

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
«Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων (ΔΠΜ)»

Διπλωματική Εργασία

«Η σύνδεση των Πολιτιστικών οργανισμών με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Το σχολείο ως ομάδα συμφερόντων Πολιτισμικών μονάδων. Η περίπτωση συνεργασίας του 4ου Επαγγελματικού Λυκείου Αλεξανδρούπολης με το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης»

Λουκά Μαρία

Α' Επιβλέπουσα καθηγήτρια: ΚΑΓΙΑΔΑΚΗ ΜΑΡΙΑ
Β' Επιβλέπουσα καθηγήτρια: ΚΕΡΤΕΜΕΛΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Πάτρα 2023

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων

«Η σύνδεση των Πολιτιστικών οργανισμών με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Το σχολείο ως ομάδα συμφερόντων Πολιτισμικών μονάδων. Η περίπτωση συνεργασίας του 4ου Επαγγελματικού Λυκείου Αλεξανδρούπολης με το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης»

Λουκά Μαρία

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής/ Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
ΚΑΓΙΑΔΑΚΗ ΜΑΡΙΑ

ΣΕΠ ΕΑΠ

Συν- Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
ΚΕΡΤΕΜΕΛΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΕΠ ΕΑΠ

Αλεξανδρούπολη, Ιούνιος 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί την ολοκλήρωση μιας πορείας που ξεκίνησε το 2018 κατά τη διάρκεια της οποίας, ήρθα αντιμέτωπη με αρκετές προκλήσεις εξαιτίας, των καθημερινών υποχρεώσεων και της δουλειάς μου, όχι όμως τόσο σοβαρές όσο το πρόβλημα υγείας που αντιμετώπισα και μου έδειξε τη σημασία της προσπάθειας και του να μάχεσαι για κάτι πολύτιμο όπως είναι η ζωή.

Νιώθω λοιπόν, ευγνώμων πρώτα για όσα έχω και όσα με δίδαξε αυτή η πορεία. Νιώθω επίσης ευγνώμων για την οικογένειά μου και τους φίλους που με στήριξαν σε αυτή τη δύσκολη αναμέτρηση κι ένα μεγάλο ευχαριστώ ακόμη, και για την ανοχή και την κατανόηση που έδειξαν, καθώς η εκπόνηση μιας διπλωματικής εργασίας είναι ιδιαίτερα απαιτητική και χρονοβόρα διαδικασία, ειδικά για έναν εργαζόμενο. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Καγιαδάκη για την υποστήριξη και καθοδήγηση που μου έδωσε καθ' όλη τη φετινή χρονιά, όπως και τη συν-επιβλέπουσα καθηγήτρια, κυρία Κερτεμελίδου.

Περίληψη

Η έρευνα της παρούσας εργασίας επικεντρώνεται γύρω από την έννοια της δημιουργίας ομάδας συμφερόντων ή ενδιαφέροντος για Πολιτιστικούς Οργανισμούς από την πλευρά όμως μιας εκπαιδευτικής μονάδας, όπως είναι το 4ο Πρότυπο Επαγγελματικό Λύκειο Αλεξανδρούπολης (4οΕ.ΠΑ.Λ./ Π.ΕΠΑ.Λ. στο εξής). Διερευνάται έτσι, ο τρόπος με τον οποίο ένα δημόσιο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αποκτά ενεργό ρόλο για τη βιωσιμότητα μιας πολιτισμικής μονάδας, προβάλλοντας με ό,τι πρόσφορο μέσο διαθέτει, το έργο, τις δράσεις και το παραγόμενο πολιτιστικό προϊόν. Με τον τρόπο αυτό το σχολείο γίνεται ο συνεκτικός δεσμός μεταξύ πολιτιστικού οργανισμού και τοπικής κοινωνίας κάνοντας ταυτόχρονα ένα πολύ σημαντικό βήμα εξωστρέφειας για το ίδιο, αλλά και για την πολιτισμική μονάδα. Αυτή η θεωρητική βάση αποτέλεσε αφορμή για την υλοποίηση από το σχολείο του εκπαιδευτικού πολιτιστικού προγράμματος με τίτλο «Υιοθετήστε ένα Μουσείο» κατά το σχολικό έτος 2022-23 με στόχο τη διάχυση του πολιτιστικού προϊόντος στην τοπική κοινωνία μέσω της σχολικής ιστοσελίδας, της δημιουργίας εφαρμογών και άλλων δράσεων. Το πρόγραμμα εντάσσεται στην εκπόνηση σχολικών δραστηριοτήτων που ορίζεται με εγκύκλιο κάθε χρόνο από το Υπουργείο Παιδείας. Άλλα θέματα που απασχόλησαν την έρευνα είναι τα ζητήματα συνεργασίας των δύο φορέων, σχολείου και μουσείου, οι προϋποθέσεις επίτευξης των στόχων τέτοιων συμπράξεων, η επιμόρφωση στελεχών του μουσείου και εκπαιδευτικών σε πολιτιστικά θέματα σε μια θεσμοθετημένη βάση, καθώς και οι αντιλήψεις του γενικού κοινού απέναντι σε τέτοιες συνεργασίες. Η έρευνα στηρίχθηκε μεθοδολογικά στην εκπόνηση του εκπαιδευτικού προγράμματος «Υιοθετήστε ένα Μουσείο» του Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης που ουσιαστικά αποτέλεσε μια δράση συνεργασίας του σχολείου με το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο της πόλης, στη συμμετοχή του σχολείου σε εκπαιδευτικά προγράμματα των δύο προαναφερθέντων μουσείων, στην υλοποίηση επιμορφωτικών δράσεων για εκπαιδευτικούς και τέλος, στη διενέργεια συνεντεύξεων, αλλά και διαδικτυακής έρευνας μέσω ερωτηματολογίων στα κοινωνικά δίκτυα.

Στόχος της εργασίας όσο και του προγράμματος του ίδιου, ήταν το σχολείο να αποτελέσει πρεσβευτή του μουσείου στην τοπική κοινωνία. Το μέσο επίτευξης αυτού του στόχου αποτέλεσε η αξιοποίηση των εκπαιδευτικών εργαλείων του μαθήματος της Πληροφορικής, καθώς στο σχολείο λειτουργεί η αντίστοιχη ειδικότητα. Η δημιουργία ξεχωριστής ενότητας προβολής των δύο μουσείων μέσω της σχολικής ιστοσελίδας, αποτέλεσε τη βάση του εκπαιδευτικού προγράμματος η οποία στη συνέχεια εμπλουτίστηκε και με άλλες δραστηριότητες που εκτός από την προβολή του πολιτιστικού προϊόντος, ανέδειξε και θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος σχετικά με τη συνεργασία πολιτιστικής και εκπαιδευτικής μονάδας, κοινή πρόθεση των οποίων αποτελεί η παγίωση και ενίσχυση αυτής της συνεργασίας.

Μέσω της διενέργειας συνεντεύξεων και της ανάρτησης ερωτηματολογίων στα κοινωνικά δίκτυα, εξήχθησαν σημαντικά συμπεράσματα σχετικά με τις απόψεις του επιστημονικού προσωπικού των μουσείων, της εκπαιδευτικής κοινότητας, αλλά και

του γενικού κοινού για τις δυνατότητες και τις προοπτικές που μπορεί να έχει η λειτουργία του σχολείου ως ομάδας ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού. Ακόμη, μέσω της έρευνας, αναδείχθηκαν ζητήματα όπως η συνεργασία μουσείου και σχολείου σε μια πιο σταθερή βάση πέρα από το πλαίσιο της απλής συμμετοχής σε εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων, η διεξαγωγή σεμιναρίων πολιτιστικής εκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς και η ύπαρξη αξιολόγησης και ανατροφοδότησης της συνεργασίας, έτσι ώστε οι προσδοκίες των δύο μερών να βρουν ένα γόνιμο έδαφος υλοποίησης.

Λέξεις -Κλειδιά

Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης
Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης
4ο Πρότυπο Επαγγελματικό Λύκειο
Ομάδες συμφερόντων ή ενδιαφέροντος (stakeholders) Πολιτιστικών Οργανισμών
Εκπαιδευτικά προγράμματα
Ψηφιακά Εκπαιδευτικά Εργαλεία

Abstract

The research of this paper focuses on the concept of a group of interest creation for cultural organizations from the point of view of an educational unit such as the 4th Vocational High School of Alexandroupolis. Thus, investigating the way in which the public school, mostly of Secondary Education, acquires an active role for the sustainability of a cultural unit by promoting with the appropriate means available, the work of action and the produced cultural product. Thus the school becomes the cohesive link between the cultural Organization and the local society, taking at the same time a very important step of extroversión for itself and for the cultural unit. This theoretical basis was the reason for the implementation by the school of the educational cultural program entitled “Adopt a museum” in the school year of 2022 - 23 with the aim of disseminating the cultural product in the local community through the school website, creating applications or other actions. Other issues that occupied the research are the issues of cooperation between the two entities, school and Museum the conditions for achieving the goals of such partnerships the training of museum executives and teachers in cultural and educational issues on a statutory basis as well as the perception of the general public towards such partnerships.

The aim of this research, as well as of the educational program itself, was for the school to become an ambassador of the museum in the local community. The means of achieving this goal was the utilization of the educational tools of the Informatics course, as the corresponding specialty operates at the school. The basis of the educational program was formed through the creation of a separate promotional section for the two museums in school’s official web page. This was then enriched

with other activities that, in addition to the promotion of the cultural product, also highlighted issues of wider interest regarding the cooperation of cultural and educational units , whose common intention is to consolidate and strengthen this cooperation.

Important conclusions were drawn regarding the opinions of the scientific staff of the museums, the educational community, but also of the general public about the possibilities and perspectives that the operation of the school may have as an interest group of a cultural organization, through conducting interviews and posting questionnaires on social networks. Also, through the research, issues emerged such as museum-school collaboration on a more stable basis beyond the context of simple participation in museum educational programs, the holding of cultural education seminars for teachers and the existence of evaluation and feedback of the collaboration, so that the expectations of the two parties to find a fertile ground for implementation.

Through conducting interviews and posting questionnaires on social networks, important conclusions were drawn regarding the opinions of the scientific staff of the museums, the educational community, and also of the general public about the possibilities and perspectives that the school may have, functioning as a “group of interest” for a cultural organization. Even more, issues such as school and museum cooperation on a more stable basis, emerged through this research. Other issues that were drawn on this research were participation to the museum’s educational programs, the holding of cultural education seminars for teachers and the existence of evaluation and feedback, so that the expectations and aims of both parties to find a fertile ground for implementation.

Keywords:

Archaeological Museum of Alexandroupolis

Ecclesiastical Museum of Alexandroupolis

Fourth Standard Vocational School of Alexandroupolis

Stakeholders in Cultural Units

Educational Programs

Digital Educational Tools

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Abstract.....	5
Εισαγωγή.....	10
ΚΕΦ.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	12
1.1. Αφόρμηση και διαμόρφωση ερευνητικού πλαισίου	12
1.2. Σχεδιασμός και υλοποίηση του πλαισίου αναφοράς της έρευνας	13
ΚΕΦ.2 ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	14
2.1. Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του Μουσείου και η σχέση του με το Σχολείο	14
2.2. Ζητήματα που προκύπτουν από τη σύμπραξη μουσείου και σχολείου	16
2.3. Σε ποιον απευθύνεται ένα σύγχρονο μουσείο; Ο ρόλος της κοινότητας	18
ΚΕΦ.3 Η ΟΜΑΔΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ	21
3.1. Η έννοια της ομάδας ενδιαφέροντος/ συμφέροντος (ή stakeholder)...	21
3.2. Οι πολιτιστικές «ομάδες ενδιαφέροντος», μια έννοια προερχόμενη από τον χώρο των επιχειρήσεων	22
3.3. Οι κυριότερες ομάδες ενδιαφέροντος για έναν πολιτιστικό οργανισμό	23
ΚΕΦ.4 ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ, ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ	26
4.1. Θεωρίες μάθησης στα μουσεία	26
4.2.1. Η σημασία της ψηφιοποίησης στη σύγχρονη εποχή	27
4.2.2. Ψηφιακό μουσείο και ψηφιακές τεχνολογίες	28
4.2.3. Ψηφιακή αφήγηση και μουσεία.....	31
4.2.4. Ψηφιακή σύνδεση μουσείων και σχολείων, το παράδειγμα του VISITOR	33
ΚΕΦ. 5 Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΥΙΟΘΕΤΗΣΤΕ ΕΝΑ ΜΟΥΣΕΙΟ»	35
5.1. Η λειτουργία και η εφαρμογή γλωσσών προγραμματισμού για εκπαιδευτικούς σκοπούς	35
5.2.1. Η διδασκαλία του Προγραμματισμού στο Λύκειο, περιβάλλοντα και εφαρμογές	36
5.2.2. Οι γλώσσες Προγραμματισμού, Python και App Inventor	36
5.2.3. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον απομακρυσμένης διδασκαλίας, e-class	37
Β' ΜΕΡΟΣ : ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ	39

ΚΕΦ.6 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ ΜΕ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	40
6.1.1. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης	40
6.1.2. Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης	41
6.2. Το πολιτιστικό πρόγραμμα του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, «Υιοθετήστε ένα Μουσείο» και η σύμπραξη με το Αρχαιολογικό και Εκκλησιαστικό μουσείο της πόλης	43
ΚΕΦ.7 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	46
7.1. Γενική θεώρηση.....	46
7.2. Τρόπος συγκέντρωσης δείγματος	46
7.3. Η επιλογή της ποιοτικής έρευνας ως ερευνητικού εργαλείου	46
7.4. Δείγμα έρευνας.....	47
7.5. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	48
7.6. Άξονες και ερωτήματα συνεντεύξεων	48
7.6.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων	48
7.6.2. Άξονες δευτέρου μέρους συνέντευξης	49
ΚΕΦ.8 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	57
8.1. Γενική θεώρηση	57
8.2. Ενότητες της έρευνας και πορίσματα	57
Συμπεράσματα- Προτάσεις	68
Βιβλιογραφία	71
Διαδικτυακές πηγές	78
Παράρτημα	79
Παράρτημα εικόνων	94

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

AI App Inventor
ΕΑΠ Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΕΠΑΛ Επαγγελματικό Λύκειο
ΕΦΑ Εφορεία Αρχαιοτήτων
ΜΚΟ Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΟU Open University
ΠΕΠΑΛ Πρότυπο Επαγγελματικό Λύκειο
ΤΠΕ Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας
ΥΠΑΙΘ Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
ΥΠΠΟ Υπουργείο Πολιτισμού
V&A Victoria & Albert museum

Εισαγωγή

Η σημασία της σύνδεσης των Πολιτιστικών Οργανισμών με την Εκπαίδευση, ειδικότερα τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση όπου η εξειδίκευση αρχίζει να ενισχύεται σταδιακά με τα προγράμματα σπουδών, αποτελεί ένα ζήτημα που κεντρίζει το ενδιαφέρον της εκπαιδευτικής κοινότητας και των φορέων που εμπλέκονται στον πολιτιστικό τομέα. Ο ρόλος του σχολείου πιο συγκεκριμένα, ως διαύλου επικοινωνίας ενός πολιτιστικού οργανισμού με την τοπική κοινότητα είναι ένα θέμα που παρουσιάζει αρκετό ενδιαφέρον και φαίνεται να έχει πολλές δυνατότητες, αν και όχι ιδιαίτερα πλούσια βιβλιογραφία. Στο πλαίσιο αυτής της έρευνας, θα εξετάσουμε το παράδειγμα της συνεργασίας του 4ου Επαγγελματικού και Πρότυπου Επαγγελματικού Λυκείου Αλεξανδρούπολης με το Αρχαιολογικό και Εκκλησιαστικό Μουσείο της πόλης, ως μια περίπτωση που αντιπροσωπεύει την ολοένα και πιο άμεση αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο φορέων, σχολείου και πολιτιστικών μονάδων.

Το σχολείο, μέσω της ερευνητικής διαδικασίας, αναδεικνύεται σε μια ομάδα συμφερόντων Πολιτισμικών μονάδων, που αποσκοπεί στον εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στη δημιουργία πολιτιστικών συνδέσμων με την τοπική κοινότητα, πολύ δε περισσότερο της περιφέρειας που η επισκεψιμότητα και οι δυνατότητες προβολής είναι σαφώς περιορισμένες. Αυτή η αμοιβαία συνεργασία αποτελεί βασικό στοιχείο για την ανάπτυξη μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης στη μάθηση, όπου το πολιτιστικό περιβάλλον εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία και συμβάλλει στη διαμόρφωση της κριτικής σκέψης και της πολιτιστικής αναγνώρισης των μαθητών.

Το πολιτιστικό πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μουσείο» του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, που αποτέλεσε και τη βάση της παρούσας έρευνας και σχεδιάστηκε για αυτήν, ως βασικό στόχο είχε την προβολή των δύο μουσείων ενδιαφέροντος, Αρχαιολογικού και Εκκλησιαστικού, μέσω της σχολικής ιστοσελίδας, αλλά και άλλων δράσεων που θα αξιοποιούσαν την ψηφιακή τεχνολογία. Αυτή η ενσωμάτωση των πολιτιστικών οργανισμών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση μέσω δράσεων και προγραμμάτων προβολής του κάθε οργανισμού ξεχωριστά από το σχολείο, επιτρέπει την αξιοποίηση των πόρων και των γνώσεων που προσφέρουν τα εκπαιδευτικά εργαλεία μαθημάτων του ωρολογίου προγράμματος, όπως του μαθήματος της Πληροφορικής, ενισχύοντας την εμπειρία των μαθητών και προάγοντας την πολιτιστική τους κληρονομιά και γνώση. Ακόμη, η εν λόγω συνεργασία με το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο της πόλης προσφέρει τη δυνατότητα για εκπαιδευτικές επισκέψεις, εργαστήρια, σεμινάρια και άλλες δραστηριότητες που ενισχύουν την πολιτιστική αγωγή των μαθητών και προωθούν την ανάδειξη των τοπικών πολιτιστικών αξιών.

Στο εν λόγω εκπαιδευτικό πολιτιστικό πρόγραμμα, ο κύριος στόχος υλοποίησής του, δηλαδή η διάχυση του πολιτιστικού προϊόντος, επιτεύχθηκε μέσω της ψηφιακής δημιουργίας των μαθητών και της αξιοποίησης του μαθήματος και του Τομέα Πληροφορικής και Δικτύων. Η σχολική ιστοσελίδα και η ηλεκτρονική εφημερίδα αξιοποιήθηκαν με τρόπο ώστε ο επισκέπτης και ο αναγνώστης να ενημερωθούν για

τις εκθέσεις και τις δράσεις των δύο μουσείων, καθώς επίσης και για χρηστικές πληροφορίες που αφορούν στα δύο μουσεία. Μέρος των δράσεων του προγράμματος παράλληλα, αποτέλεσε η διοργάνωση επιμορφωτικών συναντήσεων με τους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Την έρευνα ακόμη, απασχόλησαν θέματα όπως οι σχέσεις συνεργασίας των δύο μερών, οι θεωρίες μάθησης και το κοινό στο οποίο απευθύνονται τα μουσεία σήμερα, η έννοια της ομάδας ενδιαφέροντος και η προέλευσή της, τα ψηφιακά εργαλεία και οι εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν στο πρόγραμμα, αλλά και παραδείγματα αντίστοιχων ψηφιακών εφαρμογών, όπως το VISITOR.

Συμπράξεις αυτής της μορφής, μπορούν να αποφέρουν οφέλη για και τις δύο πλευρές: οι Πολιτιστικοί Οργανισμοί βρίσκουν ένα κοινό που ενδιαφέρεται για την πολιτιστική κληρονομιά και ενθαρρύνεται να συμμετέχει στις δράσεις τους, ενώ οι εκπαιδευτικοί θεσμοί αποκτούν πρόσβαση σε πόρους και γνώσεις που μπορούν να εμπλουτίσουν το περιεχόμενο της διδασκαλίας τους και να προσφέρουν πιο πρακτικές και εμπειρικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Πέρα από τα άμεσα οφέλη, η σύνδεση των Πολιτιστικών οργανισμών με την Εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει και στην ανάπτυξη μακροπρόθεσμων σχέσεων μεταξύ των φορέων, καθώς και στη διαμόρφωση μιας πιο συνειδητοποιημένης και προσηλωμένης στην πολιτιστική κληρονομιά νεολαίας. Μέσω της εκπαίδευσης, οι νέοι μαθαίνουν να εκτιμούν και να σέβονται το πολιτιστικό πλούτο της περιοχής τους, καθώς και να αναγνωρίζουν τη σημασία της προστασίας και της ανάδειξης των πολιτιστικών αξιών στο άμεσο περιβάλλον τους και στην τοπική κοινότητα.

Συνοψίζοντας, η σύνδεση, μέσω συμπράξεων, των Πολιτιστικών Οργανισμών με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί μια στρατηγική που ενισχύει την πολιτιστική αγωγή των μαθητών και δημιουργεί ισχυρότερες κοινωνικές και πολιτιστικές δομές μεταξύ των διαφόρων φορέων. Η περίπτωση του 4ου Επαγγελματικού Λυκείου Αλεξανδρούπολης και της συνεργασίας του με το Αρχαιολογικό και Εκκλησιαστικό Μουσείο της πόλης αποτελεί ένα παράδειγμα των θετικών αποτελεσμάτων που μπορεί να επιτευχθούν μέσα από την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών. Αυτό το μοντέλο συνεργασίας μπορεί να επεκταθεί και σε άλλα σχολεία και πολιτιστικούς οργανισμούς, προωθώντας την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών και διευρύνοντας την πολιτιστική προσφορά στους μαθητές. Στόχος της έρευνας άλλωστε, είναι να καταδειχθεί ότι η ενσωμάτωση της πολιτιστικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι ουσιαστική για τη διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης και πολυδιάστατης αντίληψης για τον κόσμο και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και για τη δημιουργία πολιτών που σέβονται και εκτιμούν την πολιτιστική τους κληρονομιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1. Αφόρμηση και Διαμόρφωση ερευνητικού πλαισίου

Ο βασικότερος λόγος που αποτέλεσε και την αφορμή της διεξαγωγής του εκπαιδευτικού πολιτιστικού προγράμματος «Υιοθετήστε ένα μουσείο » είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων που έχει η εκπαιδευτική κοινότητα να συμπράξει με τις πολιτιστικές μονάδες σε ένα πλαίσιο πέρα από αυτό της συμμετοχής στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων ή άλλων πολιτιστικών οργανισμών. Έτσι προέκυψε η ιδέα της «ομάδας ενδιαφέροντος», μιας συνεργασίας δηλαδή, του σχολείου σε σταθερή βάση με το μουσείο με σκοπό την κοινοποίηση του πολιτιστικού περιεχόμενου και των δράσεων του μουσείου στην τοπική κοινωνία. Μέσω αυτού του προγράμματος, μελετήθηκε με ποιους τρόπους θα μπορούσε ή εκπαιδευτική να αποτελέσει έναν μόνιμο συνεργάτη της πολιτιστικής μονάδας, με όφελος και για τις δύο. Η σχέση άλλωστε, του σύγχρονου ελληνικού σχολείου με τον πολιτισμό είναι ένα ζήτημα που απασχολεί έντονα την εκπαιδευτική κοινότητα, όπως αποδείχθηκε από την έρευνα, αλλά και το γεγονός ότι αυτή η σχέση θέτει κάποιες νέες προϋποθέσεις για να λειτουργήσει αποδοτικά, όπως είναι για παράδειγμα η αναδιαπραγμάτευση των προγραμμάτων, καθώς και μια ουσιαστική επιμόρφωση σε σταθερή βάση εκπαιδευτικών και πολιτιστικών διαχειριστών σε θέματα πολιτισμικής παιδείας.

Ένας άλλος λόγος που προκρίθηκε ως σημαντικός για την παρούσα έρευνα, είναι το κατά πόσο μπορεί να ωφεληθεί το μουσείο από πρωτοβουλίες και δράσεις συνεργασίας με το σχολείο, ως προς το θέμα της ενίσχυσης της εξωστρέφειάς του- ειδικά στην τοπική κοινότητα- της αύξησης της επισκεψιμότητας και κατ'επέκταση, της βιωσιμότητάς του. Παράλληλα, μελετήθηκε η επίδραση που ασκεί στους μαθητές η επαφή με τον χώρο των μουσείων, στην ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης, της κοινωνικοποίησης και της λήψης πρωτοβουλιών από τους ίδιους. Είχε ενδιαφέρον για την έρευνα να ακουστούν οι απόψεις του επιστημονικού προσωπικού των μουσείων για την προοπτική να συμπράξει ο Οργανισμός τους με έναν όχι και τόσο συνηθισμένο εταίρο, όπως είναι το σχολείο, αλλά και οι απόψεις της εκπαιδευτικής κοινότητας. Ένα τελευταίο ερώτημα που απασχόλησε την έρευνα είναι τα ζητήματα που ανακύπτουν μέσα από τη συνεργασία των δύο φορέων, αλλά και οι τρόποι με τους οποίους αυτή θα απέφερε τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

Θεωρήθηκε επιπρόσθετα, σκόπιμο όλη η διερευνητική διεργασία να έχει ένα εμπειρικό σημείο αναφοράς που, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισε, έδωσε κάποιες πολύ σημαντικές οπτικές του θέματος. Έτσι, επιλέχθηκε η υλοποίηση ενός πολιτιστικού προγράμματος σε σχολείο που θα έδινε τη δυνατότητα στους μαθητές να μην αποτελούν πλέον, ένα μέρος των επισκεπτών το μουσείου, αλλά του ίδιου του Οργανισμού, καθώς θα λειτουργούσαν ως οι διαμεσολαβητές με την τοπική κοινωνία μέσω των δράσεων προβολής που θα αναλάμβαναν.

1.2.Σχεδιασμός και υλοποίηση του πλαισίου αναφοράς της έρευνας

Το πλαίσιο αναφοράς στην παρούσα έρευνα, ήταν το πολιτιστικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μουσείο» του 4ου Ε.ΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης. Η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σχολικών δραστηριοτήτων είναι μια πρακτική αρκετά συνηθισμένη στα σχολεία των δύο πρώτων βαθμίδων εκπαίδευσης της χώρας μας. Διενεργείται κάθε σχολική χρονιά με τέσσερις βασικές θεματικές: Πολιτισμός, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αγωγή Υγείας και Αγωγή Σταδιοδρομίας, με ελάχιστη χρονική διάρκεια τους τρεις μήνες και ανώτερη τις 10 ημέρες πριν τη λήξη των μαθημάτων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση υλοποιούνται μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου, από έναν έως τρεις εκπαιδευτικούς, δύο ώρες εβδομαδιαίως με βάση τη σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας (Αρ.Πρωτ.Φ11/126281/Δ7/14-10-2022/ΥΠΑΙΘ). Στις προϋποθέσεις υλοποίησης μεταξύ, άλλων τονίζεται ότι πρέπει να διέπεται από στοιχεία καινοτομίας ως προς τις διδακτικές/ερευνητικές προσεγγίσεις, να προάγει τη συνεργασία της σχολικής κοινότητας με την κοινωνία και ιδίως την τοπική ενθαρρύνοντας δημοκρατικές συμπεριφορές, να δίνει τη δυνατότητα εμπλοκής όλων των μαθητών και μαθητριών αξιοποιώντας τις ξεχωριστές τους γνώσεις και δεξιότητες και να ενισχύεται η πεποίθησή τους ότι μπορούν, ως ενεργοί πολίτες να διαμορφώσουν τις συνθήκες ζωής εκείνες που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις προσδοκίες τους με συνέπεια την ενίσχυση της κοινωνικής τους ταυτότητας. Ακόμη, δύο από τους άξονες που προτάθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας για το σχολικό έτος 2022-23 σε σχέση με τα Πολιτιστικά προγράμματα και αξιοποιήθηκαν στο πρόγραμμα του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. ήταν η μουσειακή αγωγή και η εκπαίδευση στα μέσα και τον ψηφιακό γραμματισμό, σύμφωνα με την υπ' αριθμό Πρωτοκόλλου Φ11/12681/Δ7/14-10-2022/, εγκύκλιο του ΥΠΑΙΘ.(διαθέσιμη στο <https://edu.klimaka.gr/drasthriothtes/genika/1037-sxediasmos-ylopoihs-programmatwn-scholikwn-drasthriothtwn>, 20/4/23).

Η αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας τέθηκε ως η κύρια βάση εφαρμογής του προγράμματος, γιατί εξυπηρετούσε πολλαπλά την υλοποίησή του. Αρχικά, ανταποκρινόταν στη φύση του αντικειμένου εργασίας, δηλαδή την προβολή των πολιτιστικών οργανισμών μέσω της σχολικής ιστοσελίδας. Από την άλλη, αποτελεί διδακτικό αντικείμενο με αντίστοιχο τομέα εξειδίκευσης στο συγκεκριμένο σχολείο, πράγμα που πρακτικά διευκόλυνε την όλη διαδικασία σε μεγάλο βαθμό. Τέλος, ο ψηφιακός μετασχηματισμός των πολιτιστικών οργανισμών, ειδικά μετά τη συνθήκη της πανδημικής κρίσης της Covid-19, αποτελεί έναν στόχο που τα περισσότερα μουσεία επιδιώκουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, ανάλογα με τους πόρους που διαθέτουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

2.1. Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του Μουσείου και η σχέση του με το Σχολείο

Τα μουσεία αποτελούν μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που είναι ανοιχτοί στο κοινό και αποσκοπούν στην κοινωνική προσφορά, διαφυλάσσοντας την πολιτιστική κληρονομιά και προωθώντας την στις επόμενες γενιές. Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας του ICOM για τα μουσεία (2009:15), έχουν επίσης το χρέος και την ευθύνη μέριμνας τόσο για τη φυσική, όσο και για την πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη με τη διαχείριση των πόρων που θα συμβάλλουν στη χάραξη στρατηγικής για την προβολή και προστασία της κληρονομιάς αυτής. Παράλληλα, αποτελούν άτυπους φορείς εκπαίδευσης, καθώς εμπεριέχουν τις έννοιες της εξερεύνησης, της έρευνας, της παρατήρησης, της ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και του διαλόγου. Ο επισκέπτης και, εν προκειμένω, ο μαθητής καλείται, μέσω των εκθεμάτων και της αλληλεπίδρασης με αυτά μέσω δραστηριοτήτων και παιχνιδιών που ενεργοποιούν την κρίση, την αμφισβήτηση, την έρευνα και την ανακάλυψη, να δημιουργήσει νοήματα και να διαμορφώσει μια δική του αντίληψη του κόσμου που τον περιβάλλει.

Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του μουσείου διαπιστώνεται ακόμη, από το γεγονός ότι δεν διδάσκει με τη στενή έννοια του όρου, αλλά δίνει τη δυνατότητα της ανακάλυψης και της ερμηνευτικής προσέγγισης από τον ίδιο τον επισκέπτη στα εκθέματα. Διαμορφώνει και προσφέρει παιδεία και ψυχαγωγία και καλλιεργεί αξίες με βασικό κριτήριο την κοινωνική ισότητα (Χορταρέα, 2002:179). Μέσα από τις εκθέσεις που αποτελούν το κύριο μέσο επικοινωνίας με το κοινό, αλλά και το κατεξοχήν εκπαιδευτικό εργαλείο, προσαρμόζεται στις ανάγκες και προτεραιότητες που θέτει η επίσημη εκπαιδευτική πολιτική (Φουρλίγκα και συν., 2002:113-15). Η Νικονάνου (2010:75) επίσης, αναφέρεται στις προσπάθειες των μουσείων να συμμετέχουν οι επισκέπτες σε δράσεις με στόχο όχι μόνον τη γνωριμία με συγκεκριμένα μουσειακά εκθέματα και θεματικές, αλλά την εξοικείωση με τη λειτουργία του πολιτιστικού οργανισμού συνολικά. Κατά τον τρόπο αυτόν, η γνωριμία με διαδικασίες μουσειοποίησης βγαίνει από τα στενά όρια του χώρου και αγκαλιάζει ένα ευρύτερο πολιτισμικό περιβάλλον και, μεταξύ άλλων, γνωστοποιεί και ευαισθητοποιεί το κοινό για τις διαδικασίες αυτές, παρέχοντας ταυτόχρονα δυνατότητες εναλλακτικών ερμηνειών για τη σημασία και τα κίνητρα διαμόρφωσης της μουσειακής πραγματικότητας. Προς αυτή την κατεύθυνση, η δημιουργία «ομάδας ενδιαφέροντος» ενός πολιτιστικού οργανισμού, μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο.

Η σχέση μουσείου και σχολείου αποτελεί τη βάση στην οποία το μουσείο ασκεί τον εκπαιδευτικό του ρόλο, ενώ οι δύο αυτοί οργανισμοί μπορούν να συνεργαστούν αποσκοπώντας σε διαφορετικά πράγματα κάθε φορά, υπηρετώντας εθνικές πολιτικές για την εκπαίδευση, όσο και τις ίδιες τις πολιτικές των μουσείων (Νικονάνου, 2010:95). Καθοριστικός παράγοντας στη διαμόρφωση των σχέσεων αυτών είναι οι επικρατούσες κάθε φορά συνθήκες στις δύο μονάδες, εκπαιδευτική και πολιτιστική, με στόχο τα θετικά αποτελέσματα συνεργασίας, κάτι που εν πολλοίς, επιτυγχάνεται.

Ωστόσο, θέματα εκπαιδευτικού χαρακτήρα των δύο μερών, μπορεί αρχικά να επηρεάσουν τους σκοπούς της συνεργασίας, καθώς το σχολείο αποτελεί τυπική εκπαίδευση με μακροχρόνια συστηματική και βασισμένη σε αναλυτικά προγράμματα διαδικασία, επιδιώκοντας συγκεκριμένα αποτελέσματα, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Επιπλέον, και σύμφωνα με τους Rietschel (2004) και Otto (2007) (στο Πικοπούλου και Τσολάκη, 2002:91), η σχολική μάθηση επικεντρώνεται στο γενικό ή το γενικευμένο. Τις περισσότερες φορές το μάθημα είναι δασκαλοκεντρικό, ελάχιστα συνδεδεμένο με τα επί μέρους γνωστικά αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος μεταξύ τους ή με την καθημερινότητα (Larcher, 1988: 163-64). Σε αντίθεση με τα παραπάνω, ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του μουσείου που αποτελεί άτυπη εκπαίδευση, διαμορφώνεται από την επιδίωξη να μην μεταφέρει συνολικά περιεχόμενα μάθησης με συγκεκριμένα αποτελέσματα. Η Νικονάνου (2010:87) επισημαίνει ακόμη, ότι στο μουσείο οι εκπαιδευτικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται δεν διαθέτουν χρονική συνέχεια, όπως γίνεται στο σχολείο, όμως εστιάζονται στο ειδικό σύμφωνα με τα εκθέματά τους και χαρακτηρίζονται από ελευθερία στην επιλογή του περιεχομένου και του χρόνου ενασχόλησης, από το εθελοντικό ύφος, και την προσπάθεια ανταπόκρισης σε εξατομικευμένες ανάγκες και προσδοκίες των επισκεπτών, ως προς την αντίληψη και επεξεργασία των προσλαμβανουσών γύρω τους.

Από τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι σχολείο και μουσείο αποτελούν δύο αντίθετους πόλους που η συνεργασία τους θέτει νέα θεωρητικά ζητήματα για τη μουσειακή πρακτική, όχι μόνο σε σχέση με τη μουσειοπαιδαγωγική, αλλά και τη χάραξη στρατηγικής της ίδιας της πολιτισμικής μονάδας η οποία θεωρεί επιβεβλημένη την ανατροφοδότηση μετά από κάθε συνεργασία με το σχολείο. Το μουσείο αποτελεί μια εξαιρετική πηγή γνώσης, ποσοτικής και ποιοτικής σε πολλαπλά επίπεδα, ωφελώντας ταυτόχρονα την τυπική μάθηση που προσφέρει το σχολείο. Για τον λόγο αυτό, το μουσείο οφείλει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην τυπική εκπαίδευση. Αυτό επιτυγχάνεται όχι μόνον με την καθιερωμένη συμμετοχή των σχολείων κάθε βαθμίδα στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων, αλλά και αναθέτοντάς τους νέους ρόλους που τα κάνει συμμετόχους στην μουσειακή πρακτική και πραγματώνοντας με τον καλύτερο τρόπο την έννοια της κοινωνικής διάστασης του μουσείου. Η δημιουργία «ομάδας ενδιαφέροντος» για ένα μουσείο από μια σχολική μονάδα αποτελεί μια προσπάθεια που συντελεί σε αυτή τη διαδικασία κοινωνικής εξωστρέφειας τόσο του μουσείου, όσο και του σχολείου. Το μουσείο άλλωστε, είναι ένας χώρος μάθησης με ευελιξία, προαιρετικό χαρακτήρα, λήψη πρωτοβουλιών και απόκτηση εσωτερικών κινήτρων μάθησης προσφέροντας εμπειρίες και θετικά βιώματα.

2.2 Ζητήματα που προκύπτουν από τη σύμπραξη μουσείου και σχολείου

Σύμφωνα με τη Ζαφειράκου (2002:187), το σχολείο αποτελεί μια δυναμική μονάδα που γνωρίζει διαρκείς μεταβολές, έτσι ώστε να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις της κοινωνίας και στις αλλαγές που και η ίδια υφίσταται. Οι αλλαγές που παρατηρούνται στον σύγχρονο τρόπο ζωής των οικογενειών, οι ανάγκες για ολοκληρωμένη και ποιοτική εκπαίδευση, σε συνδυασμό με τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, επιδρούν σημαντικά και στο σχολείο. Το περιεχόμενο της γνώσης μεταβάλλεται και μπορεί να εντοπιστεί εκτός σχολικών εγχειριδίων σε άλλα περιβάλλοντα. Ο δάσκαλος γίνεται διαμεσολαβητής στην κατάκτηση της γνώσης και κάποιες φορές, η συνεργασία με άλλες ειδικότητες γίνεται επιβεβλημένη προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί στόχοι. Μια από αυτές τις περιπτώσεις συνεργασίας είναι το «άνοιγμα» του σχολείου στην κοινωνία μέσω της σύμπραξης σχολείου και μουσείου.

Από πλευρά του, το μουσείο μεταβάλλεται και αυτό, ενώ τα εκπαιδευτικά του προγράμματα βρίσκονται υπό συνεχή διαμόρφωση. Ταυτόχρονα, ένα σύγχρονο μουσείο απευθύνεται σε ένα πιο διευρυμένο κοινό με διαφορετικές προσδοκίες, αλλά και γνωστικό υπόβαθρο. Σε αυτές τις συνθήκες συνεργασίας και τα δύο μέρη, σχολείο και μουσείο, πρέπει να αποδεχτούν κάποιες συγκεκριμένες συνθήκες, όπως η αμοιβαία αναγνώριση της σημασίας των αξιών του άλλου, η αποσαφήνιση των στόχων του καθενός ξεχωριστά και η γνωριμία των αντιλήψεων και αναπαραστάσεων που αποτελούν τα μέλη του άλλου οργανισμού σε μια υποθετική μελλοντική συνεργασία (Ζαφειράκου, 2002:187).

Πολύ σημαντικός επιπλέον και για τα δύο μέρη που συμπράττουν, σχολείο και μουσείο, είναι ο παράγοντας της επικοινωνίας που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη για τη βελτίωση τόσο των συνθηκών συνεργασίας, όσο και των ίδιων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μουσείων. Αυτή η επικοινωνία, με όρους κοινωνικής ψυχολογίας (Ζαφειράκου, 2002:189), ορίζεται από κάθε μορφή αλληλεπίδρασης των δύο οργανισμών ανεξάρτητα από τον βαθμό επιτυχίας της μεταξύ τους συνεργασίας. Ακόμη, ο Steinhauser (στο Νικονάνου, 2016:93) τονίζει τον χρόνο και τον κόπο που απαιτείται να επενδύσουν στη συνεργασία τους, σχολείο και μουσείο. Ο Black (2009:196-217) άλλωστε, επισημαίνει ότι τα μουσεία αποβλέπουν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προβολή από αυτή τη σχέση και από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί συχνά αποφεύγουν να αναλαμβάνουν έναν πιο ενεργό ρόλο, αφήνοντάς τον στους μουσειοπαιδαγωγούς. Η Νάκου (2001:195) από την άλλη πλευρά, υποστηρίζει ότι τα ίδια τα μουσεία αλλάζουν μέσα στον χρόνο και διαφοροποιούνται αναφορικά με το ευρύτερο επιστημολογικό, κοινωνικό, πολιτισμικό και πολιτικό περιβάλλον. Αποτέλεσμα αυτού είναι κάθε τύπος μουσείου να προσφέρει διαφορετικούς τύπους γνώσης. Ωστόσο, στα κοινά χαρακτηριστικά τους συγκαταλέγονται η υλική και οπτική διάσταση των εκθεμάτων, ο ευρύς κοινωνικός και πολιτιστικός χαρακτήρας και ο ρόλος τους ως χώροι συνάντησης διαφορετικών κοινών με την αφορμή της μάθησης, της μελέτης ή της ψυχαγωγίας. Έτσι, κάθε μουσείο προάγει μια διαφορετικού είδους παιδεία συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ανάπτυξη

αντίστοιχων δεξιοτήτων ερμηνείας και αξιοποίησης του πολιτιστικού περιβάλλοντος μέσω των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων. Επομένως, ο ρόλος των διαχειριστών εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα μουσεία είναι η ανάπτυξη διαφορετικών εκπαιδευτικών τακτικών σε σχέση με αυτές που εφαρμόζουν τα σχολεία. Καλούνται να αξιοποιήσουν τον ιδιαίτερο εκπαιδευτικό χαρακτήρα του μουσειακού περιβάλλοντος για την προώθηση μιας αμφίδρομης σχέσης των παιδωγούμενων με τους χώρους και τα πράγματα που εμπεριέχουν. Από την άποψη της μουσειοπαιδαγωγικής αντίληψης, αυτή η μορφή συνεργασίας βασίζεται τόσο στις αντιλήψεις της σύγχρονης μουσειολογίας και παιδαγωγικής, όσο και στα πορίσματα της μουσειοπαιδαγωγικής έρευνας που θέτει στο επίκεντρο τους παράγοντες εκείνους που σχετίζονται με την άσκηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα μουσεία (Νάκου, 2001:219-20). Στη χώρα μας δε, η επιστήμη της μουσειοπαιδαγωγικής βρίσκεται σε πολύ αρχικό στάδιο μετατοπίζοντας το βάρος διαμόρφωσης ενός παιδαγωγικού προγράμματος στους μουσειολόγους, αρχαιολόγους ή εκπαιδευτικούς, κάτι που γίνεται ιδιαίτερα αισθητό σε μικρά και περιφερειακά μουσεία και που εκφράστηκε από το επιστημονικό προσωπικό και των δύο μουσείων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα και παρουσιάζεται στο εμπειρικό μέρος.

Επιπρόσθετα, το μουσείο διαμορφώνει ένα γόνιμο εκπαιδευτικό περιβάλλον, διότι αποτελεί χώρο με έντονο κοινωνικό, παιδευτικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα και τα αντίστοιχα πλέγματα σχέσεων ανάμεσα στο ίδιο και το κοινό ή μεταξύ ετερόκλητων ομάδων κοινού (Κόκκινος & Αλεξάκη, 2002: 124-27). Με αυτή την έννοια, η μαθησιακή και γνωστική διαδικασία στηρίζονται ή μπορούν να στηριχθούν σε ένα αποτελεσματικό κοινωνικό, εκπαιδευτικό και ψυχαγωγικό πλαίσιο με ουσιαστικές διαφορές από αυτό του παραδοσιακού σχολείου. Κατά συνέπεια, τα σχεδιαζόμενα και εφαρμοζόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα στα μουσεία απέχουν πολύ από τη λογική της παραδοσιακής εκπαίδευσης στην Ελλάδα όπου οι μαθητές είναι συνήθως παθητικοί δέκτες της έτοιμης, μονοδιάστατης γνώσης.

Αντίστοιχα, κατά τη Νάκου (2002:124-5) η παραδοσιακή εκπαίδευση, όπως και τα ίδια τα μουσεία, έχουν πολιτική διάσταση και ανάλογη σημασία, δίνοντας τη δυνατότητα στο κοινό τους να «σπάνε» τη νοοτροπία του ακαδημαϊσμού των μουσείων του προηγούμενου αιώνα και να αξιοποιούν ένα πιο σύγχρονο τρόπο θέασής τους. Για τον λόγο αυτό, στη στοχοθεσία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μουσείων βρίσκεται όχι μόνον η γνωριμία των μαθητών με το περιεχόμενό τους, αλλά και η ανάγνωση, η προσέγγιση και η ερμηνεία του πολιτιστικού προϊόντος. Εν προκειμένω, η δημιουργία ομάδας ενδιαφέροντος από μια εκπαιδευτική μονάδα για έναν πολιτιστικό οργανισμό, εντάσσεται σε αυτή την προσπάθεια μιας πιο εκσυγχρονισμένης προσέγγισης του οργανισμού αυτού, που μας απασχολεί ερευνητικά στην παρούσα εργασία. Ταυτίζεται ακόμη, με την ιδιαίτερη παιδευτική και πολιτική σημασία που έχει η ανάπτυξη δεξιοτήτων για δημιουργική αξιοποίηση του μουσειακού υλικού, αλλά και κατ'επέκταση, της πραγματικότητας που μας περιβάλλει, όπως και η ανάπτυξη της κριτικής και ιστορικής σκέψης και γνώσης για την ερμηνεία του παρόντος και μέλλοντος.

Εξάλλου, τα σχολεία και τα μουσεία είναι βασικοί χώροι για την ατομική και συλλογική εκμάθηση της ιστορίας, των τεχνών και της κληρονομιάς, που μπορούν να θεωρηθούν ως όχημα για την κατανόηση της κοινωνίας. Έτσι, η εκπαίδευση μέσω της πολιτιστικής κληρονομιάς μας επιτρέπει να συνδεθούμε με την ιδέα ότι είμαστε μέρος μιας κοινότητας. Καθώς τα μουσεία (ή τοποθεσίες πολιτιστικής κληρονομιάς) και τα σχολεία μοιράζονται πολλά κοινά σημεία και χώρους που επιτρέπουν μέσω του παιχνιδιού, της εξερεύνησης και του διαλόγου την ευκαιρία να έχουμε βιωματικές εμπειρίες μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω καινοτόμων και πειραματικών παιδαγωγικών, η υιοθέτηση του παιδαγωγικού μοντέλου του Reggio Emilia (RE) για τη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ σχολείων και μουσείων (Feliu-Torruella et al., 2021), μπορεί να αποτελέσει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα πολιτισμικής αγωγής με προώθηση της κριτικής σκέψης μέσω της δημιουργικότητας, του διαλόγου, της συνεργασίας και της παρατήρησης του περιβάλλοντος από τις πρώτες ακόμη, εκπαιδευτικές βαθμίδες (Rankin, 1997: 70-83). Αυτή η παιδαγωγική προσέγγιση εκλαμβάνει το σχολείο ως έναν ζωντανό οργανισμό στον οποίο η μάθηση διαμορφώνεται από κοινού μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών μέσω πειραματισμού και διαλόγου, καθώς και σε όλη την αλληλεπίδραση μεταξύ παιδιών, περιβάλλοντος και κοινωνίας, η οποία περιλαμβάνει όντως μουσεία. Έτσι, το μοντέλο RE μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ των εκπαιδευτικών στόχων των σχολείων και των μουσείων, προωθώντας την εκπαιδευτική καινοτομία ως μοντέλο για την ανάπτυξη κοινωνικών και γνωστικών δεξιοτήτων (Oken-Wright, 2001: 5-15). Ακόμη, στην καθοδήγηση των μαθητών προς την κατάκτηση της γνώσης, είναι σημαντικό να δημιουργούνται περιβάλλοντα μάθησης τέτοια ώστε οι μαθητές να μπορούν να επωφεληθούν από ποικίλες εκπαιδευτικές εμπειρίες, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρουν τα σχολεία στα μουσεία (Beresaluce Díez, 2009: 37, 123-130).

Κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης της COVID-19, πολλά μουσεία και άλλα πολιτιστικά ιδρύματα κατέβαλλαν τεράστιες προσπάθειες για να παρέχουν ανοιχτή, απεριόριστη και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στον πολιτισμό και την πολιτιστική και καλλιτεχνική κληρονομιά, φέρνοντας τις συλλογές τους πιο κοντά στο κοινό με την διάθεσή τους στο Διαδίκτυο, επιτρέποντας δραστηριότητες, όπως εικονικές περιηγήσεις, συναυλίες, ομιλίες, podcast, συνέδρια, παιχνίδια και πολλά άλλα, επιτρέπουν σε ένα ευρύ και διεθνές κοινό ανεκτίμητη πρόσβαση στη μάθηση, η οποία είναι εξαιρετικά επωφελής για μαθητές και εκπαιδευτικούς σε όλο τον κόσμο. Έτσι, αυτή η αλληλεπίδραση μεταξύ μουσείων, δασκάλων και μαθητών έχει δημιουργήσει νέους χώρους μάθησης που ξεπερνούν την τάξη, φέρνοντας τα μουσεία πιο κοντά στα σχολεία και αντίστροφα, και είναι βασικό να διατηρηθούν και μετά την πανδημική κρίση στοχεύοντας στη συνδημιουργία της γνώσης (Feliu-Torruella et al., 2021).

2.3. Σε ποιον απευθύνεται ένα σύγχρονο μουσείο; Ο ρόλος της κοινότητας

Σύμφωνα με την Dodd (στο Hooper-Greenhill, 1999: 131-133), μεταξύ των προκλήσεων του εξωτερικού περιβάλλοντος που καλείται να αντιμετωπίσει ο

πολιτιστικός διαχειριστής, είναι η σχέση του οργανισμού με τα σχολεία. Οι αλλαγές άλλωστε, που υφίσταται συνεχώς η κοινωνία έχουν οδηγήσει στην αναθεώρηση, αναδιοργάνωση, αναχρηματοδότηση και αναδιαπραγμάτευση των προτεραιοτήτων των μουσείων. Ένα άλλο ερώτημα που προκύπτει είναι αν και γιατί τα μουσεία επικεντρώνονται σε ένα μικρό μέρος του κοινού τους. Αδιαμφισβήτητο γεγονός πάντως, αποτελεί ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας του μουσείου που καλύπτει τις γνωστικές ανάγκες όλων των ηλικιακών κατηγοριών του κοινού του αποτελώντας θεσμό δια βίου μάθησης. Ακόμη, ανταποκρίνεται ή μπορεί να ανταποκριθεί, σε κοινό με πολύ διαφορετικό υπόβαθρο, φυλετικό, οικονομικό και κοινωνικό. Η διαδικασία αναγνώρισης της κοινότητας πρώτα και στη συνέχεια της συνεργασίας μαζί της, απαιτεί πολλές δεξιότητες διαφορετικές από αυτές που χρησιμοποιούνται στην παραδοσιακή, φορμαλιστική μουσειακή αγωγή. Αυτές οι δεξιότητες σχετίζονται λιγότερο με τη συστηματική μάθηση και πολύ περισσότερο με τη διαπραγμάτευση, τη δικτύωση και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης, που μέσα από τη συνεργασία σχολείου και μουσείου έγινε ιδιαίτερα αισθητή. Πολλές φορές επίσης, τα μουσεία ως φορείς κοινωνικών αλλαγών των οποίων ο ρόλος ενισχύθηκε, ειδικά μετά την πανδημία της COVID-19, ακολουθούν πρακτικές συνεργασιών με την κοινότητα, όπως για παράδειγμα, το ανεξάρτητο κοινοτικό μουσείο Springburn (www.strath.ac.uk, 19/4/23) που οι εκθέσεις του διαμορφώνονται μέσα από τη συνεργασία των ντόπιων κατοίκων της ομώνυμης πόλης της Γλασκώβης (www.glasgowlife.org.uk, 19/4/23). Άλλο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα δικτύου μάλιστα, μουσείων, είναι τα κοινοτικά μουσεία (museos comunitarios) που ξεκίνησαν στην πολιτεία Οαχάκα στο Νοτιοανατολικό Μεξικό στα μέσα της δεκαετίας του '80 και έχουν φτάσει τα ενενήντα τέσσερα σε δεκαεπτά πολιτείες της χώρας έως σήμερα. Στόχος του δικτύου αυτού είναι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής από την πολιτιστική ομογενοποίηση, η βελτίωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η δημιουργία στέρεων σχέσεων συνεργασίας ανάμεσα στο κράτος και την κοινωνία και η ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων ομάδων (Healy, 2003, στο Crooke, 2012:25-35).

Αυτό που επίσης είναι αδιαμφισβήτητο είναι ότι από τη συλλογή μέχρι την έκθεση, η δημιουργία και η ιδιοκτησία ενός μουσείου συνυπάρχει με την κοινότητα και η πρόκληση για τους πολιτιστικούς διαχειριστές είναι να κάνουν προσβάσιμη κάθε συλλογή στο μεγαλύτερο εύρος της κοινότητας και για κάθε είδος έκθεσης. Στόχος της έκθεσης δεν είναι η κατάκτηση μιας υψηλού επιπέδου γνώσης, αλλά επικεντρώνεται στη διαπραγμάτευση, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την παροχή ευκαιριών, όπως επίσης και στο να συνειδητοποιήσουν οι κοινωνικές ομάδες ότι έχουν τις ίδιες ευκαιρίες πρόσβασης πολιτιστικά και διανοητικά όσο και οι ελίτ. Η δημιουργία ομάδας ενδιαφέροντος καλύπτει με κάποιον τρόπο την παραπάνω στόχευση. Η Λούβη (στο Βέμη Μ. και Νάκου Ε., 2010:207-208) επισημαίνει ότι η στήριξη του πολιτισμού στις τοπικές κοινωνίες και ειδικά στην περιφέρεια είναι μια δύσκολη και ενίοτε κοπιαστική διαδικασία, αλλά τελικά ορθή επιλογή, ειδικά σε περιπτώσεις που οι τοπικές κοινωνίες χειμάζονται από την αδιαφορία και την εγκατάλειψη.

Η σχέση πολιτιστικού οργανισμού και τοπικής κοινωνίας είναι κατά κανόνα, αμφίδρομη με ζητούμενο πάντα την επικοινωνία και την εύρεση κοινών τόπων. Σε αυτή τη διαδικασία υπάρχει η θέληση από την πλευρά της κοινότητας και η ανάγκη για συμμετοχή στις δράσεις του οργανισμού, καθώς επίσης και μια διαρκής εμπλοκή με τα πράγματα που τον αφορούν προσαρμοσμένα στον βαθμό ανάπτυξης της ίδιας της κοινότητας (Λούβη, 2010:209). Και εδώ, η συμμετοχή του σχολείου ως διαμεσολαβητή του πολιτιστικού προϊόντος ή υπηρεσίας θα μπορούσε να ισχυροποιήσει τη σχέση μουσείου και κοινότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η ΟΜΑΔΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

3.1. Η έννοια της ομάδας ενδιαφέροντος/συμφέροντος (ή Stakeholder)

Υπάρχουν πολλές ερμηνείες για τον όρο «ομάδα ενδιαφέροντος/ συμφέροντος» (ή stakeholder) που διαφέρουν σε μέσα μεγέθους είτε είναι μεμονωμένα άτομα, ομάδες, είτε οργανισμοί με κριτήρια την ενεργή εμπλοκή τους ή όχι σε δραστηριότητες ενός οργανισμού, αλλά και το αν ενδιαφέρονται για το αποτέλεσμα ενός συγκεκριμένου project. Ως «ομάδα ενδιαφέροντος» ορίζεται οποιοδήποτε μεμονωμένο άτομο, ομάδα ή φορέας μπορεί να επηρεάσει ή να επηρεαστεί από τη λήψη ή όχι αποφάσεων και δράσεων ενός οργανισμού, καθώς επίσης όποιος έχει συμφέρον από οτιδήποτε κάνει μία επιχείρηση (Carroll A. B., και Bucholtz A. K., 2009:66-67). Οι ομάδες ενδιαφέροντος για κάθε οργανισμό ποικίλλουν, τόσο σε μέγεθος, όσο και σε αριθμό. Έτσι, μπορεί αυτές να περιλαμβάνουν ιδιοκτήτες, μετόχους, κατασκευαστές, επενδυτές, επαγγελματικές συνεργασίες, ερευνητές, κοινωνικές ομάδες, θεσμικούς φορείς, Μ.Κ.Ο., το κοινό με την ευρεία έννοια, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας κ.ά... Αντίστοιχα, δεν έχουν όλες οι ομάδες ενδιαφέροντος το ίδιο ενδιαφέρον για τον Οργανισμό, χωρίς να αποκλείεται η πιθανότητα μια μικρού ενδιαφέροντος «ομάδα συμφέροντος» μελλοντικά να γίνει σημαντική. Οι Carroll και Bucholtz (2009:66-67) επιπλέον, υποστηρίζουν ότι για την καλύτερη κατανόηση της έννοιας, βοηθά το να συνειδητοποιήσει κανείς ότι η λήψη μιας συλλογικής απόφασης εμπεριέχει ξεχωριστό ενδιαφέρον ή συμφέρον για κάθε μέλος αυτής της ομάδας που παίρνει την απόφαση.

Η πρώτη αναφορά στην έννοια των «ομάδων συμφέροντος» έγινε τη δεκαετία του 1960, αφορούσε τις επιχειρήσεις και τις όριζε ως ομάδες χωρίς την υποστήριξη των οποίων η επιχείρηση δεν θα μπορούσε να είναι βιώσιμη. Αργότερα, κατά τη δεκαετία του 1980 ο Freeman διεύρυνε και ανέπτυξε τον όρο θεωρητικά και πρακτικά σχετίζοντάς τον με τον στρατηγικό σχεδιασμό ενός Οργανισμού. Χαρακτηριστική ακόμη, είναι η θέση του Tony Blair, ως ηγέτη της αντιπολίτευσης στα τέλη της δεκαετίας του 1990 στη Μεγάλη Βρετανία, ο οποίος ζητούσε να αντικατασταθεί ο καπιταλισμός των μετόχων με τον καπιταλισμό των stakeholders, κάνοντας τους ανθρώπους να αρχίσουν να διερωτώνται για το σε ποιους ανήκουν οι επιχειρήσεις και για ποιων τα συμφέροντα πρέπει να λειτουργούν (Freeman & Phillips, 2002:331-349).

Το ενδιαφέρον για τη θεωρία των «ομάδων συμφέροντος» έχει αυξηθεί και για την κοινή γνώμη, καθώς η έννοια αυτή με σύγχρονους όρους τείνει να εξηγήσει τη δομή και τη λειτουργία μιας θεσμοθετημένης συνεργασίας δύο μερών, του οργανισμού και διαφόρων ομάδων (Freeman & Phillips, 2002:331-349). Αποτελεί ένα πολυσύνθετο και πολυάριθμο σύνολο δια μέσω του οποίου πολυάριθμοι και ετερόκλητοι συμμετέχοντες ολοκληρώνουν πολλαπλούς, αν και όχι πάντα, συγκλίνοντες σκοπούς. Με άλλα λόγια, οι φιλοδοξίες που έχουν τα συμβαλλόμενα μέλη μιας τέτοιας συνεργασίας, μπορεί να διαφέρουν, ωστόσο κοινή συνισταμένη των ενεργειών τους είναι η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, όπως για

παράδειγμα, η προβολή του οργανισμού. Άλλωστε, στις διάφορες θεωρίες που αναπτύχθηκαν σχετικά με την έννοια αυτή που αρχικά αφορούσε στις επιχειρήσεις, ενδιαφέρον παρουσιάζουν αυτή των Batt και Purchase (2004), που μίλησαν για τέσσερις πυλώνες που ο οργανισμός στηρίζει τη σχέση του με την ομάδα ενδιαφέροντος, οι οποίοι είναι το μέγλωμα του οργανισμού, η ανάπτυξη, η διατήρηση ή η εγκατάλειψη της σχέσης με την ομάδα ενδιαφέροντος. Επιπρόσθετα, η συνεργασία με τις ομάδες ενδιαφέροντος, είναι αυτή που μπορεί να δώσει μια επιπλέον δυνατότητα στον οργανισμό, να αντιμετωπίσει με επιτυχία ή όχι, τις προκλήσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Σταδιακά, μαζί με τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις, άλλαξε και το μέγεθος των εταιριών και “άλλες” ομάδες δραστηριοποιήθηκαν ή επηρέασαν και επηρεάστηκαν από αυτές. Άλλαξαν και οι ίδιες οι επιχειρήσεις τον τρόπο λειτουργίας τους εμπλέκοντας περισσότερους οργανισμούς, φτάνοντας στο σήμερα όπου κάθε ομάδα που επηρεάζεται από τη δραστηριότητα μίας εταιρίας, μπορεί και η ίδια να την επηρεάσει. Επιπρόσθετα, ο Freeman το 1984 στο βιβλίο του “Strategic Management: A stakeholder approach” διαχώρισε δύο έννοιες για τον όρο stakeholder, τον ευρύ και τον στενότερο, ο πρώτος περιλαμβάνει τις ζωτικής για τη βιωσιμότητα του οργανισμού σημασίας, ομάδες ενδιαφέροντος, ενώ ο δεύτερος αφορά ομάδες που μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από τον Οργανισμό. Τέλος, και σύμφωνα με τον Kaler (2003:71-83), αυτοί μπορούν να οριστούν ως “μη μέτοχοι” σε αντίθεση με τους μετόχους της εταιρίας.

3.2. Οι πολιτιστικές «ομάδες ενδιαφέροντος», μια έννοια προερχόμενη από τον χώρο των επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με έρευνα των Quero και Ventura (2009) που πραγματοποιήθηκε σε ισπανικές πολιτισμικές μονάδες παραστατικών τεχνών, παρατηρήθηκε ότι στο πολιτιστικό πεδίο η έννοια του marketing φαίνεται να λειτουργεί διαφορετικά από τις επιχειρήσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, διαπιστώθηκε ότι το παράδειγμα του marketing σχέσεων προσφέρει μια κατάλληλη βάση για την ανάπτυξη της πολιτιστικής διαχείρισης με δύο κύριους στόχους, την εμβάθυνση της κατανόησης αυτής της μορφής πολιτιστικού marketing και τον προσδιορισμό της ύπαρξης οργανωτικών προφίλ με βάση τις κατευθύνσεις των πολιτιστικών οργανισμών.

Πιο συγκεκριμένα, με βάση την υπόθεση του Gummesson (2004:1), το πολιτιστικό marketing αναγκαστικά διαμορφώνεται από ποικίλους παράγοντες της αγοράς. Διαμορφώνεται από συνεργασίες που αποκτούν αξία μέσω των σχέσεων που έχει δημιουργήσει ο οργανισμός και για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να ενταχθούν οι συνεργασίες αυτές στον στρατηγικό σχεδιασμό του. Είναι γεγονός ότι ο ρόλος των «ομάδων ενδιαφέροντος» στον στρατηγικό σχεδιασμό των πολιτιστικών μονάδων, αποτελεί τον λιγότερο προσεγμένο τομέα της έρευνας και της βιβλιογραφίας γενικότερα. Η διαχείριση των εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων της μονάδας επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους Payne και Holt (2001:171) πρέπει να έχει μια καίρια θέση στο κομμάτι της έρευνας και αυτή η καίρια

θέση είναι το marketing των σχέσεων, κάτι που προοδευτικά οδήγησε από τη συνεργασία με έναν φορέα στη συνεργασία με δίκτυα φορέων (Gummesson, 2004). Επιπρόσθετα, σε έρευνα των Conway και Whitelock (2004:320) η εταιρική σχέση ενός πολιτιστικού οργανισμού με ομάδες ενδιαφέροντος δημόσιου χαρακτήρα, μπορεί να οδηγήσει σε πιο στοχευμένο στρατηγικό σχεδιασμό, ενώ σε άλλες μελέτες (Hill, O' Sullivan, 1995: Kotler&Scheff,1997; Martell, 2004) ήταν κοινή διαπίστωση ότι πρέπει να ενσωματωθεί στον στρατηγικό σχεδιασμό των πολιτιστικών οργανισμών η σχέση με τα σχολεία στο πλαίσιο τη δημιουργίας ομάδων ενδιαφέροντος, καθώς επίσης να δημιουργηθεί μια θεωρητική βάση που θα ενισχύει αυτές τις συνεργασίες και θα ερμηνεύει συμπεριφορές κατά τη διάρκειά τους.

3.3.Οι κυριότερες ομάδες ενδιαφέροντος για έναν πολιτιστικό οργανισμό

Πριν εξετασθεί η λειτουργία του σχολείου ως ομάδας ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού, καλό είναι να γίνει αναφορά στους βασικούς φορείς που συνήθως εμπλέκονται στη διαδικασία της πολιτιστικής παραγωγής, ως ομάδες ενδιαφέροντος, και να κατηγοριοποιηθούν ευρέως σε τέσσερις κύριες ομάδες: δημόσιους φορείς, ιδιωτικό τομέα, μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και τοπικές κοινότητες (Giorgino, 2016: 21). Το σχολείο, με μια ευρύτερη ή στενότερη αλληλεπίδραση, αποτελεί μέρος δύο ομάδων από τις ακόλουθες, τους δημόσιους φορείς και τις τοπικές κοινότητες.

√ Δημόσιοι φορείς: Αυτοί οι ενδιαφερόμενοι φορείς περιλαμβάνουν κυβερνητικούς φορείς σε διάφορα επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό και εθνικό) υπεύθυνους για τη δημιουργία και την εφαρμογή πολιτιστικών πολιτικών, την παροχή χρηματοδότησης και υποστήριξης για πολιτιστικές πρωτοβουλίες και τη διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παραδείγματα δημόσιων ιδρυμάτων που εμπλέκονται στον πολιτιστικό τομέα είναι τα υπουργεία πολιτισμού, οι φορείς πολιτιστικής κληρονομιάς και τα δημόσια μουσεία.

√ Ιδιωτικός Τομέας: Περιλαμβάνει επιχειρήσεις και εταιρείες που ασχολούνται με τον πολιτιστικό τομέα μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων, όπως χορηγίες, φιλανθρωπίες και άμεσες επενδύσεις σε πολιτιστικά έργα. Ο ιδιωτικός τομέας μπορεί επίσης να περιλαμβάνει δημιουργικές και πολιτιστικές βιομηχανίες, όπως εταιρείες παραγωγής ταινιών, γκαλερί τέχνης και μουσικούς χώρους, που συμβάλλουν στο πολιτιστικό τοπίο και την οικονομική ανάπτυξη.

√ Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ): Οι ΜΚΟ περιλαμβάνουν μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, ιδρύματα και ενώσεις που δραστηριοποιούνται στην προώθηση και διατήρηση των πολιτιστικών αξιών, της καλλιτεχνικής έκφρασης και της πολιτιστικής πολυμορφίας. Αυτοί οι ενδιαφερόμενοι συχνά συνεργάζονται με δημόσιους φορείς, φορείς του ιδιωτικού τομέα και τοπικές κοινότητες για την ανάπτυξη πολιτιστικών έργων, την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την υποστήριξη πολιτιστικών πολιτικών που ωφελούν την ευρύτερη κοινωνία.

√ Τοπικές Κοινότητες: Οι τοπικές κοινότητες αποτελούν πολιτιστικούς φορείς ιδιαίτερα σημαντικούς, καθώς αντιπροσωπεύουν τους ανθρώπους που επηρεάζονται άμεσα από πολιτιστικές πρωτοβουλίες και πολιτικές ή και τις διαμορφώνουν με διάφορες δράσεις και συνεργασίες. Διαθέτουν πολύτιμες γνώσεις για τα τοπικά ήθη, έθιμα και πολιτιστική κληρονομιά, που μπορούν να αξιοποιηθούν στον σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτιστικά ευαίσθητων και περιεκτικών προγραμμάτων. Οι τοπικές κοινότητες συμμετέχουν σε πολιτιστικές δραστηριότητες μέσω της εθελοντικής εργασίας, της δέσμευσης του κοινού ή συνεισφέροντας στις δημιουργικές εκφράσεις τους. Είναι επιπλέον, βασικοί φορείς για τη διατήρηση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως οι προφορικές παραδόσεις, οι τελετουργίες και η παραδοσιακή χειροτεχνία. Η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων διασφαλίζει ότι οι πολιτιστικές πολιτικές και πρωτοβουλίες είναι σχετικές, βιώσιμες και έχουν διαρκή θετικό αντίκτυπο (Johnson&Smith, 2020). Ο ρόλος του σχολείου σε αυτή τη διαδικασία, ως οργανικού μέρους μιας κοινότητας, μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Από τα παραπάνω συμπεραίνει κάποιος εύκολα ότι οι ρόλοι και οι ευθύνες των πολιτιστικών φορέων ,που μπορούν να να αποτελέσουν ομάδες ενδιαφέροντος, είναι ποικίλοι και αλληλένδετοι. Οι δημόσιοι φορείς, ο ιδιωτικός τομέας, οι ΜΚΟ και οι τοπικές κοινότητες-μέρος των οποίων είναι και το σχολείο, μπορούν να συνεισφέρουν ξεχωριστά το καθένα μοναδικές προοπτικές, πόρους και τεχνογνωσία στον πολιτιστικό τομέα, λειτουργώντας ως ομάδες ενδιαφέροντος. Η συνεργασία τους είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτιστικού τομέα, τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας, ενώ το αποτέλεσμά της μπορεί να είναι ένα ζωντανό και χωρίς αποκλεισμούς πολιτιστικό περιβάλλον που ωφελεί την κοινωνία ως σύνολο.

Επιπλέον, η σημασία της συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων δεν μπορεί να υπο-εκτιμηθεί, καθώς είναι ζωτική για τη βιώσιμη ανάπτυξη των πολιτιστικών μονάδων ξεχωριστά για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προώθηση της πολιτιστικής πολυμορφίας. Στην συνέχεια, επισημαίνονται τέσσερις βασικοί τομείς όπου η συνεργασία μεταξύ δημόσιων ιδρυμάτων, οντοτήτων του ιδιωτικού τομέα, μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και τοπικών κοινοτήτων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στο πολιτιστικό τοπίο (Jung et al., 2015:29-39).

√ Συνδημιουργία Πολιτιστικών Πολιτικών. Η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων οδηγεί στη συν-δημιουργία περιεκτικών και αποτελεσματικών πολιτιστικών πολιτικών. Με τη συμμετοχή εκπροσώπων από διάφορους τομείς και υπόβαθρα, η διαδικασία λήψης αποφάσεων γίνεται πιο ολοκληρωμένη και προσαρμοστική στις διαφορετικές ανάγκες της κοινότητας. Αυτή η προσέγγιση διασφαλίζει ότι οι πολιτιστικές πολιτικές είναι σχετικές, βιώσιμες και έχουν διαρκή θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία.

√ Κοινή χρήση πόρων και ανάπτυξη ικανοτήτων. Η συνεργασία επιτρέπει την ανταλλαγή πόρων, γνώσης και τεχνογνωσίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, ενισχύοντας την ανάπτυξη ικανοτήτων στον πολιτιστικό τομέα. Δημόσιοι φορείς, οργανισμοί του ιδιωτικού τομέα και ΜΚΟ μπορούν να συγκεντρώσουν τους

οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους τους, καθώς και την τεχνική τους τεχνογνωσία, για να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν πιο αποτελεσματικά και καινοτόμα πολιτιστικά έργα. Αυτή η συνέργεια μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένες υποδομές, αυξημένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση και ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και ικανοτήτων μεταξύ των επαγγελματιών του πολιτισμού.

√ Ενίσχυση της πολιτιστικής προσβασιμότητας και ποικιλομορφίας. Με τη συνεργασία, οι πολιτιστικοί φορείς μπορούν να προωθήσουν την πολιτιστική

προσβασιμότητα και ποικιλομορφία, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, πρωτοβουλίες και υπηρεσίες είναι διαθέσιμες σε ένα ευρύ φάσμα κοινού. Οι συλλογικές προσπάθειες μπορούν να βοηθήσουν στην άρση των εμποδίων στην πρόσβαση και τη συμμετοχή, όπως η οικονομική προσιτότητα, η γλώσσα ή η φυσική προσβασιμότητα, συνδυάζοντας τα δυνατά σημεία και τους πόρους διαφόρων οργανισμών. Ιδιαίτερα σημαντικός ως προς τα παραπάνω, είναι και ο ρόλος του σχολείου, καθώς αποτελεί ένα περιβάλλον ποικιλομορφίας έτσι κι αλλιώς. Επιπλέον, η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων ενθαρρύνει και τις διαφορετικές πολιτιστικές εκφράσεις, ενισχύοντας την αίσθηση πολιτιστικού ανήκειν και της ταυτότητας στις κοινότητες.

√ Διατήρηση και ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Οι συλλογικές προσπάθειες μεταξύ των πολιτιστικών φορέων είναι απαραίτητες για τη διατήρηση και την προώθηση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς έτσι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές για την προστασία, αλλά και προβολή ιστορικών τοποθεσιών, τεχνουργμάτων και παραδοσιακών πρακτικών. Παρέχεται έτσι τη δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα μέρη να συγκεντρώσουν πόρους, τεχνογνωσία και γνώση για να εξασφαλίσουν τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη μετάδοση πολιτιστικών αξιών και παραδόσεων στις μελλοντικές γενιές.

Επιλογικά, η σημασία της συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων, για την ενίσχυση της προβολής ενός πολιτιστικού οργανισμού, έγκειται στην ικανότητά της να δημιουργεί ένα ζωντανό και χωρίς αποκλεισμούς πολιτιστικό περιβάλλον που ωφελεί το κοινωνικό σύνολο. Με την προώθηση των εταιρικών σχέσεων και της συνεργασίας, οι πολιτιστικές μονάδες και οι ομάδες ενδιαφέροντος γύρω από αυτές, μπορούν να αναπτύξουν πιο αποτελεσματικές και βιώσιμες πολιτιστικές πολιτικές, να μοιραστούν πόρους και γνώσεις, να ενισχύσουν την πολιτιστική προσβασιμότητα και ποικιλομορφία, όπως και τη διατήρηση και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τελικά, φαίνεται η σημασία τέτοιων συμπράξεων, καθώς προσφέρει πολλαπλά οφέλη τις ζωές ατόμων και κοινοτήτων συμβάλλοντας ολιστικά, όχι μόνον στην πολιτιστική, αλλά και στην κοινωνική και οικονομική ευημερία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ, ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ

4.1 Θεωρίες μάθησης στα μουσεία

Ξεκινώντας από την παραδοχή ότι το μουσείο αποτελεί έναν άτυπο φορέα μάθησης, υπάρχουν πολλές θεωρίες μάθησης, μερικές προφανώς πιο εφαρμόσιμες στην άτυπη εκπαίδευση γενικά και στα μουσεία ειδικότερα και κάποιες φαινομενικά πιο σχετικές με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών. Οι θεωρίες αυτές βρίσκουν πρακτική εφαρμογή στη συμμετοχή των μαθητών στα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων ή στη δημιουργία προγραμμάτων από την εκπαιδευτική κοινότητα που ενισχύουν και συνδέονται με τη μουσειακή μάθηση. Πολλά από τα πιο γνωστά μοντέλα παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες, τουλάχιστον για τον εντοπισμό ζητημάτων που αξίζει να εξεταστούν. Τα τελευταία χρόνια η μάθηση στο μουσείο έχει αποτελέσει αντικείμενο μεγάλης προσοχής: εκθέσεις (π.χ. Anderson, 1999), πρωτοβουλίες (π.χ. Resource 2001), βιβλία (π.χ. Hein 1998) και ερευνητικές μελέτες (π.χ. Hooper-Greenhill et al., 2003) έχουν αποτελέσει ένα πλούσιο πεδίο όπου μπορεί κάποιος να εντοπίσει τρόπους με τους επιτυγχάνεται αυτής της μορφής η μάθηση.

Αν και τα κίνητρα, οι προοπτικές και η ορολογία μπορεί να διαφοροποιούνται, τα γενικά συμπεράσματα είναι εκπληκτικά παρόμοια.. Σύμφωνα με τις ταξινομήσεις εκπαιδευτικών στόχων του Μπλουμ, η μάθηση μπορεί να συμβεί σε οποιονδήποτε ή και στους τρεις τομείς: γνωστικό, ψυχοκινητικό και συναισθηματικό σε ένα μουσείο, καθώς προσφέρει την πληροφορία που μπορεί να αξιοποιηθεί στη μάθηση, τον προβληματισμό και την κριτική ικανότητα, τη διαπραγμάτευση, τη δημιουργική αναπαραγωγή γνώσεων και προσλαμβάνουσών, την κοινωνικοποίηση και φυσικά το παιχνίδι. Ο Gammon (2001) πρότεινε μια ταξινόμια πέντε κατηγοριών των εμπειριών μάθησης στα μουσεία: γνωστικές, συναισθηματικές, κοινωνικές, ανάπτυξη δεξιοτήτων και προσωπικές. Σχετικά πρόσφατη εργασία στο Πανεπιστήμιο του Leicester (Hooper-Greenhill et al., 2003) έχει δημιουργήσει ένα παρόμοιο σύνολο πέντε περιοχών:

- γνώση και κατανόηση
- δεξιότητες
- αξίες και στάσεις
- απόλαυση, έμπνευση και δημιουργικότητα
- δραστηριότητα, συμπεριφορά και εξέλιξη.

Λιγότερο γνωστή είναι η θέση του Gardner ότι όλοι οι μαθητές πρέπει να βιώνουν τη μάθηση στα μουσεία εκτός από την τάξη. Ο πλούτος της εμπειρίας του μουσείου, υποστηρίζει, είναι ότι μπορεί να διεγείρει τους περισσότερους διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης, ενώ η παραδοσιακή μάθηση στην τάξη τείνει να επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό σε ένα πιο περιορισμένο εύρος, κυρίως γλωσσικό (Gardner, 1991).

Μια κάπως διαφορετική, αλλά ενδιαφέρουσα προσέγγιση βρίσκεται στην ανάλυση της άτυπης μάθησης της Perry (2002) (που ορίζεται ως «εγγενώς υποκινούμενη, μη

γραμματική και αυτοκατευθυνόμενη»). Υπογραμμίζει τέσσερις «τύπους» μάθησης, η πλειοψηφία των οποίων βρίσκεται σε γενικές γραμμές στον συναισθηματικό τομέα:

- πρόκληση ενδιαφέροντος
- καθυστερημένη μάθηση
- εσωτερική μάθηση
- περιεκτική μάθηση.

Αν και η ορολογία μπορεί να είναι διαφορετική, αυτές οι κατηγορίες απηχούν πολλές πρόσφατες εργασίες σχετικά με τη μάθηση με ελεύθερη επιλογή σε μουσεία και αλλού (Falk & Dierking, 2002:15).

Όλες αυτές οι σκέψεις ταιριάζουν καλά με τον πολύ ευρύτερο – και πλουσιότερο – ορισμό της μάθησης που υιοθετήθηκε από την Εκστρατεία για τη Μάθηση. Τα βασικά στοιχεία αυτού του ορισμού είναι το εύρος του και η πρότασή του ότι η μάθηση είναι μια ενεργή διαδικασία που αλλάζει τις γνωστικές δομές του μαθητή. Η μάθηση είναι μια διαδικασία ενεργού εμπλοκής με την εμπειρία. Είναι αυτό που κάνουν οι άνθρωποι όταν θέλουν να κατανοήσουν τον κόσμο. Μπορεί να περιλαμβάνει ανάπτυξη ή εμπάθυνση δεξιοτήτων, γνώσεων, κατανόησης, επίγνωσης, αξιών, ιδεών και συναισθημάτων ή αύξηση της ικανότητας στοχασμού. Η αποτελεσματική μάθηση οδηγεί στην αλλαγή, την ανάπτυξη και την επιθυμία να μάθουμε περισσότερα. (CLMG, 2000)

Ένα άλλο μοντέλο που έχει χρησιμοποιηθεί για την υποστήριξη του σχεδιασμού εκθέσεων μουσείων για ενεργητική μάθηση είναι αυτό των στυλ μάθησης. Το μοντέλο βιοματικής μάθησης του Kolb περιγράφει τέσσερις διαστάσεις σε έναν κύκλο μάθησης: εμπάπτιση σε συγκεκριμένη εμπειρία, ακολουθούμενη από παρατηρήσεις και στοχασμούς, στη συνέχεια λογικό ή επαγωγικό σχηματισμό αφηρημένων εννοιών και γενικεύσεων και, τέλος, εμπειρική δοκιμή των επιπτώσεων των εννοιών σε νέες καταστάσεις. Οι εκπαιδευόμενοι, προτείνεται, να προτιμούν δύο από αυτές, κάθε ζευγάρι αναγνωρίζεται ως μία από τις τέσσερις θεμελιώδεις στρατηγικές μάθησης. Πρόσφατες εκθέσεις στο V&A– Silver Galleries και British Galleries – βασίστηκαν σε τέτοιες προσεγγίσεις (Durbin, 2002).

4.2.1. Η σημασία της ψηφιοποίησης στην σύγχρονη εποχή

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί ίσως την πιο σημαντική πτυχή στη ζωή των σύγχρονων κοινωνιών. Όλοι οι τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας εμπλέκονται σε διαδικασίες της ψηφιοποίησης δεδομένων, αντικειμένων, υπηρεσιών, δικτυωμένων διαδικασιών πληροφόρησης και επικοινωνίας στη βιομηχανία και τη διοίκηση, την παραγωγή, το εμπόριο, τα οικονομικά, τα logistics και τις μεταφορές, την υγειονομική περίθαλψη και νοσηλευτική, την εκπαίδευση και τη μάθηση, τον ελεύθερο χρόνο, τον αθλητισμό και τον τουρισμό - μαζί με όλες τις ποικίλες

πολιτιστικές προσφορές τους. Αυτή η τάση αντανακλάται στην εισαγωγή σχετικών εννοιών για τον ψηφιακό μετασχηματισμό και έχει προωθήσει έντονα την ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογιών ενεργοποίησης και αναδυόμενων τεχνολογιών στους προαναφερθέντες τομείς. Οδήγησε επίσης στη συλλογή δεδομένων (βασισμένη σε

αισθητήρες) από μια μεγάλη ποικιλία πηγών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή παράλληλων εικονικών χώρων και κόσμων (Cárdenas - Robledo et al., 2022:7). Ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η τεχνολογική πρόοδος έχουν ωφελήσει τον κόσμο της εργασίας μέσω της εξάλειψης απλών ή σωματικά απαιτητικών δραστηριοτήτων προς όφελος των ατόμων υψηλής ειδίκευσης και οδήγησαν σε σημαντική πρόοδο στις επιστήμες, την ιατρική, την κοινωνική ζωή και τις δραστηριότητες αναψυχής (Mukhamediev et al., 2022:10).

Από τη σκοπιά του Διαδικτύου των Πραγμάτων(IoT), η ψηφιοποίηση στα μουσεία έχει φτάσει σε ένα επίπεδο όπου συνδέονται εσωτερικοί και εξωτερικοί εκθεσιακοί χώροι με τα έργα τέχνης και την υποδομή τους, χρησιμοποιώντας ένα δίκτυο συσκευών υλικού, αισθητήρων, ενδιάμεσου λογισμικού και ενσωματωμένου λογισμικού που συλλέγουν και ανταλλάσσουν δεδομένα και προσφέρουν υπηρεσίες και εγκαταστάσεις στους επισκέπτες και σε άλλα μουσεία επίσης (Grübel et al., 2022:14).Ο σχεδιασμός, η υλοποίηση, η λειτουργία και η εξέλιξη καθοδηγούνται από ειδικούς μηχανικούς, πελάτες, επιμελητές, μηχανικούς λογισμικού και επισκέπτες, οι οποίοι καθορίζουν επαρκή κριτήρια ποιότητας και μετρήσεων. Μπορεί από την άλλη μεριά, να φανεί ότι η εικονικοποίηση με διαφορετικά χαρακτηριστικά—τριδιάστατη ανακατασκευή, απόκτηση αισθητηριακών δεδομένων, προσομοίωση, πολυτροπική αλληλεπίδραση, συνεργασία και χρήση τεχνητής νοημοσύνης (AI) σε χώρους εικονικών δικτύων -όπως μπορεί να είναι ένα ψηφιακό μουσείο- αποτελεί ένα πολύ ενδιαφέρον πεδίο μελέτης και εφαρμογής για τους μαθητές στο μάθημα της Πληροφορικής.

4.2.2. Ψηφιακό μουσείο και ψηφιακές τεχνολογίες

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης υγειονομικής κρίσης, έγινε περισσότερο από ποτέ αντιληπτό ότι οι πολιτιστικοί οργανισμοί πρέπει να αξιοποιήσουν εντατικότερα την ψηφιακή τεχνολογία για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του κοινού τους τόσο για μάθηση, όσο και για ψυχαγωγία. Κάποιοι από αυτούς και κυρίως οι μεγαλύτεροι, είχαν ήδη ξεκινήσει να παρουσιάζουν μια σημαντική δραστηριότητα στον τομέα της ψηφιοποίησης των συλλογών τους, ενώ οι μικρότεροι συνήθως ακολουθούν με βάση τους πόρους που διαθέτουν. Για όλους όμως, είναι δεδομένο ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί μια σημαντική προϋπόθεση βιωσιμότητας. Αυτή λοιπόν, η νέα αναγκαιότητα αποτέλεσε και τη βάση του προγράμματος «Υιοθετήστε ένα μουσείο» του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, που θα αναλυθεί στο εμπειρικό μέρος, καθώς η ειδικότητα και τα μαθήματα του Τομέα Πληροφορικής που λειτουργεί στο σχολείο, αποτέλεσαν ένα χρήσιμο μέσο υλοποίησης του προγράμματος και ταυτόχρονα δημιουργικής αφομοίωσης της διδακτέας ύλης.

Από την άλλη πλευρά, η υλοποίηση του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού προγράμματος έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να γνωρίσουν μια άλλη πτυχή της ψηφιακής τεχνολογίας, αυτή της αξιοποίησής της στον ή για τον χώρο του μουσείου. Αυτό έγινε είτε μέσω της δημιουργίας θεματικής ενότητας στη σχολική ιστοσελίδα, είτε μέσω της δημιουργίας podcast, είτε τέλος με τη δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών που επίκειται. Οι ήδη γνωστές προηγμένες τεχνολογίες επικοινωνίας ανθρώπου-υπολογιστή, οι συμβατικές τεχνικές αλληλεπίδρασης και η ψηφιακή τεχνολογία γίνονται εργαλείο που ενισχύει τη μουσειακή εμπειρία σε διάφορες περιστάσεις μέσω εφαρμογών, όπως για παράδειγμα ένας ψηφιακός ακουστικός οδηγός ή ένα αντίγραφο εκθέματος εκτυπωμένο από τρισδιάστατο εκτυπωτή που θα δημιουργήσουν τα παιδιά. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι πολιτισμός επηρεάζεται από την τεχνολογία και η αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο είναι πιο σημαντική από ποτέ σε αυτό το περιβάλλον (Kamariotou et al., 2021:21). Βέβαια, παρά την τρέχουσα δημοτικότητα του, ο σχεδιασμός της ψηφιακής εμπειρίας μουσείων δεν είναι μια εντελώς νέα έννοια στη μουσειολογία. Αρκετοί μελετητές είχαν αναλάβει μελέτες μουσείων από τη δεκαετία του 1930, όταν δημοσιεύτηκε η θεμελιώδης εργασία για την ψυχολογία των επισκεπτών (Morse et al., 2021: 65-83). Από την άλλη πλευρά, η μελέτη του Novakovic (2021) ανέφερε ότι τα ψηφιακά μουσεία μπορεί να εξυπηρετούν διάφορες λειτουργίες, συμπεριλαμβανομένης της ερμηνείας της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά είναι επίσης η ιδανική προσέγγιση για την προσέλκυση του κοινού στην τέχνη. Η ψηφιακή τεχνολογία ανοίγει νέες δυνατότητες για τα μουσεία όσον αφορά την επικοινωνία και τη διανομή πληροφοριών και η αξιοποίηση ψηφιακών συλλογών και η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση με το κοινό, ιδιαίτερα με το νεανικό κοινό. Επιπλέον, τα ψηφιακά μουσεία είναι τα πιο συμβατά στην προσφορά σχετικού περιεχομένου και χαρακτηριστικών ψηφιοποίησης, όπως διαδραστική ψηφιακή σήμανση, επαυξημένη πραγματικότητα, διαδραστική χαρτογράφηση βίντεο, διαδραστικό περίπτερο και διαδραστική εκπομπή φωτός (Wiastuti et al., 2020: 1435-44).

Σύμφωνα με τον Mason (2020:1-14), η ψηφιακή και φυσική διάσταση διαπλέκονται στον ψηφιακό σχεδιασμό της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός μουσείου. Την τελευταία δεκαετία τα μουσεία επιδόθηκαν σε μια προσπάθεια ενίσχυσης της πληροφορίας με υβριδικό τρόπο, φυσικό και ψηφιακό. Αυτή η αλλαγή αντανάκλα την τάση η ψηφιακότητα να αποτελέσει μια φυσική εξέλιξη και να εναρμονιστεί με τις περισσότερες-αν όχι με όλες-τις μουσειακές πρακτικές, περιλαμβάνοντας τη συλλογή, την επιμέλεια, τις εκδόσεις, την προβολή και το marketing. Η διαθεσιμότητα ψηφιακών πόρων δίνει την αίσθηση στον χρήστη ότι βρίσκεται σε έναν πραγματικό τόπο πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ οι επισκέπτες του φυσικού μουσείου, μπορούν, ανάλογα και με τον βαθμό εξοικείωσής τους, να αξιοποιήσουν τις ψηφιακές εφαρμογές που διατίθενται στο φυσικό μουσείο (Longo et al., 2018: 589-603). Εκτός από αυτό, η χρήση τεχνολογίας για τη βελτίωση των εμπειριών των επισκεπτών είναι μια αναπόφευκτη τάση στον πολιτιστικό τουρισμό. Επιτρέπει στους επισκέπτες να δημιουργούν εξατομικευμένες περιηγήσεις με βάση τα ενδιαφέροντά τους και τους χρονικούς περιορισμούς, κάνοντας τις επισκέψεις τους σε ψηφιακά μουσεία πιο χρήσιμες και ευέλικτες (Lin&Lin, 2017:116-21).

Οι ψηφιακές εκθέσεις που χρησιμοποιούν διαδραστικά μέσα στο ψηφιακό μουσείο

είναι μια ουσιαστική πτυχή που συνδέεται με την ψηφιακή τεχνολογία, πράγμα που οι μαθητές κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος πρέπει να αντιληφθούν, έτσι ώστε ο στόχος της κοινοποίησης του πολιτιστικού προϊόντος μέσω της ομάδας ενδιαφέροντος, να επιτευχθεί. Εκτός από τη διαδραστική ψηφιακή τέχνη και τις μεθόδους ψηφιακής έκθεσης στα μουσεία, η διαδραστική τέχνη και η ψυχαγωγία σε δημόσιους χώρους γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς. Η δημοτικότητα της ψηφιακής δημόσιας τέχνης, η οποία συνδυάζει τη δημόσια τέχνη με την ψηφιακή τέχνη, αυξάνεται προοδευτικά (Narumi et al., 2016:290-99). Συνολικά, το ψηφιακό μουσείο αλλάζει δραστικά την εμπειρία επίσκεψης και πολλές διαθέσιμες νέες τεχνολογίες αυξάνουν συνεχώς την ποιότητα της επίσκεψης.

Το ψηφιακό μουσείο είναι μια συλλογή αντικειμένων, δειγμάτων και εγγράφων που έχουν ψηφιοποιηθεί και αποθηκευτεί χρησιμοποιώντας σάρωση υψηλής ανάλυσης, φωτογραφία, μοντελοποίηση 3D και άλλες τεχνολογίες. Σύμφωνα με τους Li & Xiao (2021: 436-48) οι επιτόπιες και διαδικτυακές επισκέψεις σε μουσεία έχουν γίνει πιο ευχάριστες χάρη στις ψηφιακές τεχνολογίες. Οι άνθρωποι μπορούν να επισκέπτονται ψηφιακά μουσεία και να λαμβάνουν πληροφορίες, υπηρεσίες και εκπαιδευτικό υλικό ανά πάσα στιγμή χρησιμοποιώντας έξυπνες κινητές συσκευές. Τα μουσεία μπορούν να χρησιμοποιούν τεχνολογία επαυξημένης πραγματικότητας και εικονικής πραγματικότητας για να ζωντανέψουν τις συλλογές και να αλλάξουν τις απόψεις των θεατών για τη μουσειακή εμπειρία.

Ωστόσο, η πρόσφατη πανδημία έπληξε σημαντικά την επιχειρηματική δραστηριότητα των μουσείων, με συνέπεια το λειτουργικό κόστος τους να αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου καθώς η συντήρηση των εκθεμάτων και οι τιμές απόκτησης αυξάνονται αντίστοιχα, αλλά είναι αντιστρόφως ανάλογη με το οικονομικό κέρδος που μπορεί να επιφέρει. Η εικονική πραγματικότητα, οι τεχνολογίες avatar, οι εικονικοί κόσμοι, τα ολογράμματα, το gaming και το gamification μπορεί να προσφέρουν χαμηλού κόστους ή χωρίς κόστος δημιουργική δέσμευση και μοναδικές εμπειρίες σε παγκόσμιους επισκέπτες και να δημιουργήσουν νέες πηγές εσόδων (Markopoulos et al., 2020:283-95). Όλα τα παραπάνω, αποτελούν σύγχρονες προκλήσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος που καλούνται να αντιμετωπίσουν στην μετα- Covid εποχή οι πολιτιστικοί οργανισμοί μέσω της ψηφιοποίησης.

Επιπλέον, κινητές και φορητές υπολογιστικές συσκευές, όπως smartphone ευρείας οθόνης, γυαλιά Google και smartwatches, δημιουργούνται γρήγορα ως διεπαφές για πολλές εφαρμογές λόγω της ταχείας αύξησης των χρηστών (Li & Liew, 2015: 208-29). Οι ψηφιακές τεχνολογίες μεταμορφώνουν σημαντικά την εμπειρία των επισκεπτών και η συχνή ενσωμάτωση αυτών των τεχνολογιών είναι ευεργετική για την εμπειρία των επισκεπτών στα μουσεία. Τέλος, ψηφιακά κειμήλια ή πολιτιστικά αντικείμενα μπορούν να παρουσιαστούν σε ένα εικονικό μουσείο και να εξεταστούν με διάφορους τρόπους, δίνοντας στον θεατή πολλές επιλογές. Χρησιμοποιώντας βασική απεικόνιση εικόνων και φωτογραμμετρία, εκπαιδευτικά ιδρύματα και αξιόλογα μουσεία έχουν ψηφιοποιήσει τις συλλογές τους με ευκολία (Petridis et al., 2013). Όλα τα προαναφερθέντα, αποτέλεσαν και θα συνεχίσουν να αποτελούν για τους μαθητές

αντικείμενο έρευνας και διαπραγμάτευσης κατά την υλοποίηση του προγράμματος και τη συνέχισή του την επόμενη σχολική χρονιά

4.2.3. Ψηφιακή αφήγηση και μουσεία

Η χρήση της αφήγησης ως μεθόδου για τη μετάδοση πληροφοριών είναι μια εγγενώς ανθρώπινη στρατηγική και συγκαταλέγεται στις παλαιότερες κοινωνικές πρακτικές επικοινωνίας και μάθησης. Με την επέκταση της ψηφιακής τεχνολογίας, ο τρόπος με τον οποίο παραδίδονται και λαμβάνονται οι ιστορίες έχει μετατραπεί και εννοιολογείται σε ψηφιακή αφήγηση μέσω διαφόρων εργαλείων ψηφιακής επικοινωνίας (Matsiola et al., 2018).

Τα περισσότερα ιδρύματα παρέχουν ήδη προσβάσιμους πόρους μέσω ποικίλων μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένων των ιστοτόπων τους, των λογαριασμών τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, των ψηφιακών εφαρμογών ή των παραδοσιακών

έντυπων ή οδηγών μουσείων. Αυτοί οι πόροι αποτελούν, σε συνδυασμό με συστήματα ενίσχυσης της κινητικότητας που χρησιμοποιούν, διαδραστική ψηφιακή αφήγηση (Zhong et al., 2019). Οι νέες, βελτιωμένες εμπειρίες έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν την ελκυστικότητα όχι μόνο των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς και των μουσείων, αλλά λειτουργούν και ως νέος αγωγός ερμηνείας, ανάλυσης και πολιτιστικής γνώσης για διαφορετικές κοινότητες. Επιπλέον, η καινοτόμος χρήση ψηφιακών εργαλείων θα προσφέρει νέες μορφές πολιτιστικών διαδραστικών εμπειριών που θα είναι άνετες, φιλικές προς τις αισθήσεις και κατανοητές στο κοινό.

Ενώ οι υπάρχοντες πόροι προσβασιμότητας επιδιώκουν μεγαλύτερη περιεκτικότητα στην εμπειρία των επισκεπτών, η νέα αντίληψη που παρέχεται μέσω της ψηφιακής αφήγησης μπορεί να χρησιμεύσει για την συμπερίληψη περισσότερων κατηγοριών κοινού όπως των ατόμων με αναπηρία. Γενικά, η ένταξη επιδιώκει να παρέχει ίση πρόσβαση σε ευκαιρίες και πόρους για ειδικές ομάδες κοινού. Για να είναι πραγματικά χωρίς αποκλεισμούς, αυτά τα άτομα, πρέπει όχι μόνο να αισθάνονται ευπρόσδεκτα στην τοποθεσία, αλλά και πριν από την επίσκεψη. Η ιδέα της συμπερίληψης περισσότερων κατηγοριών κοινού, τόσο στον φυσικό χώρο του μουσείου, όσο και στη σχολική ιστοσελίδα, ήταν κεντρικής σημασίας για τη διαμόρφωση του προγράμματος. Η κατανόηση του χώρου και των αντικειμένων που περιέχει μέσω της ψηφιακής αφήγησης, μπορούν να μειώσουν το άγχος του άγνωστου για τα άτομα και να βοηθήσουν με εμπόδια στην αισθητηριακή επεξεργασία πριν ακόμη εισέλθουν στον φυσικό χώρο του ίδιου του μουσείου (Houston, 2021:12). Άλλοι τρόποι με τους οποίους η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να υποστηρίξει την προσβασιμότητα των επισκεπτών περιλαμβάνουν:

1. Παροχή πολλαπλών τρόπων πρόσβασης σε πληροφορίες: Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να παρέχει διαφορετικούς τρόπους πρόσβασης στις ίδιες πληροφορίες, όπως μέσω κειμένου, ήχου και βίντεο, ώστε να προσαρμόζονται διαφορετικά στυλ και ικανότητες μάθησης.

2. Ενίσχυση της αφοσίωσης: Οι διαδραστικές ψηφιακές ιστορίες μπορούν να προσελκύσουν τους επισκέπτες με έναν πιο εξατομικευμένο τρόπο, επιτρέποντάς τους να εξερευνούν και να μαθαίνουν με τον δικό τους ρυθμό.

3. Δημιουργία ενός ασφαλούς και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλοντος: Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να δημιουργήσει ένα ασφαλές και χωρίς αποκλεισμούς περιβάλλον, παρέχοντας προσιτό και περιεκτικό σχεδιασμό και επιτρέποντας στους επισκέπτες να ελέγχουν τον δικό τους ρυθμό και το επίπεδο δέσμευσης με το περιεχόμενο του μουσείου.

4. Χαρακτηριστικά προσβασιμότητας: Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να βελτιωθεί με χαρακτηριστικά προσβασιμότητας, όπως ηχητική περιγραφή και διερμηνεία της νοηματικής γλώσσας που μπορεί να υποστηρίξει επισκέπτες με διαφορετικές ικανότητες.

Η ψηφιακή αφήγηση μπορεί έτσι να επιτρέψει στους επισκέπτες την εξατομίκευση της εμπειρίας τους παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα επιλογών, προσαρμοσμένων στις συγκεκριμένες ανάγκες, ενδιαφέροντα και προτιμήσεις τους, κάνοντας την εμπειρία πιο ελκυστική και περιεκτική. Σε μια εποχή που καθοδηγείται από την τεχνολογία, τα μουσεία αναζητούν μια ποικιλία από αυτά τα εργαλεία, για να παραμείνουν ενημερωμένα με τους τρόπους με τους οποίους οι επισκέπτες τους αλληλεπιδρούν με τον κόσμο στην καθημερινή τους ζωή.

Οι τρόποι με τους οποίους τα μουσεία αναζητούν να πουν ιστορίες με τεχνολογία περιλαμβάνουν ψηφιακούς ξεναγούς, τεχνολογίες Επαυξημένης Πραγματικότητας και Bluetooth και αποτελούντα λεγόμενα έξυπνα μουσεία. Η ενσωμάτωση των ψηφιακών ξεναγών γίνεται πιο συνηθισμένη και οι εταιρείες προσπαθούν να υποστηρίξουν αυτήν την υιοθέτηση. Παραδείγματα όπως η εφαρμογή περιήγησης για κινητά και το σύστημα ψηφιακού οδηγού είναι ψηφιακές λύσεις που επιτρέπουν στα μουσεία να ενσωματώνουν τις δικές τους εικόνες, βίντεο και ήχο των συλλογών τους για να τις ζήσουν οι επισκέπτες (Podsukhina et al., 2022:22). Το στοιχείο πολυμέσων επιτρέπει μεγαλύτερη διατήρηση της μνήμης από την παραδοσιακή αφήγηση, αντιμετωπίζοντας διαφορετικά στυλ μάθησης (Manik et al., 2022).

Αυτή η νέα μορφή παράδοσης περιεχομένου συνδυάζει τη συμμετοχή που παρατηρείται συνήθως με ηλεκτρονικά παιχνίδια ή βιντεοπαιχνίδια με αυτόματη δημιουργία και αφήγηση ιστορίας. Για παράδειγμα, το Βρετανικό Μουσείο χρησιμοποιεί Επαυξημένη Πραγματικότητα στο παιχνίδι για κινητά A Gift for Athena (2014) για τη γκαλερί του Παρθενώνα χρησιμοποιώντας tablet. Το παιχνίδι υποχρεώνει τους επισκέπτες να βρουν συγκεκριμένα αγάλματα με βάση ένα περίγραμμα και τους ανταμείβει με περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα έργα πριν αναθέσει μια άλλη εργασία για εξερεύνηση (Sabiescu & Charatzopoulou, 2015:1-33). Επιπλέον, αυτές οι ψηφιακές περιηγήσεις δεν χρειάζεται να γίνονται αποκλειστικά από κοντά. Οι εικονικές εμπειρίες μπορούν επίσης να αντιπροσωπεύουν εναλλακτικές λύσεις χωρίς αποκλεισμούς στις παραδοσιακές

επισκέψεις σε μουσεία μέσω της ψηφιακής ενσάρκωσης των ιστορικών χαρακτήρων και των ιστοριών τους που μπορεί επίσης να συνδυάζουν φυσικά τεχνουργήματα με την ψηφιακή εμπειρία (DaFalco & Vassos, 2017). Με αυτόν τον τρόπο, οι επισκέπτες μπορούν να γνωρίσουν μια πλούσια γκάμα ιστοριών και εκθεμάτων σε συλλογές μουσείων πριν από την επίσκεψη (αν όχι) και να κατανοήσουν καλύτερα τον χώρο.

Στο ίδιο μήκος κύματος με τους ψηφιακούς ξεναγούς, τα έξυπνα μουσεία εξαλείφουν επίσης τα φυσικά εμπόδια στις συλλογές τους, επιτρέποντας στις τεχνολογικές εξελίξεις να αφαιρέσουν και τα αισθητηριακά εμπόδια. Τα έξυπνα μουσεία, όπως το Έξυπνο Μουσείο Τέχνης (Σικάγο) συγκεντρώνουν παραδοσιακές εκθέσεις με αναδυόμενες τεχνολογίες, επιδιώκοντας να βελτιώσουν τον τρόπο έκθεσης και παρουσίασης του πολιτιστικού προϊόντος (Dohoney, 2020: 271-4). Η χρήση της τεχνολογίας για τη βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών μπορεί να περιλαμβάνει διαδραστικά εκθέματα, εμπειρίες εικονικής πραγματικότητας και εφαρμογές για κινητά που παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες και πόρους. Τα έξυπνα μουσεία μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν την τεχνολογία για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη συμπεριφορά και τις προτιμήσεις των επισκεπτών και για τη βελτίωση της συνολικής διαχείρισης και λειτουργίας του μουσείου. Συνοπτικά, ο στόχος ενός έξυπνου μουσείου είναι να κάνει την επίσκεψη του μουσείου πιο ελκυστική, διαδραστική και εξατομικευμένη για τους επισκέπτες. Η μετάβαση στο να γίνει το μουσείο «έξυπνο» αναφέρεται στις ετερογενείς τεχνολογίες που επιτρέπουν στο μουσειακό περιβάλλον να γίνει πιο διαδραστικό, καινοτόμο και προσβάσιμο (Korzun et al., 2016:15-34).

4.2.4. Ψηφιακή σύνδεση μουσείων και σχολείων: το παράδειγμα του VISITOR

Ο Covid-19 σηματοδότησε την αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας πολλών σχολείων παγκοσμίως, θέτοντας ένα stress test για το εκπαιδευτικό σύστημα και την ομαλή συνέχειά του. Καθώς διακυβεύεται η προσωπική ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, το πρόβλημα απαιτούσε άμεση αντιμετώπιση. Στη διάρκεια του δεύτερου κύματος της πανδημίας, οι εθνικές κυβερνήσεις κατέβαλαν μεγάλη προσπάθεια ώστε τα σχολεία να είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν τα προγράμματα σπουδών ακόμη και σε περίπτωση δεύτερου lockdown (Viner, et al, 2022).

Σε μια τέτοια άνευ προηγουμένου έκτακτη κατάσταση, είναι λογικό να μην γίνεται να αντιμετωπιστούν όλες οι ανάγκες που προκύπτουν με την ίδια επιτυχία. Η ιδέα της αντιμετώπισης της αναστολής λειτουργίας των φυσικών χώρων των πολιτιστικών οργανισμών, ακόμη και τώρα που τα σχολεία είναι ανοιχτά, προτείνει την ψηφιακή ενσωμάτωσή της ψηφιακής ξενάγησης στα σχολικά προγράμματα. Στο πλαίσιο αυτό, πέντε ευρωπαϊκοί οργανισμοί από τη Γαλλία, την Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Βέλγιο (Interactive 4D, Hellenic Open University, idec, The Open University και Logo Psy Com) σχεδίασαν να υλοποιήσουν το έργο «Virtual Museums In The Covid Era» (VISITOR), ένα συλλογικό έργο που χρηματοδοτείται από την Ευρώπη στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Το VISITOR στοχεύει να αποτελέσει λύση για επισκέψεις σε ψηφιακά μουσεία, να προωθήσει την ενωμένη ευρωπαϊκή κουλτούρα και να ενθαρρύνει τη διαπολιτισμική συνείδηση μέσω μιας εικονικής και χωρίς

αποκλεισμούς εκπαιδευτικής διαδικασίας (Orhanoudakis et al., 2022).

Το πρώτο κρίσιμο βήμα για την ερευνητική ομάδα του VISITOR ήταν ο καθορισμός ενός πρακτικού παιδαγωγικού πλαισίου για το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την αξιολόγηση των ψηφιακών παραδοτέων εργαλείων και δραστηριοτήτων του Επισκέπτη του μουσείου. Για το σκοπό αυτό, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο του Ηνωμένου Βασιλείου (ΟΥ) πραγματοποίησαν δύο έρευνες ανάλυσης αναγκών, μια ποιοτική και μια ποσοτική. Η ποσοτική έρευνα, που διενεργήθηκε από το ΕΑΠ, επικεντρώθηκε στον καθορισμό των δεξιοτήτων των Ελλήνων εκπαιδευτικών στις συμπεριληπτικές παιδαγωγικές και προσεγγίσεις που χρησιμοποιούν και στην αντίληψή τους για τη χρήση τεχνολογιών ως υποστηρικτών εργαλείων της διδασκαλίας. Η ποιοτική έρευνα, επικεφαλής της οποίας ήταν η ΟΥ, επικεντρώθηκε στη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση εικονικών ξεναγήσεων σε μουσεία στις τάξεις τους. Η πρώτη έρευνα οδήγησε την ομάδα VISITOR να καθορίσει το παιδαγωγικό πλαίσιο του έργου VISITOR. Η δεύτερη διερεύνησε ποιες γνώσεις έχουν ήδη οι δάσκαλοι σε περιβάλλοντα εικονικών μουσείων. Με βάση αυτά τα αποτελέσματα από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, η ομάδα VISITOR όρισε το μαθησιακό περιεχόμενο που πρέπει να προσφέρει το έργο αυτό στους δασκάλους (Orhanoudakis et al., 2022). Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, το εμπειρικό μέρος της παρούσας εργασίας κινήθηκε ως προς τη διερεύνηση των αντιλήψεων των στελεχών των μουσείων, αλλά και των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στη μουσειακή εμπειρία, όπως επίσης και το γεγονός ότι στον σχεδιασμό της συνέχισης του προγράμματος την επόμενη χρονιά, υπάρχει η πρόθεση δημιουργίας ψηφιακού μουσείου.

Με αφορμή το παραπάνω παράδειγμα του VISITOR για τη συνεργασία μουσείου και σχολείου και τις απόψεις των εκπαιδευτικών, οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα πολιτιστικοί διαχειριστές και εκπαιδευτικοί, συμφώνησαν ότι για την επίτευξη μιας καλύτερης συνεργασίας μεταξύ μουσείου και σχολείου, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συνεχής επικοινωνία και ανατροφοδότηση και από τις δύο πλευρές, όπως και η κατανόηση των αξιών και επιθυμιών έκαστου μέρους της συνεργασίας. Οι Gould, Kelly, White & Chidgey (2004:471-48), υποστήριξαν ότι η ανάλυση των εκπαιδευτικών αναγκών είναι το πρωταρχικό βήμα σε μια κυκλική διαδικασία, συμβάλλοντας στον καθορισμό των συνολικών εκπαιδευτικών στρατηγικών που πρέπει να ακολουθηθούν. Οι Zagora, Kurth & MacFarland (2017:163-78) ισχυρίστηκαν ότι η ανάλυση αναγκών θα μπορούσε να αναδείξει και να διερευνήσει την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών για συμπεριληπτική εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των δεξιοτήτων και των γνώσεών τους στον ψηφιακό γραμματισμό. Η ανάλυση αναγκών είναι ζωτικής σημασίας για τον καθορισμό των παιδαγωγικών μεθοδολογιών σε μια εκπαιδευτική διαδικασία για την ψηφιακή ένταξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

5.1. Η λειτουργία και η εφαρμογή γλωσσών προγραμματισμού για εκπαιδευτικούς σκοπούς

Οι γλώσσες προγραμματισμού αποτελούν βασικό εργαλείο για την ανάπτυξη και λειτουργία πολλών τεχνολογικών εφαρμογών. Ειδικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνθέτουν τη βασική δομή του μαθήματος της Πληροφορικής, τόσο ως μάθημα Γενικής Παιδείας όσο και ως μάθημα Ειδικότητας στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, Γενικό ή Επαγγελματικό, όπως φαίνεται άλλωστε και από τα αναλυτικά προγράμματα για τις αντίστοιχες βαθμίδες εκπαίδευσης. Δίνεται έμφαση αρχικά, στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που είναι η ανάλυση δεδομένων, η Εκπαιδευτική Ρομποτική, ο Υλικός προγραμματισμός, η Κυβερνοασφάλεια, η Υπολογιστική Σκέψη, και η Ψηφιακή Πολιότητα. Στη συνέχεια και καθώς προχωρούμε στο Λύκειο, οι μαθησιακοί στόχοι διαφοροποιούνται και προσανατολίζονται σε πιο εξειδικευμένη διδασκαλία. Ειδικότερα για τα Επαγγελματικά Λύκεια, όλα τα μαθήματα Πληροφορικής έχουν εργαστηριακό προσανατολισμό, διότι και τα θεωρητικά, εκτός από τα εργαστηριακά μαθήματα απαιτούν Ηλεκτρονικό Υπολογιστή και Διαδικτύου για την αναζήτηση, πρόσβαση και αξιοποίηση ψηφιακού και εκπαιδευτικού λογισμικού (ΦΕΚ 1053/2015 Αριθμ.Φ2/88070/Δ4-Τροποποιημένο σύμφωνα με το ΦΕΚ 2042/2015). Από τους μαθητές αναμένεται η κατανόηση των εννοιών και η εφαρμογή τους σε εργαστήριο.

Η χρήση γλωσσών και περιβαλλόντων προγραμματισμού στην εκπαίδευση έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης αλλά και της διάδοσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η πιο πρόσφατη συνθήκη της πανδημίας της Covid-19, άλλωστε, διεύρυνε την ανάγκη και του ψηφιακού γραμματισμού όχι μόνο στους μαθητές, αλλά και στους εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, αρχικά με την αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας των σχολείων και στη συνέχεια με τη χρήση εργαλείων, όπως η e-class και αντίστοιχων εκπαιδευτικών πλατφορμών ασύγχρονης διδασκαλίας.

5.2.1. Η διδασκαλία του Προγραμματισμού στο Λύκειο, περιβάλλοντα και εφαρμογές

Σύμφωνα με τους Γεωργίου και Τζιμογιάννη (1998) η διδασκαλία του προγραμματισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποσκοπεί στην εξοικείωση των μαθητών με την επεξεργασία δεδομένων και τη διάκρισή τους από την πληροφορία, στην κατανόηση της έννοιας του αλγορίθμου, ώστε να είναι σε θέση ο μαθητής να επιλύει προβλήματα της καθημερινής ζωής, στην εξοικείωση με τα στάδια ανάπτυξης ενός προγράμματος και στην ανίχνευση και διόρθωση λαθών. Ο προγραμματισμός ως γνωστική δραστηριότητα συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη δομημένης σκέψης και την καλλιέργεια των πνευματικών δεξιοτήτων των μαθητών, καθώς έχει ως κύριο στόχο την επίλυση προβλημάτων και την διαμόρφωση πνευματικών δεξιοτήτων μέσω της ακριβούς περιγραφής μιας αυστηρώς καθορισμένης διαδικασίας που είναι ο αλγόριθμος.

5.2.2 Οι γλώσσες Προγραμματισμού Python και App Inventor

Μια από τις εφαρμογές προγραμματιστικής γλώσσας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι η ενσωμάτωση και η επεξεργασία κώδικα HTML και CSS για την κατασκευή ή διαμόρφωση ιστοσελίδων (Πράξεις 25/21-05-2020, 45/17-09-2020, 46/24-09-2020, 47/01-10-2020, 44/02-09-2021, 36/30-06-2022, 41/28-07-2022, 45/25-08-2022 και 49/16-09-2022 Δ.Σ. του Ι.Ε.Π.). Η γλώσσα προγραμματισμού, Python είναι αυτή που χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον για τη γνωριμία του μαθητή με βασικές έννοιες προγραμματισμού, καθώς και η ομαδοσυνεργατική μέθοδος προκειμένου να επιλυθούν διάφορα προβλήματα κατά τη διαδικασία δημιουργίας εφαρμογών. Προτείνεται ακόμη, στο μάθημα να χρησιμοποιούνται από τον διδάσκοντα εκπαιδευτικές τεχνικές “προοδευτικά μειούμενης στήριξης- scaffolding” σε συνδυασμό με πιο ενεργητικές και συμμετοχικές τεχνικές από τους μαθητές προκειμένου να διευκολύνεται η οικοδόμηση της γνώσης (Καλυβίνου, 2019).

Ακολούθως, ένα περιβάλλον οπτικού προγραμματισμού με πλακίδια, ευρύτατα χρησιμοποιούμενο στην εκπαιδευτική διαδικασία στο Λύκειο είναι το App-Inventor, ένα διαδικτυακό περιβάλλον που δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να δημιουργήσουν εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα με λογισμικό Android (Krul,2012; Wolber,2010) και διατίθεται δωρεάν από την Google σε συνεργασία με το MIT από το 2011.(<http://appinventor.mit.edu> , 27/3/23) (Κορσαβίδη, 2013). Για την εγκατάστασή του απαιτείται, εκτός από τη σύνδεση στο Διαδίκτυο, ηλεκτρονικός υπολογιστής και ένα κινητό που να υποστηρίζει Android ή διαφορετικά, η ύπαρξη ενός προγράμματος εξομοίωσης τηλεφώνου. Το App-Inventor δεν προϋποθέτει προηγούμενη γνώση προγραμματισμού, διότι δεν απαιτεί δημιουργία κώδικα από τον χρήστη και όπως επισημαίνει ο Loukides (2010), σκοπός του είναι να δώσει τη δυνατότητα σε ανθρώπους που κανονικά δεν προγραμματίζουν ποτέ να δημιουργήσουν τις εφαρμογές που επιθυμούν, χωρίς να είναι προγραμματιστές απαραίτητα και να επιτρέψει στους χρήστες Android να μετατραπούν από καταναλωτές σε δημιουργούς.

Όπως αναφέρεται στον διαδικτυακό τόπο του προγράμματος (MIT,2013 στο Παπαδάκης και συν.,2014:25-26), το ΑΙ αποτελείται από δύο συστατικά στοιχεία που επιτρέπουν στους χρήστες να δομήσουν τις εφαρμογές του:

√ Σχεδιαστής (Designer): αποτελείται από μια ιστοσελίδα που ο χρήστης επιλέγει τα δομικά μέρη της εφαρμογής του και διαμορφώνει τις ιδιότητές τους.

√Συντάκτης (Blockseditor):αποτελεί ένα παράθυρο υλοποιήσιμο με java στο οποίο χρήστης τοποθετεί κομμάτια (πλακίδια), ώστε ο χρήστης να «μάθει» στα δομικά μέρη του προγράμματός του το «πώς να συμπεριφερθούν».

Το ΑΙ φαίνεται να είναι ιδανικότερο για χρήση σε προγραμματιστικό περιβάλλον στο Λύκειο, Γενικό και Επαγγελματικό, κυρίως γιατί θεωρείται πιο ενδιαφέρον μέσω της σύνδεσής του με κινητό τηλέφωνο (Παπαδάκης και συν.,2014:27). Εξάλλου, στο Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Εφαρμογές Πληροφορικής» της Α' Τάξης Ενιαίου Λυκείου και ΕΠΑ.Λ. (ΦΕΚ 932,14.04.2014) τονίζεται ότι ανάμεσα στους στόχους του μαθήματος για πρώτη φορά είναι να μπορεί ο μαθητής να σχεδιάζει και να αναπτύσσει μικροεφαρμογές στα κινητά τηλέφωνα. Ο παραπάνω στόχος αντιπροσωπεύει και την πρόθεση να δημιουργηθεί εφαρμογή ψηφιακού ξεναγού για χρήση στα κινητά τηλέφωνα ή και τον χώρο του μουσείου, κατόπιν αδειοδότησης, κατά το επόμενο σχολικό έτος.

5.2.3. Το εκπαιδευτικό περιβάλλον απομακρυσμένης διδασκαλίας, e-class

Πριν την εμφάνιση της πανδημίας της Covid-19, πολλοί εκπαιδευτικοί είχαν αρχίσει να επενδύουν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους στις ΤΠΕ, καθώς ήδη ενσωματώνονταν σταδιακά στη διδασκαλία η χρήση τους. Ωστόσο, η πανδημία έφερε στην επιφάνεια απαιτήσεις για γρήγορη προσαρμογή στην ψηφιακή διδασκαλία, έκανε επιτακτικότερη την ανάγκη για εκπαίδευση στις ΤΠΕ και αύξησε τη ζήτηση για πλατφόρμες και εργαλεία που υποστηρίζουν την απομακρυσμένη εκπαίδευση που μετά την πανδημία παρέμειναν ως μέσα καθημερινής διδακτικής πρακτικής. Οι πολυμεσικές εφαρμογές του υπολογιστή, κατά τους Ράπτη και Ράπτη (2013), παρουσιάζουν το μάθημα ως πιο ενδιαφέρον και με ελκυστικό τρόπο κινητοποιούν τον μαθητή στην ανακάλυψη της γνώσης. Η αξιοποίηση των ΤΠΕ επιπρόσθετα, ειδικά των πλατφορμών απομακρυσμένης διδασκαλίας ενισχύουν την αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού και μαθητή με την ανάθεση εργασιών, την ανάρτηση υλικού και τη δημιουργία project.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου (<https://eclass.sch.gr/>) η πλατφόρμα, Ηλεκτρονική Σχολική Τάξη (e-class) αποτελεί ένα σύγχρονο περιβάλλον ασύγχρονης διδασκαλίας και μάθησης για εκπαιδευτικούς και μαθητές με καθημερινή χρήση σε όλα τα σχολεία της χώρας. Είναι ακόμη, ένα ευέλικτο εύχρηστο και ασφαλές ψηφιακό μέσο που όχι μόνον υποστηρίζει τη μάθηση, αλλά και την επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ μαθητών και διδάσκοντα σε πολλά εκπαιδευτικά σενάρια. Διαχειρίζεται τα ηλεκτρονικά μαθήματα βασισμένο στη φιλοσοφία ανοιχτού κώδικα GUNET και γίνεται με φυλλομετρητή. Η σύνδεση των μαθητών γίνεται μέσω προσωπικού λογαριασμού που διαθέτουν στο Πανελλήνιο

Σχολικό Δίκτυο, καθώς και των εκπαιδευτικών (Ρίζου & Ξένου, 2021). Στην Ελλάδα, το περιβάλλον της e- class δημιουργήθηκε από την Ομάδα Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αθηνών, προσφέρθηκε στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο και αποτελεί κομμάτι μιας συνολικής προσπάθειας για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη.

Η e-class βασίζεται στο λογισμικό ανοικτού κώδικα claroline και δίνει τη δυνατότητα χρήσης ακόμη και σε κάποιον που δεν έχει εξειδικευμένες γνώσεις τεχνικού χαρακτήρα. Προσαρμόζεται εύκολα στις ανάγκες κάθε μαθήματος με ευκολία διαχείρισης μέσω των εργαλείων που διαθέτει. Ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει το μάθημα ή το project με τον τρόπο που θέλει και οργανώνει τα μαθήματά του σε ανοιχτά με ελεύθερη πρόσβαση ή ανοιχτά με εγγραφή όπου πρέπει να εγκρίνει την είσοδο των συμμετεχόντων. Η διαχείριση του μαθήματος ανήκει στον εκπαιδευτικό, ενώ ο μαθητής συμμετέχει ανεβάζοντας το υλικό των εργασιών που του έχουν ανατεθεί και σε συζητήσεις ασύγχρονης επικοινωνίας. Μια από τις πολλές δυνατότητες που παρέχει η πλατφόρμα είναι η λειτουργία της ως αποθετηρίου ασκήσεων, φύλλων εργασίας, ανάθεσης και λήψης ομαδικών εργασιών, καθώς επίσης και ως μέσου διόρθωσης εργασιών και ασύγχρονης επικοινωνίας εκπαιδευτικού με τους μαθητές.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΗΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ ΜΕ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

6.1.1. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης είναι ένα νέο δημόσιο μουσείο που υπάγεται στην ευθύνη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου, περιφερειακής υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού. Το κτήριο του άρχισε να οικοδομείται το 2013, ενώ η οργάνωση της μόνιμης έκθεσής του έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία 2014-2020». Η έκθεση εγκαινιάστηκε τον Ιούνιο του 2022, από την Υπουργό Πολιτισμού, (<https://amalexandroupolis.gr/>, 15/4/23).

Η μόνιμη έκθεσή του περιλαμβάνει αρχαιολογικά ευρήματα προερχόμενα από την περιοχή του Έβρου που χρονολογούνται από τα προϊστορικά έως τα ρωμαϊκά χρόνια και είναι χωρισμένη σε τρεις μεγάλες θεματικές ενότητες: Η παραλιακή ζώνη, η ενδοχώρα, από τον Έβρο ως τον Άρδα και οι ταφικοί τύμβοι της πεδιάδας του Έβρου. Το μουσείο στεγάζει επίσης τα γραφεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου που αποτελεί Περιφερειακή Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού με έδρα την Αλεξανδρούπολη και χωρική αρμοδιότητα την Περιφερειακή Ενότητα Έβρου, σύμφωνα με το αρ.18 του Προεδρικού Διατάγματος υπ' αριθμ.104/2104 (ΦΕΚ Α 171-28.08.2014, Οργανισμός Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού). Η αρμοδιότητα της Εφορείας ανάγεται σε όλα τα επίπεδα διατήρησης, φύλαξης, προστασίας, συλλογής, συντήρησης, έκθεσης, επιστημονικής έρευνας, διαμόρφωσης, επισκευής και ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως και του φυσικού τους περιβάλλοντος στον χώρο ευθύνης της. Επίσης, στις αρμοδιότητες της Εφορείας ανήκει και η προετοιμασία και εισήγηση στα Τοπικά Συμβούλια Μνημείων αρχαιολογικών θεμάτων και η γενικότερη μέριμνα εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας. Το προσωπικό της συμμετέχει στο έργο αυτό, στη διεξαγωγή συστηματικών και σωστικών ανασκαφών, καθώς και στον σχεδιασμό και οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκθέσεων. Υπάγεται στη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και στο Τμήμα Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και Μουσείων (<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1700>, 15/4/23).

Οι εκπαιδευτικές δράσεις του μουσείου ξεκίνησαν το 2018, στο πλαίσιο λειτουργίας της περιοδικής έκθεσης «Ραιδεστός – Θεσσαλονίκη. Αρχαιότητες σ' ένα ταξίδι προσφυγιάς» και βασίστηκαν στη μουσειοβαλίτσα που δάνεισε στην Εφορεία Έβρου το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, που σχεδίασε και παρουσίασε πρώτο την έκθεση, ενώ σήμερα η μόνιμη έκθεση του Αρχαιολογικού Μουσείου Αλεξανδρούπολης υποδέχεται μαθητές και εκπαιδευτικούς που θέλουν να γνωρίσουν τους αρχαιολογικούς θησαυρούς του Έβρου που φιλοξενεί και τους καλεί να συμμετάσχουν στις εκπαιδευτικές δράσεις που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για αυτήν

(<https://am-alexandroupolis.gr,20/4/23>). Σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος με τίτλο «Σε χρόνους περασμένους, σε τόπους κοντινούς» είναι να αναπτύξουν οι μαθητές τις δεξιότητες εκείνες, οι οποίες θα τους επιτρέψουν να χρησιμοποιούν τη συλλογή του αρχαιολογικού μουσείου ως πηγή πληροφοριών για την ιστορία του τόπου. Η εκπαιδευτική προσέγγιση που υιοθετεί το παρόν πρόγραμμα βασίζεται στις αρχές της ανακαλυπτικής μάθησης, καθώς και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που το απαραίτίζουν, συνδυάζουν στοιχεία ομαδοσυνεργατικής και διερευνητικής μεθόδου. Επιπλέον, υπάρχει ενότητα ειδική στην οποία διατίθεται σε ψηφιακή μορφή ο εκπαιδευτικός φάκελος, τον οποίο μπορεί να μεταφορτώσει ο ενδιαφερόμενος εκπαιδευτικός στη συσκευή του. Ο συγκεκριμένος φάκελος αποστέλλεται και σε έντυπη μορφή σε κάθε σχολική μονάδα με σκοπό την αναπαραγωγή του, όταν χρειάζεται (<https://amalexandroupolis.gr,20/4/23>). Ο εκπαιδευτικός φάκελος που αξιοποιήθηκε και για το παρόν πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μουσείο», περιλαμβάνει:

- ✓ Σημειώσεις για τον Εκπαιδευτικό (σύντομη περιγραφή των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, διάρκεια, επιδιωκόμενοι στόχοι, ενδεικτικές διδακτικές ενότητες των σχολικών βιβλίων που θα μπορούσαν να σχετιστούν με μια επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης).
- ✓ Δραστηριότητες για το Μαθητή (αναλυτικά οι δραστηριότητες που θα υλοποιηθούν στο χώρο του μουσείου).
- ✓ Περιγραφή δραστηριοτήτων για υλοποίηση στη σχολική τάξη, μετά την επίσκεψη στο μουσείο.
- ✓ e- book καθηγητή
- ✓ e-book μαθητή
- ✓ Φόρμα αίτησης συμμετοχής

6.1.2. Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο της Αλεξανδρούπολης ιδρύθηκε το 1976 από τον τότε Μητροπολίτη Αλεξανδρούπολης, κύριο Άνθιμο. Βρίσκεται στο ιστορικό κτίσμα της Λεονταρίδειου Σχολής, που κηρύχθηκε διατηρητέο μνημείο το 1978. Η τελετή έναρξης πραγματοποιήθηκε από τον Οικουμενικό Πατριάρχη κύριο Βαρθολομαίο τον Μάιο του 2000. Ο στόχος του μουσείου είναι η συλλογή, προστασία, συντήρηση και παρουσίαση των διαφόρων ειδών αντικειμένων που εκπροσωπούν τη θρησκευτική τέχνη και την ιστορία της Ιεράς Μητρόπολης Αλεξανδρούπολης. Η συλλογή του Μουσείου αποτελείται από πάνω από 400 αντικείμενα θρησκευτικής τέχνης: αγιογραφίες, λειτουργικά σκεύη, ιερατικές στολές, ξυλογλυπτικά και παλαιές εκδόσεις. Τα αντικείμενα αυτά προέρχονται από την περιοχή κοντά στις δύο ακτές του ποταμού Έβρου και χρονολογούνται από τον 16ο έως και τον 20ο αιώνα. Τα εκθέματα αυτά αποτυπώνουν την πίστη κοινών ανθρώπων που έζησαν σε προγενέστερες εποχές από τη δική μας. Το Εκκλησιαστικό Μουσείο αποτελεί χώρο πολιτιστικής και ιστορικής μνήμης και βρίσκεται υπό την άμεση επίβλεψη Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου, ωστόσο η λειτουργία και χρηματοδότησή του γίνεται από την Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρούπολης, Τραϊανουπόλεως και Σαμοθράκης

(www.odysseus.culture.gr,16/4/23).

Στεγάζεται στο γειτονικό με τη Μητρόπολη, κτίριο της Λεονταρίδειου Σχολής Αρρένων, που σε αρκετές περιόδους της ιστορίας του υπήρξε σχολείο. Βάση της συλλογής του και ταυτόχρονα μεγαλύτερο τμήμα της, αποτελούν οι φορητές εικόνες. Υπάρχουν εικόνες τέμπλων (δεσποτικές, δωδεκαορτικές, αποστολικές), προσκυνηματικές (για τον τοίχο ή για ιδιαίτερο προσκυνητήριο) και εικόνες διαφόρων μεγεθών για ιδιωτική θρησκευτική χρήση. Η συλλογή περιλαμβάνει επίσης τρίπτυχα, μοναχικά φύλλα τριπτύχων, έναν ξυλόγλυπτο σταυρό τέμπλου, δύο Εσταυρωμένους λιτανείας, μία εικόνα με παράσταση Επιταφίου Θρήνου, δύο λυπηρά και ένα δίπτυχο προθέσεως από ξύλο (www.odysseus.culture.gr,16/4/23).

Το μουσείο διαθέτει, εκτός από την τυπική ξενάγηση στους χώρους του και έντεκα εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας και για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, κάνοντας ένα σημαντικό άνοιγμα προς τους μαθητές. Στόχος της ομάδας έρευνας ανάπτυξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων του μουσείου ήταν να προσφέρει μια ιδιαίτερη και πρωτότυπη εμπειρία επίσκεψης στους μαθητές, αλλά και να καλύψει όσο το δυνατόν περισσότερα πεδία της διδακτέας ύλης και των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης. Τα θέματα και οι δραστηριότητες των προγραμμάτων αξιοποιούν την τεχνολογία, ώστε να κεντρίσουν περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών, συνδυάζοντας παράλληλα τη γνώση με το παιχνίδι. Ενδεικτικά κάποια από τα προγράμματα που απευθύνονται σε μαθητές Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2022-23, είναι τα ακόλουθα:

√ Από το Ανθήβολο στην Εικόνα: εκπαιδευτικό πρόγραμμα που απευθύνεται στους μαθητές όλων των βαθμίδων και ως θέμα έχει τα χαρακτηριστικά και την εξέλιξη της Ορθόδοξης Αγιογραφίας. Περιλαμβάνει εξερεύνηση στο μουσείο, ψηλάφηση των υλικών που χρησιμοποιούνται στην αγιογραφία, καθώς επίσης και χρήση tablets με ενσωματωμένη εφαρμογή αγιογράφησης, ειδικά κατασκευασμένης για το μουσείο.

√ Ήρωες στους μύθους και στα συναξάρια: απευθύνεται σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου με θέμα την επιβίωση στοιχείων της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας και θρησκείας στην εκκλησιαστική εικονογραφία με ξενάγηση στους αντίστοιχους με το θέμα χώρους του μουσείου και εκπαιδευτικό παιχνίδι.

√ Μήτηρ Θεού, μήτηρ ανθρώπων: ντοκιμαντέρ, ξενάγηση και παιχνίδι που απευθύνεται σε μαθητές Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και έχει ως θέμα τη γυναικεία μορφή της θεότητας στις αρχαίες θρησκείες και τα χαρακτηριστικά τους που παίρνουν νέα ερμηνεία στο πρόσωπο της Παναγίας.

√ Άγγελοι! Αρχάγγελοι!: απευθύνεται σε μαθητές όλων των βαθμίδων και έχει ως θέμα την αντίληψη για τους αγγέλους σε διάφορα θρησκευόμενα και την αποτύπωσή τους στη χριστιανική τέχνη. Γίνεται προβολή ντοκιμαντέρ, ακολουθεί ξενάγηση στους σχετικούς με το θέμα χώρους του μουσείου, συζήτηση και εκπαιδευτικό παιχνίδι.

√ Η τέχνη του ψηφιδωτού στην εποχή του pixel: απευθύνεται σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και ξεναγεί τους μαθητές στην τέχνη του ψηφιδωτού γνωρίζοντας όχι μόνον τα υλικά που χρησιμοποιούνται, αλλά και φορητά ψηφιδωτά. Επίσης, κατανοούν τη σχέση της ψηφίδας με το pixel και δοκιμάζουν τις δικές τους δυνατότητες στη δημιουργία ψηφιδωτού (https://imalexandroupolis.blogspot.com/1970/10/blog-post_23.html, 16/4/23).

6.2. Το πολιτιστικό πρόγραμμα του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, «Υιοθετήστε ένα Μουσείο» και η σύμπραξη με το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό μουσείο της πόλης

Το πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μουσείο» του 4ου ΕΠΑ.Λ. και Π.ΕΠΑ.Λ Αλεξανδρούπολης, υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2022-23 (περίοδος Νοεμβρίου- Απριλίου), στο πλαίσιο της εκπόνησης σχολικών δραστηριοτήτων που πραγματοποιείται με εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας κάθε χρόνο και ως θέμα είχε την προβολή δύο μουσείων της πόλης, του Αρχαιολογικού και του Εκκλησιαστικού μέσα από τη σχολική ιστοσελίδα και άλλες δράσεις. Η αξιοποίηση του μαθήματος της Πληροφορικής στήριξε το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος για την κατασκευή της σχολικής ιστοσελίδας, καθώς ανταποκρίνεται πλήρως στον επικοινωνιακό χαρακτήρα του, αλλά και αποτελεί ένα επιπλέον πεδίο πρακτικής εφαρμογής των διδασκόμενων αντικειμένων. Ταυτόχρονα, συμβαδίζει απόλυτα με τις προαναφερθείσες στο κεφάλαιο 4 της παρούσας εργασίας, θεωρίες μάθησης, αλλά και την ψηφιακή υπόσταση των σύγχρονων μουσείων ως θεμελιώδη προτεραιότητά τους. Χρησιμοποιήθηκαν από τους μαθητές οι γλώσσες προγραμματισμού που αναφέρθηκαν στο 5ο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας για τη δημιουργία της ενότητας στην ιστοσελίδα, καθώς και η πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης για τον διαμοιρασμό υλικού, τη διαμόρφωσή του και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικού.

Στόχος του εν λόγω προγράμματος είναι να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους και να αποτελέσουν τον δίαυλο επικοινωνίας του πολιτιστικού προϊόντος μεταξύ του μουσείου και της σχολικής κοινότητας σε πρώτο επίπεδο, αλλά και της τοπικής κοινωνίας στη συνέχεια. Αν ληφθεί υπόψη ότι στις μεγαλύτερες βαθμίδες εκπαίδευσης το ενδιαφέρον για τον Πολιτισμό και τις Τέχνες είναι αρκετά περιορισμένο, εξαιτίας του ιδιαίτερα φορτωμένου προγράμματος των μαθητών, μια τέτοια προσπάθεια μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για περαιτέρω εμβάθυνση στο αντικείμενο.

Για την υλοποίηση του προγράμματος που ολοκληρώθηκε για την τρέχουσα σχολική χρονιά, 2022-23 και που προσδοκούμε να συνεχιστεί και την επόμενη, επιλέχτηκε ένα αμιγές τμήμα της Α' Λυκείου, 22 παιδιών. Σχεδιάστηκαν αρχικά με τους μαθητές ανά ομάδες 4-5 ατόμων, ο τρόπος και οι θεματικές εργασίας που συνοπτικά αφορούσαν στην κατηγοριοποίηση των πληροφοριών ανά χρονολογική περίοδο, τον τρόπο παράθεσης στην ιστοσελίδα, την τακτική επικοινωνία με το επιστημονικό προσωπικό

των δύο μουσείων και την τεχνική επεξεργασία του οπτικοακουστικού υλικού, την αίτηση για αδειοδότηση ανάρτησης φωτογραφιών από τα εκθέματα στη σχολική ιστοσελίδα. Οι μαθητές ακόμη, συγκέντρωσαν και αποδελτίωσαν υλικό που αφορά στα δύο μουσεία από τις επίσημες ιστοσελίδες τους, από διαδικτυακές πηγές, από επιτόπια έρευνα και από συμμετοχή στα εκπαιδευτικά προγράμματα των δύο αυτών πολιτιστικών οργανισμών που για το Αρχαιολογικό Μουσείο ήταν το «Σε χρόνους περασμένους, σε τόπους κοντινούς», που αναφέρεται στην προϊστορική και ιστορική Μάκρη και την αρχαία Ζώνη και για το Εκκλησιαστικό Μουσείο το «Μήτηρ Θεού, μήτηρ ανθρώπων», που αναφέρεται σε γυναικείες θεότητες από τις αρχαίες θρησκείες και τα χαρακτηριστικά τους που παίρνουν νέα μορφή στο πρόσωπο της Παναγίας (Παράρτημα Εικόνων:Εικόνες 3-6). Επιπλέον, δημιουργήθηκαν δύο podcasts με τους υπευθύνους των εκθέσεων και συγκεντρώθηκε πλούσιο φωτογραφικό υλικό (Παράρτημα εικόνων:Εικόνες 1-6). Για τη χρήση φωτογραφικού υλικού στη σχολική ιστοσελίδα, λήφθηκε από το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης ειδική άδεια διάρκειας ενός έτους. Στη συνέχεια, οι μαθητές στο πλαίσιο του μαθήματος της Πληροφορικής και στην ενότητα «Κατασκευή ιστοσελίδων» με την επίβλεψη του υπεύθυνου καθηγητή, ανάρτησαν υλικό τους στη σχολική ιστοσελίδα, καθώς και ανέλαβαν την ανανέωση του περιεχομένου της τακτικά με σκοπό να ενημερώσουν τους συμμαθητές, τους γονείς και κάθε επισκέπτη της ιστοσελίδας για τις εκθέσεις, τις εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα και άλλες χρήσιμες πληροφορίες για τα δύο μουσεία. Στην παρούσα φάση και λόγω αναβάθμισης του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου που αφορά στα ΕΠΑ.Λ., αποφασίστηκε η προσωρινή μεταφορά του υλικού στην ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα (<https://schoolpress.sch.gr/4epalalex/>, 25/5/23) που αποτελεί και την κύρια πηγή προβολής των δράσεων και προγραμμάτων που πραγματοποίησε το σχολείο (Παράρτημα Εικόνων:Εικόνα 7). Επιπρόσθετα και πάντα στο πλαίσιο συνεργασίας με τα δύο μουσεία και εκπόνησης του εν λόγω εκπαιδευτικού προγράμματος, διεξήχθη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών του σχολείου για την τοπική ιστορία και την εκπαιδευτική αξιοποίηση των μνημείων της περιφερειακής ενότητας Έβρου από τον υπεύθυνο αρχαιολόγο του Εκκλησιαστικού Μουσείου. Υπήρξε η πρόταση προς τους δύο πολιτιστικούς οργανισμούς να δημιουργήσουν οι μαθητές, ξανά στο πλαίσιο του μαθήματος της Πληροφορικής, έναν audio-guide που με τη χρήση qr code θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι επισκέπτες, αντιλαμβανόμενοι τις ανάγκες του κοινού ενός σύγχρονου μουσείου που προσπαθεί να εναρμονιστεί με την ψηφιακή εποχή. Επειδή η αδειοδότηση από το ΥΠ.ΠΟ.Α. για τη δημιουργία μιας τέτοιας εφαρμογής είναι αρκετά δύσκολη και χρονοβόρα, έχει μετατεθεί προς το παρόν για την επόμενη χρονιά και αφού ξεκινήσουν ήδη από την τρέχουσα οι σχετικές διαδικασίες αδειοδότησης. Τέλος, υπάρχει η σκέψη δημιουργίας ενός αντιγράφου ηλιακού ρολογιού που βρίσκεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης με 3D εκτυπωτή ο οποίος αναμένεται να παραληφθεί από το σχολείο μας στο τέλος της τρέχουσας σχολικής χρονιάς, πράγμα που σημαίνει, αν συνυπολογίσει κανείς και το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την αδειοδότηση από την ΕΦ.Α. Έβρου, ότι και αυτή η δραστηριότητα μετατίθεται για την επόμενη σχολική χρονιά.

Οι περισσότερες δραστηριότητες στο πρόγραμμα αυτό, όπως είναι ευνόητο από τα προηγούμενα, γίνονται με τη συνδρομή του μαθήματος της Πληροφορικής, καθώς θεωρείται ότι είναι ένας τρόπος διάχυσης της πληροφορίας άμεσος και εύχρηστος από

ένα μεγάλο ηλικιακό πια φάσμα χρηστών. Επιπρόσθετα, αποτελεί μια από τις δύο ειδικότητες που λειτουργούν στο σχολείο μας και άρα διατίθεται πολλαπλά για αξιοποίηση. Όπως προαναφέρθηκε, πρόθεση των υπευθύνων του προγράμματος είναι αυτό να συνεχιστεί και να εμπλουτιστεί με νέες δράσεις και την επόμενη σχολική χρονιά, καθώς οι εντυπώσεις και παρά τις όποιες δυσκολίες στην υλοποίησή του ήταν αρκετά θετικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1. Γενική θεώρηση

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις ερευνητικές μεθόδους διεξαγωγής της έρευνας. Επιλέχθηκαν τόσο η ποιοτική, όσο και η ποσοτική έρευνα, καθώς θεωρήθηκε ότι προσδίδουν μια πιο ολοκληρωμένη θεώρηση του θέματος. Αρχικά παρατίθενται τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας από συνεντεύξεις 4 πληροφορητών, προερχόμενων από το επιστημονικό προσωπικό των πολιτιστικών οργανισμών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, «Υιοθετήστε ένα Μουσείο», αλλά και εκπροσώπους και στελέχη της εκπαιδευτικής κοινότητας. Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας που διενεργήθηκε με ερωτηματολόγια στα Κοινωνικά Δίκτυα, αλλά και με διαμοιρασμό μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε δύο ομάδες κοινού, γενικό κοινό και εκπαιδευτικούς.

7.2. Τρόπος συγκέντρωσης δείγματος

Σε κάθε ερευνητική διαδικασία είναι σημαντικό να έχουν τεθεί οι στόχοι και τα ερωτήματα που τους διασαφηνίζουν και οδηγούν σε ασφαλή και έγκυρα συμπεράσματα. Αυτό, σύμφωνα με τον Robson (2010:226-27), επιτυγχάνεται με μια ερευνητική στρατηγική που είναι ευέλικτη και ταυτόχρονα, συστηματική και συντονισμένη, προσφέρει σαφείς διαδικασίες για την ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων και είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε εφαρμογές και νέα πεδία έρευνας με μικρή θεωρητική προσέγγιση. Η παρούσα έρευνα στηρίχθηκε και σε ποιοτικά αλλά και σε ποσοτικά δεδομένα, γιατί όπως προαναφέρθηκε, μαζί εξυπηρετούν καλύτερα τους στόχους της διευρύνοντας το φάσμα των συμμετεχόντων και εμπλουτίζοντας το πληροφοριακό υλικό. Επίσης, το θεωρητικό μέρος που προηγήθηκε του εμπειρικού, συνέβαλε στο να διαμορφωθεί σε μεγάλο βαθμό το διερευνητικό ερώτημα που με τη σειρά του θα οδηγήσει σε μια σειρά ασφαλών συμπερασμάτων(Cohen, Manion & Morrison,2008:100).

Ως προς την ποσοτική έρευνα, αυτή επιλέχθηκε διότι καλύπτει μια ευρύτερη γκάμα κοινού, δίνει εύκολα ολοκληρωμένες απαντήσεις σε σύντομα περιεκτικά ερωτήματα, έχει εθελοντικό χαρακτήρα που είναι ένα βασικό ζήτημα δεοντολογίας κατά τον Babbie (2018:142-43), αλλά και εξυπηρετεί βασικούς στόχους της έρευνας που είναι η περιγραφή και η ακριβής μέτρηση ενός φαινομένου (Babbie,2018:239).

7.3 Η επιλογή της ποιοτικής έρευνας ως ερευνητικού εργαλείου

Η επιλογή της ποιοτικής έρευνας γίνεται συνήθως για ερωτήματα που η διερεύνησή τους γίνεται για πρώτη φορά ή γενικότερα δεν αποτέλεσαν αντικείμενο αντίστοιχου προβληματισμού νωρίτερα. Ακόμη και η περιγραφή και εξήγηση της πραγματικότητας γίνονται ευκολότερα με την ποιοτική έρευνα η οποία οργανώνεται μέσα από έναν ευέλικτο σχεδιασμό μαζί με τη συγκέντρωση

Δεδομένων (Robson,2010: 226-27). Είναι σημαντικό επιπλέον, να διαφωτιστούν οι απόψεις των στελεχών του μουσείου, αλλά και της εκπαιδευτικής κοινότητας για τις προοπτικές που μπορεί να έχει μια σταθερή συνεργασία των δύο φορέων με αφορμή το παράδειγμα σύμπραξης του 4ου ΕΠΑ.Λ/Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης με τα δύο μουσεία της πόλης, Αρχαιολογικό και Εκκλησιαστικό. Δίνεται η δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αναφερθούν στην εμπειρία τους από τη συνεργασία, αλλά και στη γενικότερη προοπτική μιας σταθερής συνεργασίας με εκπαιδευτικές μονάδες. Ο ερευνητής αποκτά τη δυνατότητα να εμβαθύνει περισσότερο στο θέμα με τον τρόπο αυτό (Einser,1991). Ακόμη, σύμφωνα με τις Παρασκευοπούλου και Κόλλια (2008:72-81), ένα από τα πλεονεκτήματα της ποιοτικής έρευνας, είναι και η αμεσότητα που υπάρχει ανάμεσα στον συνεντευξιαστή και τον συνεντευξιζόμενο. Η αλληλεπίδρασή τους βοηθά στη διεξαγωγή συμπερασμάτων που ενθαρρύνονται μέσω της οικειότητας, της έλλειψης μεροληπτικότητας και της ορθής απομαγνητοφώνησης των απαντήσεων που δόθηκαν, αφού έγιναν απόλυτα κατανοητές πρώτα.

Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε με κύριο κριτήριο τη σχέση με τους στόχους των ερωτημάτων ή την εμπλοκή στην υλοποίηση του προγράμματος, «Υιοθετήστε ένα μουσείο». Η σκόπιμη ή κατά κρίση δειγματοληψία μπορεί να ενσωματωθεί σε ένα εύρος πλαισίων με βάση τον σχεδιασμό μελέτης και παράλληλα, οι συμμετέχοντες επιλέγονται κατά τρόπο ώστε να συλλεχθούν οι κατάλληλες πληροφορίες. Επιπρόσθετα πλεονεκτήματα της σκόπιμης δειγματοληψίας είναι η εστίαση σε θέματα που επιθυμεί ο ερευνητής κάθε φορά. Από την άλλη πλευρά, το μειονέκτημά της είναι ότι εξαιτίας της υποκειμενικότητας της κρίσης, ο ερευνητής ενδέχεται να γίνει μεροληπτικός ως προς την επιλογή των θεμάτων και επομένως να αμφισβητηθεί το αποτέλεσμα (Campbell et al., 2020:652-661, Etikan & Bala,2017, Etikan & Babtore,2019). Ακόμη, χρησιμοποιείται η δειγματοληψία μέγιστης διακύμανσης, κατά την οποία το δείγμα αποτελείται από άτομα με κάποια διαφορετικά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση, εκπρόσωποι από την εκπαιδευτική κοινότητα και επιστημονικό προσωπικό των μουσείων αποβλέποντας σε μεγαλύτερη ποικιλία απαντήσεων (Greswell,2011:125). Η συγκέντρωση των απαντήσεων ακολούθως, γίνεται υπό κατηγορίες για να εξαχθούν τα σχετικά συμπεράσματα.

Τέλος, ως εργαλείο στην παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη με ανοικτού τύπου ερωτήσεις που μπορούσαν να τροποποιηθούν αν κρινόταν αναγκαίο. Επίσης, από τις 11 ερωτήσεις παραλείφθηκε μια για έναν συμμετέχοντα, καθώς δεν ανταποκρινόταν στην επαγγελματική του ιδιότητα.

7.4. Δείγμα έρευνας

Η επιλογή του δείγματος από τον ερευνητή πρέπει να γίνει, όπως προαναφέρθηκε, με βάση τα ερωτήματα και τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ως προς την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Επιπρόσθετα, ο Patton (2002:230) υποστηρίζει ότι η ποιοτική έρευνα βοηθά στην εμβάθυνση του θέματος διερεύνησης, διότι έχει συγκεντρωτικό χαρακτήρα συλλογής πληροφοριών. Από αυτή την άποψη, δίνεται σημασία στα κοινά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα που

είναι η κοινή επαγγελματική ιδιότητα ή συμμετοχή στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης.

Οι συμμετέχοντες είναι τρεις αρχαιολόγοι από τα δύο μουσεία που συνεργάστηκαν με το πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μουσείο», ο ένας εκ των οποίων με τη διπλή ιδιότητα του αρχαιολόγου και εκπαιδευτικού και μια εκπαιδευτικός -στέλεχος εκπαίδευσης που βρίσκεται στη Διεύθυνση σχολείου.

7.5. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο πρώτο μέρος των συνεντεύξεων που διενεργήθηκαν από τις 3 έως τις 13 Απριλίου 2023, οι ερωτήσεις αφορούσαν σε δημογραφικά χαρακτηριστικά, ενώ οι συμμετέχοντες ήταν 3 γυναίκες και ένας άντρας. Στο δεύτερο μέρος που αποτελούσε και το κύριο σώμα των ερωτήσεων, οι απαντήσεις που δόθηκαν αντιπροσώπευαν τις προσωπικές τους πεποιθήσεις για το υπό διερεύνηση θέμα, καθώς και την εμπειρία τους από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα. Το περιεχόμενο των ερωτήσεων αφορούσε στο πώς αντιλαμβάνονται το σχολείο ως ομάδα ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού, τη συνεργασία σχολείου και μουσείου και σχολείου.

Πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης ενημερώθηκαν οι συμμετέχοντες με e-mail για τους ερευνητικούς σκοπούς, καθώς και τις προϋποθέσεις της με ένα αντίστοιχο πρωτόκολλο. Στο συγκεκριμένο πρωτόκολλο έγινε σαφές ότι οι πληροφορητές εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις για το θέμα, δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις, όπως και το ότι είναι δικαίωμά τους να μην απαντήσουν σε κάποια ερώτηση, αν το κρίνουν σκόπιμο. Τέλος, διευκρινίστηκε ότι όλες οι πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για την παρούσα έρευνα και θα αναρτηθούν στο παράρτημα της παρούσας εργασίας. Οι τρεις από τις τέσσερις συνεντεύξεις δόθηκαν δια ζώσης, ενώ μια έγινε μέσω viber. Τέλος, για λόγους συντομίας, σε κάθε συμμετέχοντα δόθηκε ένας προσωπικός κωδικός με βάση τη χρονική σειρά που δόθηκαν οι συνεντεύξεις κι έτσι έχουμε τους Σ1,Σ2,Σ3 και Σ4.

7.6. Αξονες και ευρήματα των συνεντεύξεων

Οι ερωτήσεις δημογραφικού περιεχομένου σχετίζονται με την επαγγελματική ιδιότητα και τα χρόνια εμπειρίας σε αυτή, των πληροφορητών και στη συνέχεια γίνεται περιγραφική ανάλυση δεδομένων της δεύτερης ομάδας ερωτήσεων που ομαδοποιήθηκαν σε τρεις άξονες.

7.6.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων

1.Επαγγελματική ιδιότητα συμμετεχόντων/2.Χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας

Η πρώτη συμμετέχουσα (Παρδαλίδου Φένια), είναι αρχαιολόγος-τμηματάρχης του τμήματος Προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων και μουσείων της Εφορείας

Αρχαιοτήτων Έβρου με 25 χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, ένα από τα μουσεία στο τμήμα που προΐσταται, είναι και το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης. Ακολουθεί η δεύτερη συμμετέχουσα (Πέππα Έφη), αρχαιολόγος με ειδικότητα στις προϊστορικές και κλασικές αρχαιότητες στο τμήμα Προϊστορικών και κλασικών αρχαιοτήτων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Έβρου και επιστημονικό προσωπικό του Αρχαιολογικού μουσείου Αλεξανδρούπολης με 6 χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας. Στη συνέχεια, ο τρίτος συμμετέχων (Κουντουράκης Δημήτρης), είναι αρχαιολόγος - εκπαιδευτικός πε02 (φιλόλογων), με 25 χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, αποσπασμένος στο Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης. Τέλος, η τέταρτη συμμετέχουσα (Λουκά Δήμητρα) είναι εκπαιδευτικός πε70 (δασκάλων), Διευθύντρια σε Δημοτικό σχολείο της Αθήνας, με 20 χρόνια επαγγελματικής εμπειρίας, διδάκτωρ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Σύμβουλος εκπαίδευσης ενηλίκων με αρθρογραφία σε περιοδικά και συλλογικούς τόμους.

7.6.2. Άξονες δεύτερου μέρους της συνέντευξης

Α' ΑΞΟΝΑΣ

Στον άξονα αυτό περιλαμβάνονται 4 ερωτήματα σχετικά με την έννοια της ομάδας ενδιαφέροντος και το πώς αντιλαμβάνονται το σχολείο ως τέτοιο, τη συνεργασία των δύο φορέων, σχολείου και μουσείου, καθώς και την ύπαρξη ή μη αντίστοιχης προηγούμενης εμπειρίας.

3. Πώς αντιλαμβάνεται το επιστημονικό προσωπικό ενός μουσείου ή τα στελέχη εκπαίδευσης τη συνεργασία μουσείου και σχολείου;

Οι απαντήσεις που δόθηκαν στη συγκεκριμένη ερώτηση από τους συμμετέχοντες συγκλίνουν στο γεγονός ότι αποτελεί, όχι μόνον βασικό συστατικό λειτουργίας, ειδικά των μουσείων, η συνεργασία με εκπαιδευτικές μονάδες, αλλά και κύρια επιδίωξη των πολιτιστικών οργανισμών. Τα στελέχη των μουσείων μίλησαν για την διαμόρφωση των προγραμμάτων των οργανισμών τους, ενώ το στέλεχος της εκπαίδευσης αναφέρθηκε στη θετική ανταπόκριση της σχολικής κοινότητας σε εκθέσεις και εκδηλώσεις πολιτιστικών μονάδων της περιοχής του σχολείου που προΐσταται. Αξίζει επίσης, να σημειωθεί ότι ο ένας εκ των πληροφορητών απάντησε με την ιδιότητα και του μουσειακού και του εκπαιδευτικού εκπροσώπου. Συνοπτικά, οι ερωτώμενοι και από τις δύο πλευρές συμφώνησαν ότι κάθε συνεργασία με εκπαιδευτικές μονάδες, αποτελεί βασικό συστατικό λειτουργίας ενός πολιτιστικού οργανισμού. Ειδικότερα, οι εκπρόσωποι των δύο μουσείων επεσήμαναν ότι αποτελεί και μια κύρια επιδίωξή τους που συντελεί στη βιωσιμότητα και την επισκεψιμότητα.

4. Πώς αντιλαμβάνονται το επιστημονικό προσωπικό των μουσείων και τα στελέχη της εκπαίδευσης την έννοια του σχολείου ως ομάδας ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού;

Στην ερώτηση αυτή όλοι οι ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι το σχολείο τελικά θα μπορούσε να λειτουργήσει ως δίαυλος επικοινωνίας του μουσείου ή άλλου πολιτιστικού οργανισμού με την τοπική κοινότητα. Ωστόσο, ο κάθε ένας ξεκίνησε από διαφορετική αφετηρία. Οι δύο πρώτες συμμετέχουσες, ως επιστημονικό προσωπικό του ίδιου οργανισμού, δηλαδή του Αρχαιολογικού Μουσείου Αλεξανδρούπολης, τόνισαν την υψηλή σημασία που έχουν οι μαθητικές κοινότητες για το μουσείο, χωρίς βέβαια, να υποτιμάται ο ρόλος των άλλων κοινωνικών ή ηλικιακών ομάδων. Η δεύτερη συμμετέχουσα επεσήμανε ακόμη, μια πολύ σημαντική, όχι όμως και εξ αρχής αντιληπτή πτυχή, αυτή των διαφορετικών περιβαλλόντων από τα οποία προέρχονται οι μαθητές της περιοχής, φυλετικών, θρησκευτικών και εθνοτικών. Τόνισε πόσο θα μπορούσαν τέτοιες δράσεις διάχυσης της πολιτιστικής πληροφορίας να βοηθήσουν, ώστε αυτές οι ομάδες ενδιαφέροντος και ο πολιτιστικός οργανισμός να βρουν έναν κοινό τόπο. Ο τρίτος συμμετέχων, εκπροσωπώντας το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης, αναφέρθηκε στη σημασία της δωρεάν προβολής του μουσείου, μέσω δραστηριοτήτων όπως του προγράμματος «Υιοθετήστε ένα μουσείο», ενώ το στέλεχος εκπαίδευσης ανέφερε ότι αν και δεν έχει πραγματοποιηθεί ανάλογη δράση διάχυσης του πολιτιστικού περιεχομένου ενός πολιτιστικού οργανισμού στο δικό της σχολείο, θα ήταν θετική στο να συμβεί, διότι τη θεωρεί σημαντική για τον εμπλουτισμό της πολιτιστικής γνώσης των μαθητών. Συνοπτικά, οι συμμετέχοντες φαίνεται να αντιλαμβάνονται σε ικανοποιητικό βαθμό την έννοια της «ομάδας ενδιαφέροντος», καθώς με βάση τις απαντήσεις τους, κατανοούν ότι το σχολείο παίζει τον ρόλο του διαμεσολαβητή με την τοπική κοινότητα.

5. Μπορεί το σχολείο να αποτελέσει ομάδα ενδιαφέροντος για έναν πολιτιστικό οργανισμό και ποιες οι προϋποθέσεις για να φέρει αποτέλεσμα αυτή η συνεργασία;

Η πρώτη συμμετέχουσα θεώρησε αρχικά ότι το σχολείο είναι ο άμεσος δέκτης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούνται στο μουσείο και που για να σχεδιαστούν, χρειάζεται συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα. Ωστόσο, στη διευκρίνιση ότι το σχολείο μπορεί να παίζει τον ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ μουσείου και τοπικής κοινότητας, συμφώνησε, καθώς ακόμη και με την προφορική μετάδοση του μηνύματος από τα ίδια τα παιδιά που το επισκέπτονται ή συμμετέχουν σε δράσεις που το αφορούν, επιτελείται αυτός ο ρόλος, πολύ περισσότερο, με δράσεις όπως αυτή του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης. Με το ίδιο παράδειγμα συμφώνησε και η δεύτερη συμμετέχουσα, αν και επεσήμανε ότι τέτοιες συνεργασίες μπορούν να αποτελέσουν μια πολύ μεγαλύτερη πρόκληση για τους δύο φορείς, καθώς χρειάζεται μια μονιμότερη επικοινωνία με κάθε εμπλεκόμενο σχολείο ξεχωριστά, έτσι ώστε να υπάρχει διάλογος και ανταλλαγή απόψεων για το πώς μπορεί να προχωρήσουν τέτοιες συνεργασίες. Ο τρίτος υποστήριξε ότι το σχολείο μπορεί να επιτελέσει τον συνεκτικό δεσμό, όχι μόνο με την κοινότητα, αλλά και με την ευρύτερη σχολική κοινότητα μέσω αντίστοιχων προγραμμάτων που θα στηρίζονται στη συνεχή επικοινωνία και αλληλεπίδραση με το μουσείο. Η τέταρτη θεώρησε ότι κύρια προϋπόθεση επίτευξης τέτοιων συμπράξεων είναι να βασίζονται στα ενδιαφέροντα των παιδιών, κάτι που προσεγγίζει αρκετά την απάντηση της δεύτερης για την επικοινωνία μουσείου

και εκπαιδευτικών. Τέλος, η τέταρτη αναφέρθηκε στο παράδειγμα συνδιοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων σε ετήσια βάση, γειτονικού με το δικό της, σχολείου με μουσείο της περιοχής.

Οι απαντήσεις λοιπόν, δείχνουν ότι κάποιои (1η, 2η και 4η) αναγνωρίζουν το προστιθέμενο όφελος για τους περιφερειακούς πολιτιστικούς οργανισμούς. Στην προοπτική εξάλλου, της λειτουργίας του σχολείου ως διαύλου επικοινωνίας του πολιτιστικού οργανισμού με την κοινότητα, όλοι οι πληροφορητές ήταν θετικοί. Ενδιαφέρον ακόμη, παρουσιάζουν οι απαντήσεις για τον ρόλο που έχουν οι μαθητικές κοινότητες ως στοχευμένο κοινό των μουσείων, αλλά και η διαφορετική κουλτούρα σημαντικού μέρους του μαθητικού πληθυσμού που μπορεί και αυτό να λειτουργήσει θετικά στη διάχυση της πολιτιστικής πληροφορίας. Τέλος, έγινε αναφορά στη δωρεάν διαφήμιση που αποτελεί για το μουσείο η υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων από το σχολείο.

6. Υπάρχει προηγούμενη εμπειρία τέτοιου είδους συνεργασίας;

Οι δύο πρώτες συμμετέχουσες εκπροσωπώντας τον ίδιο οργανισμό που διανύει μόλις μερικούς μήνες λειτουργίας από τον Ιούνιο του 2022, απάντησαν αρνητικά με μόνη εξαίρεση το πρόγραμμα συνεργασίας με το 4ο ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης και το οποίο βρίσκεται ακόμη υπό υλοποίηση. Ο τρίτος απάντησε θετικά, στο πλαίσιο εκπόνησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αλλά και συνεργασιών με σχολεία σταθερά από το 2000 που λειτουργεί το μουσείο με την τωρινή του υπόσταση. Τόνισε ακόμη, ότι η οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης με την εκπαιδευτική κοινότητα είναι στις άμεσες προτεραιότητες του μουσείου, καθώς υπήρξε μια προηγούμενη διετία κάμψης λόγω της πανδημίας της Covid-19 που όμως το μουσείο ξεπερνά με γοργούς ρυθμούς. Η τέταρτη απάντησε αρνητικά για την εκπαιδευτική μονάδα που εκπροσωπεί, ωστόσο γειτονική με τη δική της σχολική μονάδα της ίδιας βαθμίδας, έχει σταθερή συνεργασία με τοπικό πολιτιστικό οργανισμό και εμπειρία συνδιοργάνωσης εκθέσεων αρκετά χρόνια. Για τους περισσότερους επομένως, από τους συμμετέχοντες η συνεργασία με το 4ο ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης αποτελεί την πρώτη ουσιαστικά δράση που υλοποιούν, εκτός των εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Β' ΑΞΟΝΑΣ

Στον συγκεκριμένο άξονα διερευνώνται πρακτικά ζητήματα συνεργασίας των δύο φορέων, οι προκλήσεις, η προετοιμασία, ο ρόλος της τεχνολογίας, καθώς και τα μαθησιακά αποτελέσματα που μπορούν να επιφέρουν αυτής της μορφής οι συμπράξεις.

7. Ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις στη συνεργασία σχολείου και μουσείου;

Στις απαντήσεις τους αυτές και οι τέσσερις πληροφορητές διαφοροποιούνται, ωστόσο εντοπίζονται κάποια σημεία σύγκλισης που είναι τα εξής: Όλοι συμφώνησαν στο

γεγονός ότι για την καλή συνεργασία των δύο φορέων απαιτείται, εκτός από την καλή επικοινωνία σε όλες τις φάσεις, κάποιιο κοινός στόχος. Οι εκπρόσωποι του μουσείου ζητούν την ανατροφοδότηση από τους εκπαιδευτικούς για το τι ενδιαφέρει τα παιδιά, κάτι που επιβεβαιώθηκε και από το στέλεχος της εκπαίδευσης που επεσήμανε τη σημασία ύπαρξης κοινού τόπου μεταξύ των δύο μονάδων. Από την άλλη μεριά, η πρώτη συμμετέχουσα αναφέρθηκε στην υποχρέωση μιας αρχικής καλής ενημέρωσης του μουσείου προς την εκπαιδευτική κοινότητα για το περιεχόμενο και τις υπηρεσίες του. Η δεύτερη στη συνέχεια ανέφερε ότι πρόκληση στη συνεργασία μπορεί να αποτελέσει ο τρόπος της προετοιμασίας των μαθητών από τον εκπαιδευτικό πριν την επίσκεψη ή τη συμμετοχή σε δράση του μουσείου, διότι μπορεί να μεταβάλει σημαντικά τη συνολική μουσειακή εμπειρία. Σύμφωνα με τον τρίτο συμμετέχοντα ακολούθως, πρόκληση είναι η σύνδεση με τα προγράμματα σπουδών, αλλά και η εξάλειψη της αντιμετώπισης του μουσείου ως χώρου πεπαλαιωμένου που αναφέρεται σε περασμένες εποχές και ανθρώπινα κατάλοιπα. Ολοκληρώνοντας, η τελευταία συμμετέχουσα αναφέρθηκε στον κοινό χρόνο, ως τη βασικότερη πρόκληση στη σύμπραξη σχολείου και μουσείου, διότι όλες οι δράσεις θα πρέπει να γίνονται στο πλαίσιο του σχολικού ωραρίου.

Συνοψίζοντας, ως προς τις προκλήσεις, όλοι συμφώνησαν ότι η καλή επικοινωνία σε όλες τις φάσεις της συνεργασίας είναι αυτή που θα τις εξομαλύνει. Ένα επιπλέον θέμα προβληματισμού που εκφράστηκε κυρίως από τους εκπροσώπους των μουσείων, είναι ο τρόπος που επικοινωνείται στην εκπαιδευτική κοινότητα το πολιτιστικό περιεχόμενο, αλλά και η προετοιμασία των μαθητών από τον εκπαιδευτικό πριν από κάθε επίσκεψη. Τέλος, η σύνδεση με τα αναλυτικά προγράμματα του σχολείου και ο κοινός χρόνος δραστηριοτήτων που πρέπει να μην υπερβαίνει το σχολικό ωράριο ήταν ανάμεσα στα θέματα που ενδιαφέρουν κυρίως τους εκπαιδευτικούς.

8. Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η τεχνολογία στην επίτευξη στόχων ή και τη διευκόλυνση της συνεργασίας μουσείου και σχολείου;

Στην ερώτηση αυτή οι απαντήσεις της πρώτης και του τρίτου συμμετέχοντα ήταν αρκετά κοινές, καθώς και οι δύο συμφώνησαν ότι οι ψηφιακές εφαρμογές που υπάρχουν στα μουσεία που εκπροσωπούν, δίνουν τη δυνατότητα μιας πιο εκσυγχρονισμένης μουσειακής εμπειρίας. Παράλληλα, η πληροφόρηση από το Διαδίκτυο, δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να ενημερωθεί και να επικοινωνήσει με τα δύο μουσεία. Η δεύτερη από την άλλη πλευρά, μίλησε για την ψηφιοποίηση του πολιτιστικού προϊόντος επισημαίνοντας ότι απαιτείται ένας γενικότερος εκσυγχρονισμός, ειδικά για το μουσείο που εκπροσωπεί και είναι περιφερειακό και νεοσύστατο, ο οποίος είναι αρκετά δύσκολος, επειδή χρειάζεται η συνδρομή, η συνεργασία και ο συντονισμός πολλών διαφορετικών ειδικοτήτων. Η άποψη της τέταρτη συμμετέχουσας, ήταν επικεντρωμένη στη δημιουργία ιστοσελίδας ως χώρου φιλοξενίας των δράσεων του πολιτιστικού οργανισμού, όπως και την αξιοποίηση των Κοινωνικών Δικτύων προς αυτό τον σκοπό.

Συμπερασματικά, η τεχνολογία και ο ρόλος της εξετάστηκαν τόσο από την άποψη του ψηφιακού υλικού που υπάρχει στα μουσεία και που χρειάζεται- σε πολλές περιπτώσεις- αναβάθμιση, στη χρήση της ως εργαλείο επικοινωνίας των δύο φορέων,

αλλά και ως μέσο κοινοποίησης του πολιτιστικού προϊόντος από το σχολείο με την αξιοποίηση των Κοινωνικών Δικτύων, πρακτική που ακολουθείται πλέον πολύ συχνά.

9. Θεωρείται σημαντική η προετοιμασία των μαθητών πριν από κάθε επίσκεψη ή δραστηριότητα που αφορά στο μουσείο;

Και σε αυτή την ερώτηση υπήρξαν συγκλίσεις, αλλά και έκφραση κάποιων διαφορετικών πτυχών που προηγουμένως δεν είχαν γίνει ιδιαίτερα αντιληπτές. Για παράδειγμα, η πρώτη, ο τρίτος και η τέταρτη συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι πρέπει να υπάρχει κάποιου είδους προετοιμασία, ξεκινώντας βέβαια, από διαφορετικές αφετηρίες. Έτσι, η πρώτη υποστήριξε ότι σε κάποια προγράμματα επιζητείται το στοιχείο της έκπληξης, άρα η προετοιμασία δεν είναι απαραίτητη και σε κάποια άλλα βρίσκεται στην προαίρεση του εκπαιδευτικού. Τόνισε όμως, ότι είναι σημαντικό να γνωρίζουν από πριν τα παιδιά για το πώς θα πρέπει να συμπεριφερθούν στον χώρο του μουσείου, κάτι που γίνεται πριν την έναρξη κάθε δράσης από τους υπεύθυνους με τη μορφή συμβολαίου. Η άποψη της τέταρτης με της πρώτης ταυτίζεται πάνω στο θέμα της συμπεριφοράς, καθώς όπως είπε, οι ομάδες των μαθητών δεν είναι ομοιογενείς, ούτε έχουν τον ίδιο βαθμό μουσειακής εμπειρίας κι έτσι είναι πολύ σημαντική η προετοιμασία των ομάδων. Ο τρίτος είπε ότι όντως είναι σημαντική η προετοιμασία των μαθητών, όμως από την άποψη της σύνδεσης με τα αναλυτικά προγράμματα των διδασκόμενων μαθημάτων. Τέλος, η δεύτερη ανέφερε ότι αυτό έγκειται στην κρίση των εκπαιδευτικών περισσότερο.

Έτσι, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι η προετοιμασία των μαθητών από των εκπαιδευτικό πριν την επίσκεψη ή τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα του μουσείου από την πλειοψηφία των πληροφορητών θεωρήθηκε θεμιτή, αλλά όχι απαραίτητη σε όλες τις περιπτώσεις και κυρίως επιδιώκεται για την ομαλή διεξαγωγή της υλοποίησης ενός προγράμματος ή μιας ξενάγησης.

10. Θεωρείτε ότι μια τέτοιου είδους συνεργασία αποτελεί μια εναλλακτική μορφή μάθησης για τα παιδιά;

Όλοι οι πληροφορητές συμφώνησαν ότι αυτές οι πρωτοβουλίες διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος από τη σχολική μονάδα, αποτελούν εναλλακτική πηγή μάθησης για τους μαθητές. Αρχικά, η πρώτη τόνισε το γεγονός ότι η επίσκεψη και η συμμετοχή σε δράσεις αποτελεί μια ολιστική εμπειρία, γιατί εμπλέκονται οι προσωπικότητες των εμπυχωτών, μαθητών και εκπαιδευτικών. Τόνισε ότι μέσα από αυτή τη διαδικασία το παιδί μαθαίνει για την ιστορία του τόπου του και γενικότερα του χώρου που το περιβάλλει, κάτι στο οποίο αναφέρθηκαν και οι υπόλοιποι τρεις πληροφορητές, ενώ ανέφερε ότι είναι ένας τρόπος άσκησης της κριτικής σκέψης και αυτενέργειας, πράγμα που αναφέρθηκε και από τη δεύτερη. Ο τρίτος στη συνέχεια, μίλησε για την επέκταση των προγραμμάτων σπουδών μέσα από τη γνώση που προσφέρεται στο μουσείο, ενώ η τέταρτη τόνισε ότι οι τέχνες σε κάθε έκφρασή τους, αποτελούν μια μορφή άτυπης εκπαίδευσης και τον πιο δόκιμο τρόπο παιδείας των αυριανών πολιτών. Για τον λόγο αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό ένα πρόγραμμα δημιουργίας ομάδας ενδιαφέροντος από ένα σχολείο.

Επομένως, η συνεργασία σχολείου και μουσείου με τη μορφή του παρόντος προγράμματος, ως εναλλακτική μορφή μάθησης, και από τους τέσσερις συμμετέχοντες θεωρήθηκε δεδομένη, με πρωταρχική τη σημασία της κατανόησης της ιστορίας του τόπου τους. Άλλοι παράγοντες που προσφέρουν στη μαθησιακή διαδικασία, σύμφωνα με τις απαντήσεις όλων, είναι η άσκηση της κριτικής σκέψης και της αυτενέργειας, ενώ έγινε αναφορά από έναν συμμετέχοντα, τον εκπρόσωπο του Εκκλησιαστικού Μουσείου, στη σύνδεση με τη διδακτέα ύλη.

Γ' ΑΞΟΝΑΣ

Στον συγκεκριμένο άξονα, έγινε προσπάθεια ομαδοποίησης ερωτήσεων που αφορούν την επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών των μουσείων σε θέματα πολιτισμικής εκπαίδευσης, στον ρόλο της αξιολόγησης της συνεργασίας μουσείου και σχολείου, όπως και στο αν τα στελέχη του μουσείου θεωρούν ότι εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν ως στόχο τη διάχυση της πολιτιστικής πληροφορίας, ενισχύουν ταυτόχρονα τη βιωσιμότητα και επισκεψιμότητα του οργανισμού τους.

11. Ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης στελεχών του μουσείου και εκπαιδευτικών στην επιτυχή συνεργασία μουσείου και σχολείου; Πραγματοποιείται κάποια αντίστοιχη διαδικασία και αν ναι, θεωρείτε ότι επαρκεί;

Το κοινό στοιχείο όλων των απαντήσεων σε αυτή την ερώτηση είναι ότι είτε από το Υ.ΠΑΙ.Θ. είτε από το ΥΠ.ΠΟ.Α. δεν υπάρχει θεσμοθετημένη επιμόρφωση που αφορά στα εκπαιδευτικά πολιτιστικά προγράμματα ή τη μουσειακή αγωγή σε μόνιμη βάση. Σχεδόν όλοι αναφέρθηκαν σε κάποια σεμινάρια ή αποσπασματικές επιμορφωτικές δράσεις που γίνονται είτε από τα μουσεία ή τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης κατά τόπους. Έχει ιδιαίτερη σημασία να σταθούμε όμως, σε κάποιες παρατηρήσεις, όπως της πρώτης συμμετέχουσας που μίλησε για την έλλειψη μουσειοπαιδαγωγών, ειδικά σε περιφερειακά μουσεία και στην προσπάθεια που γίνεται, ώστε να υπάρξει μια συνεργασία με το αντίστοιχο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μουσειοπαιδαγωγικής του Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δ.Π.Θ.. Ταυτόχρονα, η δεύτερη μίλησε διεξοδικά για αλλαγές που πρέπει να επέλθουν στα υπάρχοντα προγράμματα, στον σχεδιασμό μιας μόνιμης επιμορφωτικής διαδικασίας των εκπαιδευτικών από το μουσείο, αλλά και την καθιέρωση μιας ανατροφοδότησης για το μουσείο από τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν σε προγράμματά του ή δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτό. Η ανατροφοδότηση αυτή μπορεί να διοργανωθεί ως ημερίδα στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς και ως πιστέγασμα της αρχικής επιμόρφωσης.

Από τις απαντήσεις γίνεται κατανοητό ότι δεν υπάρχει θεσμοθετημένη επιμόρφωση πάνω σε θέματα πολιτισμού και εκπαίδευσης και οι όποιες προσπάθειες γίνονται μεμονωμένα από τα κατά τόπους μουσεία ή Διευθύνσεις Εκπαίδευσης. Παράλληλα, είναι καίριας σημασίας, η στελέχωση των μουσείων από μουσειοπαιδαγωγούς, όπως επίσης η επαναδιαπραγμάτευση των μουσειακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα.

12. Ποιος είναι ο ρόλος της αξιολόγησης στη συνεργασία μεταξύ σχολείου και μουσείου, για τον στρατηγικό σχεδιασμό του μουσείου;

Σε αυτή την ερώτηση απάντησαν οι τρεις από τους τέσσερις συμμετέχοντες, καθώς η τέταρτη δεν σχετίζεται, λόγω επαγγελματικής ιδιότητας. Έτσι, και οι τρεις ερωτηθέντες συμφώνησαν για την ιδιαίτερη σημασία της αξιολόγησης για την εξέλιξη του οργανισμού τους και ότι επιδιώκουν την ανατροφοδότηση από μαθητές και εκπαιδευτικούς που είναι απαραίτητη για την επαναδιαπραγμάτευση προγραμμάτων και δράσεων, αλλά και τη βελτίωσή τους. Η πρώτη αναφέρθηκε στα ερωτηματολόγια που διαμοιράζονται μετά το τέλος κάθε δραστηριότητας ή προγράμματος. Η δεύτερη επιπρόσθετα, μίλησε για τη σημασία της ουσιαστικής αξιολόγησης που μπορεί να επιτευχθεί μέσα από σταθερή επικοινωνία και διάλογο με τους εκπαιδευτικούς, επαναλαμβάνοντας εδώ τη χρησιμότητα της διοργάνωσης ημερίδας για εκπαιδευτικούς, όχι μόνον στην αρχή, αλλά και στο τέλος της σχολικής χρονιάς. Τέλος, ο τρίτος μιλώντας και με την ιδιότητα του εκπαιδευτικού, υποστήριξε τη σημασία της αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης στη βελτίωση των προγραμμάτων των μουσείων, αλλά και των ίδιων των εκπαιδευτικών μέσα από εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας.

Η αξιολόγηση θεωρείται απαραίτητη και από τις δύο πλευρές, μουσείο και σχολείο, σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπροσώπων τους, γιατί βελτιώνει τόσο τα προγράμματα, όσο και τους εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν. Η ουσιαστική αξιολόγηση ωστόσο, θα επιτευχθεί με τη θεσμοποίηση ημερίδας όπου η εκπαιδευτική κοινότητα και τα μουσειακά στελέχη θα συζητούν για τα θετικά σημεία, αλλά και τα προβλήματα που συνάντησαν, κατά την έναρξη, αλλά και τη λήξη της σχολικής χρονιάς.

13. Πιστεύετε ότι τέτοιες πρωτοβουλίες διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος επιφέρουν όφελος στη βιωσιμότητα του μουσείου/πολιτιστικού οργανισμού;

Στην ερώτηση αυτή οι απαντήσεις της δεύτερης εκπροσώπου του Αρχαιολογικού Μουσείου και της εκπαιδευτικού σε ένα μεγάλο μέρος τους ταυτίστηκαν, καθώς και οι δύο υποστήριξαν ότι τέτοιες πρωτοβουλίες διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος, είναι πολύ σημαντικές για τη βιωσιμότητα, ειδικά των περιφερειακών μουσείων. Πιο συγκεκριμένα, η δεύτερη αρχαιολόγος υποστήριξε ότι στην προσπάθειά τους τα περιφερειακά μουσεία να αποδείξουν την αξία τους, απευθύνονται πρωτίστως στην τοπική κοινωνία και ο καλύτερος τρόπος είναι να αποδειχθεί αυτή η αξία μέσω της συνεργασίας με το σχολείο. Από την άλλη πλευρά, η εκπαιδευτικός αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα αντίστοιχων προγραμμάτων δημιουργίας ομάδων ενδιαφέροντος στις σχολικές μονάδες από τα περιφερειακά μουσεία με τη μορφή των ενημερωτικών δράσεων που θα παρακινήσουν το κοινό να τα επισκεφθεί. Επιπλέον, ως προς το πώς αντιλαμβάνονται το θέμα της βιωσιμότητας, ενδιαφέρον έχουν οι απαντήσεις της πρώτης αρχαιολόγου από το Αρχαιολογικό Μουσείο και του εκπροσώπου του Εκκλησιαστικού Μουσείου. Η πρώτη ανέφερε ότι για τη βιωσιμότητα, μια τέτοια συνθήκη θα ίσχυε για έναν ιδιωτικό πολιτιστικό οργανισμό ή μουσείο και όχι τόσο για ένα δημόσιο μουσείο, όπως αυτό που

εκπροσωπεί, ωστόσο, -και σε αυτό αναφέρθηκε και η δεύτερη συμμετέχουσα- είναι γεγονός ότι τα εισιτήρια ελευθέρως που κόβουν οι μαθητές των σχολείων, αποτελούν μετρήσιμους δείκτες για τον οργανισμό. Συμφώνησε βέβαια, ότι δράσεις όπως του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, ακόμη και η προφορική μετάδοση της πληροφορίας των μαθητών που επισκέπτονται το μουσείο στο περιβάλλον τους, ενισχύουν σαφώς την επισκεψιμότητα του μουσείου. Η απάντηση του αρχαιολόγου από το Εκκλησιαστικό Μουσείο, τέλος, ταυτίστηκε με αυτή της πρώτης εκπροσώπου του Αρχαιολογικού Μουσείου ως προς το θέμα της επισκεψιμότητας, καθώς τόνισε ότι ενισχύουν την κοινοποίηση της πολιτιστικής πληροφορίας, αλλά και το «άνοιγμα» του μουσείου στην τοπική κοινωνία και την έξοδό του από την εσωστρέφεια. Ωστόσο, και αναφορικά με το θέμα της βιωσιμότητας, αναφέρθηκε στο ιδιότυπο καθεστώς του Εκκλησιαστικού Μουσείου που ανήκει στο δίκτυο μουσείων και συλλογών που εποπτεύονται από το ΥΠ.ΠΟ.Α., η οικονομική του στήριξη εξαρτάται από την Μητρόπολη Αλεξανδρούπολης και μεμονωμένους επισκέπτες, συμπέρανε τελικά ότι έμμεσα, με την αύξηση της επισκεψιμότητας, ενισχύεται και η βιωσιμότητα του μουσείου.

Συμπερασματικά, η αξία τέτοιας μορφής συνεργασιών για τον πολιτιστικό οργανισμό είναι αδιαμφισβήτητη, όπως φαίνεται από τις απαντήσεις όλων των ερωτηθέντων, ειδικά στην περίπτωση περιφερειακών οργανισμών και της σχέσης που αυτοί αναπτύσσουν με την τοπική κοινωνία. Ωστόσο, και με δεδομένο το ότι η έρευνα αφορούσε σε μουσεία δημόσια ή επιχορηγούμενα, το θέμα της επισκεψιμότητας είναι αυτό που υπερισχύει έναντι της βιωσιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

8.1 Γενική θεώρηση

Σε μια προσπάθεια ολόπλευρης προσέγγισης του θέματος, έγινε έρευνα κοινού με ανάρτηση ερωτηματολογίων που απευθύνονται σε γενικές ομάδες κοινού για το πώς αντιλαμβάνονται τη σύμπραξη πολιτιστικού οργανισμού και εκπαιδευτικής μονάδας. Μέρος των απαντήσεων που δόθηκαν, προήλθε και από εκπαιδευτικούς (35%, Σχήμα 5). Τα ερωτηματολόγια που δημιουργήθηκαν μέσω του εργαλείου, forms της Google, αναρτήθηκαν στο facebook, σε ομάδες του παρόντος ΠΜΣ, όπως «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων ΕΑΠ 2022-23», «Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων ΕΑΠ ΔΠΜ», «Ε.Α.Π. -ΜΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ» κ.ά.. Η διάρκεια δημοσιοποίησης ήταν περίπου δύο εβδομάδες (28/3-16/4-2023) και συγκεντρώθηκαν 123 απαντήσεις από την ομάδα του γενικού κοινού. Κύρια επιδίωξη αυτής της προσπάθειας είναι η συλλογή πρωτογενών ποσοτικών δεδομένων που σχετίζονται με την εικόνα του κοινού και τις απόψεις του σχετικά με τη λειτουργία του σχολείου ως ομάδας ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού με αφορμή το παράδειγμα συνεργασίας των δύο μουσείων της Αλεξανδρούπολης, Εκκλησιαστικό και Αρχαιολογικό.

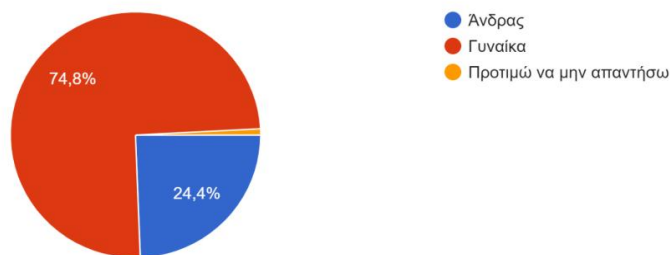
Διατυπώθηκαν 22 κλειστές ερωτήσεις οι οποίες κατηγοριοποιήθηκαν σε 3 ομάδες: α) Σχέση με πολιτιστικούς οργανισμούς και εκδηλώσεις, β) Το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης και γ) Δημογραφικά στοιχεία.

8.2. Ενότητες της έρευνας και πορίσματα

Ξεκινώντας από τη ενότητα που αφορούσε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων, συνοπτικά οι απαντήσεις προερχόντουσαν στην πλειοψηφία τους από γυναίκες. Το ηλικιακό γκρουπ που υπερίσχυσε στις απαντήσεις είναι μεταξύ 45-58 ετών με αυτό των 27-42 να ακολουθεί και ένα ποσοστό 8,1% να είναι άνω των 77 ετών. Ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο, οι μισοί σχεδόν (49,6%) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού διπλώματος, με το 39% να ακολουθεί και να είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης και το υπόλοιπο ποσοστό να μοιράζεται μεταξύ δευτεροβάθμιας, μεταδευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Να σημειωθεί τέλος, ότι σε όλες τις ερωτήσεις και για πολύ μικρά ποσοστά απαντήσεων (0 έως 5%) η Google δεν δίνει αριθμό στο κομμάτι του σχήματος. (Σχήματα 1-3)

3.1. Παρακαλώ συμπληρώστε το φύλο σας

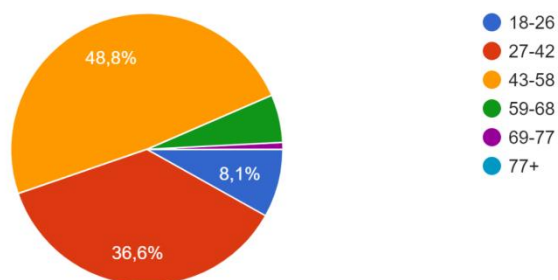
123 απαντήσεις

Σχήμα 1: Ενότητα, 3η,ερώτηση 13η (Ιδια επεξεργασία)

3.2. Η ηλικία σας

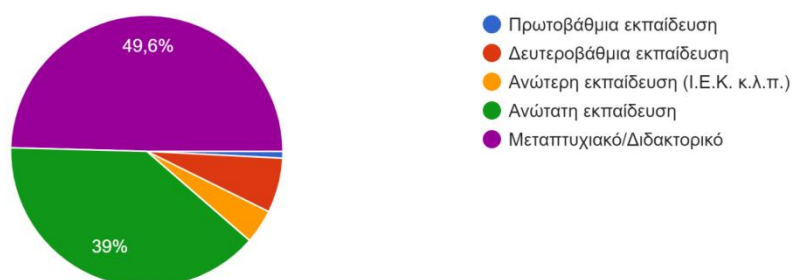
123 απαντήσεις

Σχήμα 2: Ενότητα, 3η,ερώτηση 14η (Ιδια επεξεργασία)

3.3. Βαθμίδα εκπαίδευσης

123 απαντήσεις

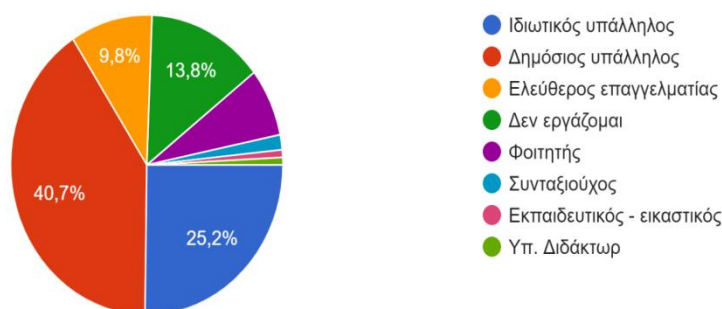

Σχήμα 3: Ενότητα, 3η,ερώτηση 15η (Ιδια επεξεργασία)

Ως προς την επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα, το μεγαλύτερο ποσοστό (40,7%) είναι δημόσιοι υπάλληλοι, 25,2% ιδιωτικοί, 13,8% άνεργοι και 9,8% ελεύθεροι επαγγελματίες. Το υπόλοιπο ποσοστό μοιράστηκε σε φοιτητές, συνταξιούχους, εκπαιδευτικούς-εικαστικούς και υποψήφιους διδάκτορες (Σχήμα 4).

3.4. Ποιο είναι το επάγγελμά σας;

123 απαντήσεις

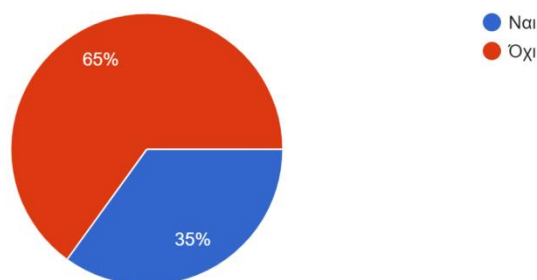

Σχήμα 4: Ενότητα, 3η, ερώτηση 16η (Ιδια επεξεργασία)

Ακόμη, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε ποσοστό 65% δεν έχει σχέση με τον εκπαιδευτικό κλάδο και τέλος, μόνο το 31,7% απασχολείται σε κάποιον τομέα του πολιτισμού (Σχήματα 5-6).

3.5. Είστε εκπαιδευτικός;

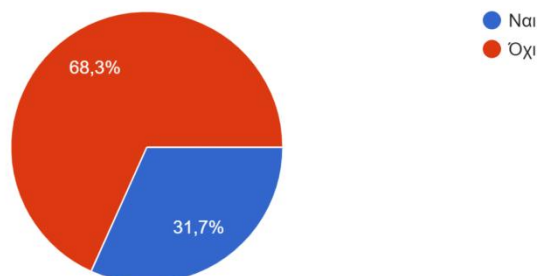
123 απαντήσεις

Σχήμα 5: Ενότητα, 3η, ερώτηση 17η (Ιδια επεξεργασία)

3.6. Απασχολείστε στον τομέα του πολιτισμού;

123 απαντήσεις

Σχήμα 6: Ενότητα, 3η, ερώτηση 18η (Ιδια επεξεργασία)

Η επόμενη ενότητα αφορούσε στη σχέση με τους πολιτιστικούς οργανισμούς και τις εκδηλώσεις τους και στο τι παρακινεί τους ερωτηθέντες να παρακολουθήσουν μια πολιτιστική εκδήλωση. Η μεγάλη πλειοψηφία (65,9%) απάντησε το περιεχόμενο και οι συντελεστές, ενώ ακολούθησαν οι συνεργασίες με άλλους φορείς (13,8%) και οι καλές κριτικές (9,8%). Οι υπόλοιπες επιλογές συγκέντρωσαν πολύ μικρά ποσοστά συμπληρώνοντας το σύνολο (Σχήμα 7).

1.1 Τι αποτελεί για εσάς κίνητρο, ώστε να παρακολουθήσετε μια πολιτιστική εκδήλωση;

123 απαντήσεις

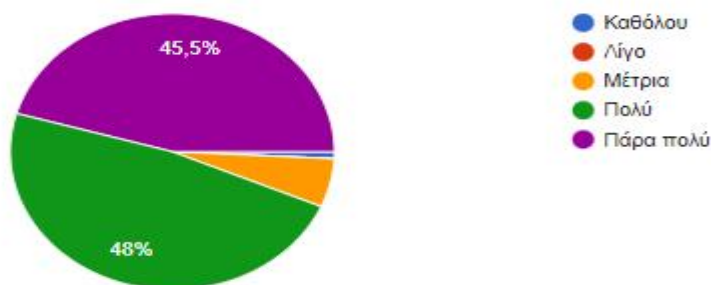

Σχήμα 7: Ενότητα, 1η ερώτηση 1η (Ιδια επεξεργασία)

Στη δεύτερη ερώτηση για το αν οφείλει ο πολιτιστικός οργανισμός να έχει παρουσία στα κοινωνικά δίκτυα και το Διαδίκτυο μετά την πανδημία, οι απαντήσεις μοιράστηκαν μεταξύ του «πολύ» με 48% και «πάρα πολύ» με 45,5% κρίνοντας τελικά απαραίτητη την κοινωνική δικτύωση και ψηφιακή παρουσία και καταδεικνύοντας επίσης τον αυξημένο βαθμό εξοικείωσης με την ψηφιακή τεχνολογία ολόένα και μεγαλύτερου ποσοστού, ειδικά μετά την Πανδημία (Σχήμα 8).

1.2.Θεωρείτε ότι ένας πολιτιστικός Οργανισμός οφείλει να έχει ενεργή παρουσία στα Κοινωνικά Δίκτυα και το Διαδίκτυο εν γένει ,ακόμη και μετά την πανδημία και την άρση των περιοριστικών μέτρων ;

123 απαντήσεις

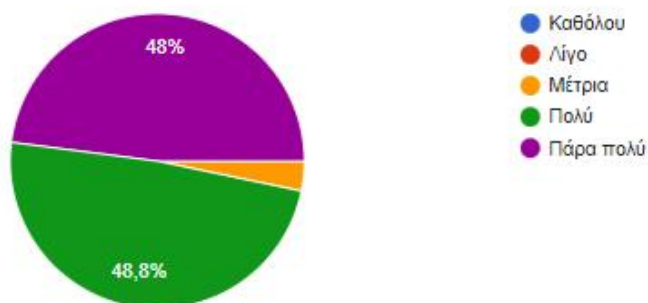

Σχήμα 8: Ενότητα, 1η ερώτηση 2η(Ιδια επεξεργασία)

Η ίδια εικόνα παρουσιάζεται και στην ερώτηση που αφορά στη σημασία συνεργασίας του πολιτιστικού οργανισμού με άλλους φορείς όπως σχολεία ή πανεπιστήμια για τη διάχυση του πολιτιστικού προϊόντος που φαίνεται ότι το γενικό κοινό αντιμετωπίζει πολύ θετικά τέτοιες συνεργασίες. Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν και αν υποθεθεί ότι το γενικό κοινό εκπροσωπεί την κοινότητα, δυνητικά αυτή θα υποδεχόταν με ενδιαφέρον, αν όχι με ενθουσιασμό την πρωτοβουλία ενός σχολείου να συμπράξει με έναν πολιτιστικό οργανισμό προκειμένου να προωθήσει το πολιτιστικό προϊόν. (Σχήμα 9).

1.3.Πόσο σημαντική θεωρείτε την προβολή και τη διάχυση των δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων ενός πολιτιστικού οργανισμού μέσα από τη συνεργασία με άλλους φορείς (π.χ.σχολεία,πανεπιστήμια);

123 απαντήσεις

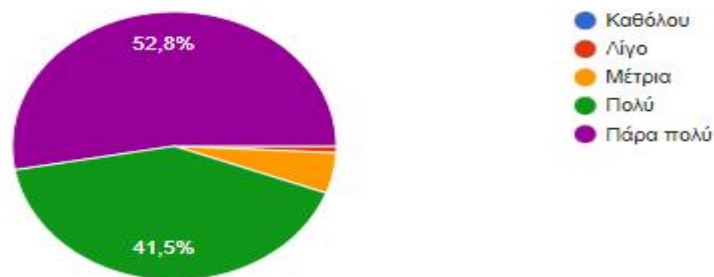

Σχήμα 9: Ενότητα, 1η ερώτηση 3η (Ιδια επεξεργασία)

Επίσης, παραπάνω από τους μισούς ερωτηθέντες (52,8%) πιστεύουν ότι οι συνεργασίες των πολιτιστικών με εκπαιδευτικές μονάδες ενισχύουν σημαντικά την επικοινωνία τους με τις τοπικές κοινωνίες, όπως και σημαντικό ποσοστό (41,5%) απάντησε ότι τις ενισχύουν πολύ. Αν συνυπολογιστεί ότι αυτές οι συνεργασίες αφορούν σε περιφερειακές πολιτιστικές μονάδες, η σημασία της σύμπραξης ενισχύεται σημαντικά. (Σχήμα 10).

1.4. Θεωρείτε ότι για τους περιφερειακούς πολιτιστικούς οργανισμούς η συνεργασία με εκπαιδευτικές μονάδες μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη διάχυση των δραστηριοτήτων τους στην τοπική κοινωνία;

123 απαντήσεις

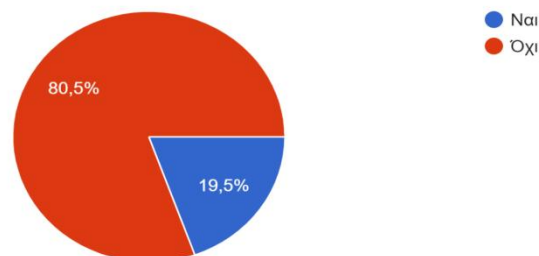

Σχήμα 10: Ενότητα, 1η ερώτηση 4η (Ιδια επεξεργασία)

Στην ακόλουθη ενότητα που αφορούσε στα δύο μουσεία της έρευνας, πολύ μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων (80,5%) απάντησε ότι δεν τα έχει επισκεφθεί, πράγμα που σημαίνει ότι πιθανόν κάποιο μέρος από αυτούς να μην προέρχεται από την Αλεξανδρούπολη, ενώ μόλις ένα μικρό ποσοστό (19,5%) δήλωσε ότι τα έχει επισκεφθεί παρακολουθώντας, κατά κύριο λόγο, τις μόνιμες εκθέσεις τους (Σχήματα 11-13).

2.1 Έχετε επισκεφτεί το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης

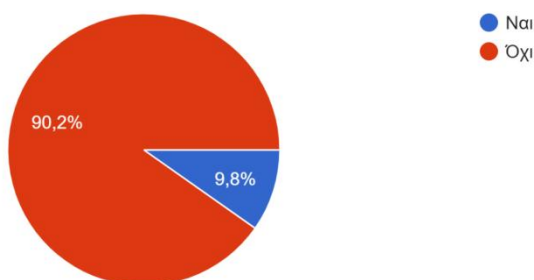
123 απαντήσεις

Σχήμα 11: Ενότητα, 2η ερώτηση 1η (Ιδια επεξεργασία)

2.2. Έχετε επισκεφτεί το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης;

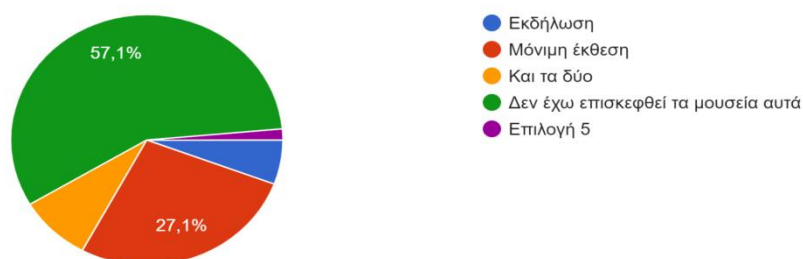
123 απαντήσεις

Σχήμα 12: Ενότητα, 2η ερώτηση 2η (Ιδια επεξεργασία)

2.3. Αν απαντήσατε «ναι», σε κάποια από τις δύο ή και στις δύο προηγούμενες ερωτήσεις, παρακολούθησατε κάποια εκδήλωση ή επισκεφθήκατε τη μόνιμη έκθεση των μουσείων;

70 απαντήσεις

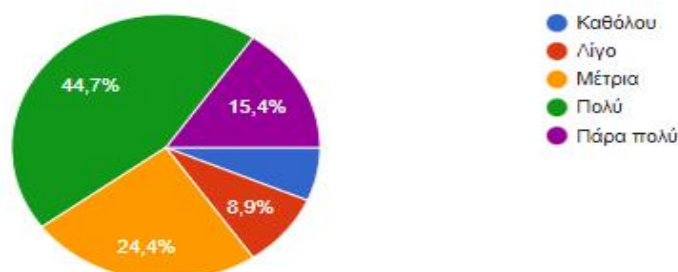

Σχήμα 13: Ενότητα, 2η ερώτηση 3η (Ιδια επεξεργασία)

Στην ερώτηση που αφορά στην επιλογή ενημέρωσης για τη δραστηριότητα ενός πολιτιστικού οργανισμού από άλλες πηγές, όπως η ιστοσελίδα ενός σχολείου, οι απαντήσεις έδειξαν ότι ένα σημαντικό ποσοστό του γενικού κοινού θα ενδιαφερόταν πολύ (44,7%), αρκετοί υποστήριξαν ότι θα τους ενδιέφερε μέτρια (24,4%) και το υπόλοιπο ποσοστό κινήθηκε στο «πάρα πολύ» (15,4%), ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει το «καθόλου» με 8,9% (Σχήμα 14)

2.4. Θα επιλέγατε να ενημερωθείτε για τις δραστηριότητες των δύο αυτών μουσείων από άλλες πηγές, πέρα από τις επίσημες ιστοσελίδες τους ή τα κοινωνικά δίκτυα ,π.χ. μια σχολική ιστοσελίδα ή μια δράση προώθησης του μουσείου από ένα σχολείο;

123 απαντήσεις

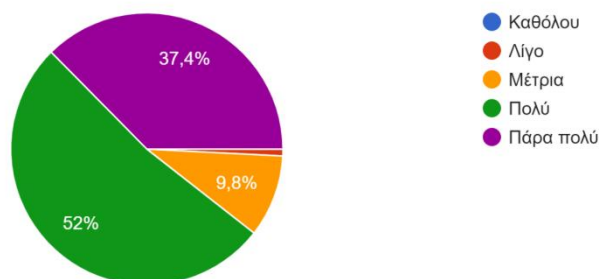

Σχήμα 14: Ενότητα, 2η ερώτηση 4η (Ιδια επεξεργασία)

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων για το αν το σχολείο αποκτά όφελος λειτουργώντας ως ομάδα ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού, απάντησε θετικά (52%), γεγονός που δίνει αξία στην αντίληψη που δημιουργείται για τον παιδευτικό και κοινωνικό ρόλο του σχολείου. Πολύ θετικά απάντησε το 37,4%, ενώ το 9,8% αντιμετωπίζει μάλλον αδιάφορα αυτή την προοπτική (Σχήμα 15).

2.5. Θεωρείτε ότι το σχολείο αποκομίζει όφελος εάν λειτουργεί ως ομάδα ενδιαφέροντος των μουσείων, εκτός από τη συμμετοχή του στις εκπαιδευτικές δράσεις τους;

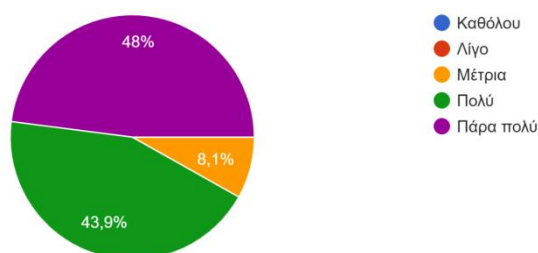
123 απαντήσεις

Σχήμα 15: Ενότητα, 2η ερώτηση 5η (Ιδια επεξεργασία)

Επίσης σημαντικό ποσοστό θεώρησε εμφατικά ότι τέτοιες πρωτοβουλίες διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος από το σχολείο, αποτελούν εναλλακτική πηγή μάθησης και κοινωνικοποίησης των μαθητών (48%) με το 43,9% να συμφωνεί αρκετά και το 8,1% να υποστηρίζει ότι είναι μια όχι και τόσο σημαντική εναλλακτική πηγή μάθησης (Σχήμα 16).

2.6.Αποτελεί, κατά τη γνώμη σας, μια εναλλακτική μορφή μάθησης και κοινωνικοποίησης για τους μαθητές η δραστηριοποίησή τους σε θέματα προβολής των μουσείων αυτών;
123 απαντήσεις

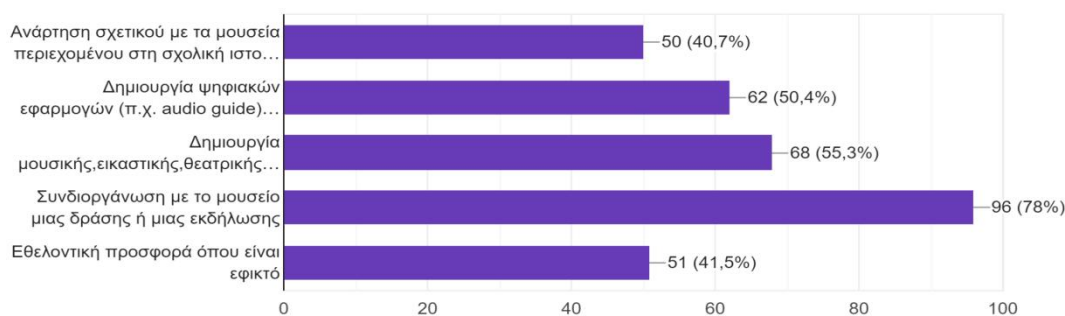

Σχήμα 16: Ενότητα, 2η ερώτηση 6η (Ίδια επεξεργασία)

Στην ερώτηση που αφορούσε στους τρόπους συνεργασίας των δύο φορέων, τη μεγαλύτερη αποδοχή είχε η συνδιοργάνωση εκδηλώσεων ή δράσεων (78%), με τη φιλοξενία εκδηλώσεων του σχολείου στον χώρο του μουσείου να ακολουθεί (68%) και κατόπιν αρκετές προτιμήσεις να έχει δεχτεί η δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών που θα ενισχύουν τη μουσειακή εμπειρία (62%) (Σχήμα 17).

2.7.Με ποιος τρόπο πιστεύετε ότι θα μπορούσε να ενισχυθεί η προβολή ενός μουσείου από μια εκπαιδευτική μονάδα; (Μέχρι 3 επιλογές)

123 απαντήσεις

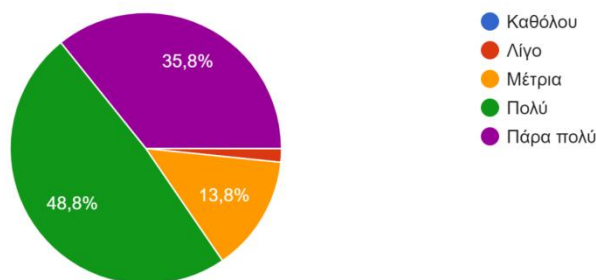

Σχήμα 17: Ενότητα, 2η ερώτηση 7η (Ίδια επεξεργασία)

Σχεδόν οι μισοί από τους ερωτηθέντες (48,9%) απάντησαν ότι θα επέλεγαν να παρακολουθήσουν μια δράση ή εκδήλωση σε πολιτιστικό χώρο που έχει διοργανωθεί από σχολείο, δείχνοντας έτσι εμπιστοσύνη σε τέτοιες πρωτοβουλίες. Πολύ περισσότερο ακόμη, θα αποτελούσε επιλογή του 35,8%, ενώ το 13,8 αντιμετωπίζει με σχετική επιφύλαξη μια τέτοια πρόταση (Σχήμα 18).

2.8. Θα επιλέγατε να παρακολουθήσετε μια εκδήλωση που διοργανώνεται από μια εκπαιδευτική μονάδα σε ένα μουσείο ή άλλο αντίστοιχο πολιτιστικό χώρο;

123 απαντήσεις

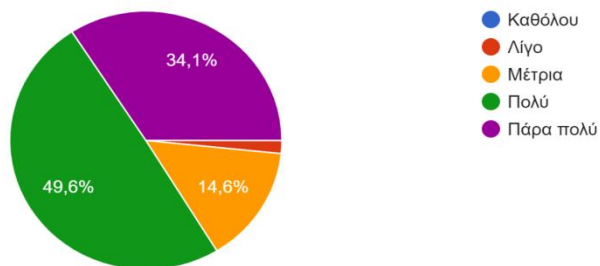

Σχήμα 18: Ενότητα, 2η ερώτηση 8η (Ίδια επεξεργασία)

Η επισκεψιμότητα και η βιωσιμότητα ενός περιφερειακού μουσείου ενισχύεται πάρα πολύ, κατά την άποψη του 34,1% των ερωτηθέντων από δράσεις προβολής του σχολείου, πράγμα που δείχνει τη θετική αντιμετώπιση του γενικού πληθυσμού που επισκέπτεται μουσεία, στην εμπλοκή του σχολείου. Πολύ σημαντικό ποσοστό επίσης (49,6%), το θεώρησε θετικό και περίπου στο 14% τους οι ερωτηθέντες θεώρησαν ότι ενισχύεται μέτρια, καθώς είναι λογικό να υπάρχουν επιφυλάξεις ως προς το τελικό αποτέλεσμα (Σχήμα 19)

2.9. Πιστεύετε ότι για ένα περιφερειακό μουσείο η προβολή του μέσω συνεργασίας με μια εκπαιδευτική μονάδα συντελεί στην ενίσχυση της επισκεψιμότητας και της βιωσιμότητάς του;

123 απαντήσεις

Σχήμα 19: Ενότητα, 2η ερώτηση 9η (Ιδια επεξεργασία)

Συμπεράσματα -προτάσεις

Μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος «Υιοθετήστε ένα Μουσείο» του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, στελέχη των μουσείων, εκπαιδευτικοί, αλλά και έμμεσα η τοπική κοινωνία, γνώρισαν μια άλλη διάσταση της έννοιας «ομάδα ενδιαφέροντος» για έναν πολιτιστικό Οργανισμό. Τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και το επιστημονικό προσωπικό των μουσείων υποδέχθηκε με ενδιαφέρον την ιδέα το σχολείο να αποτελέσει «πρεσβευτή» του μουσείου στην κοινωνία, ενώ η ίδια θετική ανταπόκριση παρατηρήθηκε και από το γενικό κοινό των μουσείων. Όπως βέβαια, είναι φυσικό, αυτής της μορφής οι συμπράξεις απαιτούν χρόνο, καλή διάθεση, κατανόηση των αξιών και των επιθυμιών κάθε μέρους που συμπράττει, σταθερή επικοινωνία και ανατροφοδότηση, αλλά και πόρους για να παραχθεί έργο. Στην περίπτωση του προγράμματος «Υιοθετήστε ένα μουσείο» το γεγονός ότι στο σχολείο λειτουργεί ο Τομέας Πληροφορικής και Δικτύων, ήταν εξαιρετικά βοηθητικό για την εξέλιξη των δραστηριοτήτων του και έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να συνδέσουν τη διδακτέα ύλη με τις εφαρμογές ενός σύγχρονου ψηφιακού μουσείου. Η ενσωμάτωση της επαφής με τα μουσεία και η χρήση των ψηφιακών μέσων της τυπικής εκπαίδευσης, μπορεί να προσφέρει στους μαθητές πληθώρα διαφορετικών μαθησιακών πόρων και υλικού. Αυτοί οι πόροι κάνουν την εκπαιδευτική εμπειρία πιο ελκυστική και διαδραστική, μέσω της διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος και καλλιεργούνται δεξιότητες κοινωνικής ενσωμάτωσης. Έτσι, στη δεύτερη φάση υλοποίησης που θα ακολουθήσει την επόμενη σχολική χρονιά, στόχος του προγράμματος είναι οι μαθητές να εμβαθύνουν στην έννοια του «έξυπνου μουσείου». Επιπλέον, όταν το σχολείο λειτουργεί ως ομάδα ενδιαφέροντος για έναν πολιτιστικό οργανισμό, το όφελος που μπορούμε να αποκομίσουμε ως εκπαιδευτική κοινότητα, είναι ότι μπορούμε να ενισχύσουμε σημαντικά τη μαθησιακή εμπειρία, να προωθήσουμε την εκτίμηση για διαφορετικούς πολιτισμούς και να προετοιμάσουμε τους μαθητές για έναν κόσμο που αλλάζει ταχέως.

Η ενσωμάτωση της επαφής με τα μουσεία στην εκπαιδευτική διαδικασία παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην προώθηση της εκτίμησης των πολιτιστικών στοιχείων. Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την ιστορία του τόπου τους και κατανοούν καλύτερα τον κόσμο που τους περιβάλλει, ακόμη και μέσω της σύγκρισης με άλλες πολιτισμικές παραδόσεις και ιστορίες. Αυτή η έκθεση ενθαρρύνει την ανεκτικότητα, την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό για διαφορετικά πολιτιστικά υπόβαθρα, τα οποία είναι απαραίτητα για την καλλιέργεια μιας αρμονικής κοινωνίας. Επιπρόσθετα, μέσω του παρόντος προγράμματος σύμπραξης σχολείου και μουσείου, επιτεύχθηκε η ενθάρρυνση της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης. Οι πολιτιστικοί οργανισμοί και τα μουσεία, συγκεκριμένα, συχνά χρησιμεύουν ως κόμβοι για την καλλιτεχνική έκφραση και τον πνευματικό λόγο, καλλιεργώντας αυτές τις βασικές δεξιότητες στο μυαλό των παιδιών. Για τον λόγο αυτό, προκρίθηκε για τη συνέχιση του προγράμματος η δημιουργία αντιγράφων επιλεγμένων εκθεμάτων χρησιμοποιώντας ψηφιακή τεχνολογία.

Στο πλαίσιο επίσης, των εκπαιδευτικών οφελών από την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας και λαμβάνοντας υπ' όψιν το γεγονός ότι ο κόσμος γίνεται όλο και πιο ψηφιακός, είναι ζωτικής σημασίας για τους μαθητές να καταστούν ικανοί στη χρήση ψηφιακών μέσων και τεχνολογίας. Το πρόγραμμα «Υιοθετήστε ένα μουσείο» του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης, αποτέλεσε το μέσο και την έμπρακτη απόδειξη της παραπάνω θεωρίας. Οι μαθητές ακόμη, μπορούν να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού μέσω της χρήσης ψηφιακών εργαλείων και πλατφορμών που χρησιμοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα,. Εξάλλου, ένα από τα οφέλη της ενσωμάτωσης των ψηφιακών μέσων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι η επέκταση της πρόσβασης σε πολιτιστικούς πόρους και εμπειρίες. Οι μαθητές μπορούν να έχουν πρόσβαση σε πόρους που μπορεί να μην ήταν διαθέσιμοι προηγουμένως, ανοίγοντας νέες ευκαιρίες μάθησης και συμβάλλοντας στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των διαφορετικών κοινοτήτων. Αυτή η διευρυμένη πρόσβαση μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελής για την αντιμετώπιση των διαφορών μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών ή οικονομικά προνομιούχων και μειονεκτουσών κοινοτήτων ή ακόμη και κοινοτήτων με μεικτούς πληθυσμούς, όπως είναι αυτή της Αλεξανδρούπολης.

Τα παραπάνω εξάλλου, μπορούν να εξεταστούν και από την πλευρά του ίδιου του πολιτιστικού οργανισμού, ιδίως ενός περιφερειακού πολιτιστικού οργανισμού, όπως τα μουσεία ενδιαφέροντος της παρούσας εργασίας. Η προβολή τους μέσω των σχολικών ιστοσελίδων δεν μπορεί παρά μόνο θετικά οφέλη να προδώσει, καθώς γίνονται γνωστοί σε ένα κοινό που δεν αποτελεί το παραδοσιακό κοινό των μουσείων, όπως είναι οι μαθητές που συνήθως γνωρίζουν ένα μουσείο από εκπαιδευτικές επισκέψεις. Αν και η συνεργασία με τις δύο πολιτιστικές μονάδες βρίσκεται σε αρχικό ακόμη στάδιο και κάποιες από τις προγραμματισμένες δράσεις της φετινής σχολικής χρονιάς δεν πρόλαβαν να ολοκληρωθούν, η ανατροφοδότηση που έρχεται από τα δύο συνεργαζόμενα μουσεία, Αρχαιολογικό και Εκκλησιαστικό είναι ιδιαίτερα θετική κάνοντας τη συνέχισή του και την επόμενη σχολική χρονιά, απαραίτητη. Η ιδέα άλλωστε, της ενσωμάτωσης και προβολής τους από ένα σχολείο αποτελεί μια καινούρια εμπειρία που ξεφεύγει από τα όρια της έως τώρα κλασικής συμμετοχής στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα. Ειδικά στην περίπτωση του Αρχαιολογικού μουσείου Αλεξανδρούπολης που αποτελεί νεοσύστατο μουσείο, τέτοιες πρωτοβουλίες προώθησης μπορούν να προσφέρουν μια επιπρόσθετη ενίσχυση στην επισκεψιμότητά του, ιδίως από το νεανικό κοινό. Ακόμη, ήταν κοινά αποδεκτό από τους εκπροσώπους και των δύο φορέων, μουσείου και εκπαίδευσης, ότι το σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα πολιτισμικής ενσωμάτωσης μεταξύ πολιτιστικού οργανισμού και κοινότητας, καθώς οι μαθητές που έχουν τον ρόλο του πομπού της πολιτιστικής πληροφορίας, προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και κουλτούρες, μεταδίδοντας έτσι, το μήνυμα της ύπαρξης του πολιτιστικού οργανισμού και των δράσεών του στις κοινότητές τους.

Από την άλλη πλευρά και σύμφωνα με τις απαντήσεις του γενικού κοινού που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια, οι πρωτοβουλίες προώθησης ενός πολιτιστικού οργανισμού από ένα σχολείο, αντιμετωπίζονται με ενισχυμένο ενδιαφέρον και θετική διάθεση. Αν συνυπολογίσει κάποιος και το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες

εκπροσωπούν ένα ευρύ κοινωνικό, οικονομικό και μορφωτικό υπόβαθρο, η συνεργασία μουσείου και σχολείου, μπορεί να προσφέρει πολλαπλά τόσο στην εξωστρέφεια, όσο και στη σύνδεση με την κοινωνία και για τις δύο μονάδες, την πολιτιστική και τη σχολική. Η κατά βάση θετική υποδοχή της συνεργασίας μουσείου και σχολείου, σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, θέτει νέα δεδομένα ως προς το πώς μπορεί να αξιοποιηθεί το πολιτιστικό προϊόν και ποια μορφή εμπλοκής μπορεί να έχει το σχολείο σε αυτήν.

Συμπερασματικά, η σύνδεση των μουσείων με τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και τα ψηφιακά μέσα είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της πολιτιστικής εκτίμησης, την ενίσχυση της εκπαιδευτικής εμπειρίας και τον εξοπλισμό των μαθητών με τις κρίσιμες δεξιότητες που απαιτούνται στον 21ο αιώνα. Μπορεί ακόμη, να λειτουργήσει ιδιαίτερα θετικά στην ενίσχυση της παρουσίας των πολιτιστικών αυτών μονάδων μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο που λειτουργούν, πολύ περισσότερο όταν αυτές λειτουργούν στην περιφέρεια. Έτσι το σχολείο γίνεται πρεσβευτής του μουσείου στην κοινωνία προσπαθώντας να συμβάλλει στην ενίσχυση της βιωσιμότητάς του. Αυτές οι συμπράξεις τέλος, μπορούν να βοηθήσουν στη διαμόρφωση ενημερωμένων μελλοντικών πολιτών με εφόδια για να επιτύχουν σε έναν όλο και πιο παγκόσμιο και διασυνδεδεμένο κόσμο.

Βιβλιογραφία:

- Babbie, E. (2018). Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα. Αθήνα. Εκδόσεις: Κριτική
- Batt, P. J., & Purchase, S. (2004). Managing collaboration within networks and relationships. *Industrial marketing management*, 33(3), 169-174.
- Βέμη, Μ., & Νάκου, Ε. (2010). Μουσεία και Εκπαίδευση.
- Beresaluce Díez, R. (2009). Reggianas schools as a quality model in early childhood education. *Open Classroom*, 37, 123–130.
- Γεωργίου, Β., & Τζιμογιάννης, Α. (1998). Η Διδασκαλία του Προγραμματισμού Η/Υ στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ως Διαδικασία Ανάπτυξης Πνευματικών Δεξιοτήτων. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 130-139.
- Γλύτση, Ε., Ζαφειράκου, Α., Κακούρου-Χρόνη, Γ., & Πικοπούλου-Τσολάκη, Δ. (2002). Οι διαστάσεις των Πολιτιστικών φαινομένων. *Τόμος Γ, Πολιτισμός και εκπαίδευση, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα*.
- Campbell, S., Greenwood, M., Prior, S., Shearer, T., Walkem, K., Young, S.,... & Walker, K. (2020). Purposive sampling: complex or simple? Research case examples. *Journal of research in Nursing*, 25(8), 652-661.
- Carroll, A. B., & Buchholtz, A. K. (2009). Business & Society: Ethics and Stakeholder Management, 4th edition. *South Western: Cengage Learning*.
- Cárdenas-Robledo, L. A., Hernández-Uribe, Ó., Reta, C., & Cantoral-Ceballos, J. A. (2022). Extended reality applications in industry 4.0.-A systematic literature review. *Telematics and Informatics*, 101863.
- CLMG (Campaign for Learning in Museums & Galleries) (2002). www.campaignforlearning.org
- Creswell, J. W. (2011). Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantative and Qualitative Research. New Jersey: Pearson Education International
- Crooke, E. (2012). The material culture of conflict: Artefacts in the Museum of Free Derry, Northern Ireland. In *Narrating Objects, Collecting Stories* (pp. 25-35). Routledge.).
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). Methodology of educational research. *Athens: Metaichmio.[In Greek]*.

Conway, T., & Whitelock, J. (2004). Can relationship marketing enhance strategic thinking in the public sector? A study of the perceived relationship between subsidised theatres and their government funders/regulators. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 9(4), 320-334.

Dal Falco, F., & Vassos, S. (2017). Museum experience design: A modern storytelling methodology. *The Design Journal*, 20(sup1), S3975-S3983.

Durbin, G. (2002). Interactive learning in the British galleries, 1500–1900. Paper presented at Interactive Learning in Museums of Art and Design. London, 17–18 May. www.vam.ac.uk/exploring/cons_research/interactive_learning

Dohoney, R. (2020). The Chicago sound show at the Smart Museum of Art, the University of Chicago. *Sound Studies*, 6(2), 271-274.

Etikan, I., & Babtope, O. (2019). A basic approach in sampling methodology and sample size calculation. *Med Life Clin*, 1(2), 1006.

Etikan, I., & Bala, K. (2017). Sampling and sampling methods. *Biometrics & Biostatistics International Journal*, 5(6), 00149.

Feliu-Torruella, M., Fernández-Santín, M., & Atenas, J. (2021). Building relationships between museums and schools: Reggio Emilia as a bridge to educate children about heritage. *Sustainability*, 13, 371.

Freeman, R. E., & Phillips, R. A. (2002). Stakeholder theory: A libertarian defense. *Business ethics quarterly*, 12(3), 331-349.

Falk, J., & Dierking, L. (2002). *Lessons Without Limit: How Free-Choice Learning is Transforming Education*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.

Giorgino, M. C. (2016). Stakeholder engagement in cultural organizations: An explorative study on participatory theatre. *International Journal of Business and Management*, 11(9), 21

Gong, W., & Xiao, B. (2021, July). Research on Factors Influencing Users' Technology Acceptance of Virtual Museums. In *Culture and Computing. Interactive Cultural Heritage and Arts: 9th International Conference, C&C 2021, Held as Part of the 23rd HCI International Conference, HCII 2021, Virtual Event, July 24–29, 2021, Proceedings, Part I* (pp. 374-388). Cham: Springer International Publishing.

Gould, D., Kelly, D., White, I., & Chidgey, J. (2004). Training needs analysis. A literature review and reappraisal. *International Journal of Nursing Studies*, 41(5), 471-486.

Grübel, J., Thrash, T., Aguilar, L., Gath-Morad, M., Chatain, J., Sumner, R. W., Hölscher, C., & Schinazi, V. R. (2022). The hitchhiker's guide to fused twins: A

review of access to digital twins in situ in smart cities. *Remote Sensing*, 14, 3095.

Gummesson, E. (2004). Return on relationships (ROR): the value of relationship marketing and CRM in business-to-business contexts. *Journal of business & industrial marketing*, 19(2), 136-148.

Ζαφειράκου Α., (2002), Αρχές, μέθοδοι και τεχνικές οργάνωσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα μουσεία. Στο Γλύτση Ε., Ζαφειράκου Α., Κακούρου – Χρόνη Γ., Πικοπούλου – Τσολάκη Δ., (2002), Οι διαστάσεις των πολιτιστικών φαινομένων. Πολιτισμός και Εκπαίδευση, Τόμος Γ', Πάτρα, ΕΑΠ..

Hooper-Greenhill, E. (Ed.). (1999). *The educational role of the museum*. Psychology Press.

Hooper-Greenhill, E., Dodd, J., Moussouri, T., Jones, C., Pickford, C., Herman, C.,... & Toon, R. (2003). Measuring the outcomes and impact of learning in museums, archives and libraries: the Learning Impact Research Project end of project paper.

Houston, M. (2021). Facilitating digital transformation for museum education in response to COVID-19. *New England Museum Association*, 12, 2021

Jung, T. H., Lee, J., Yap, M. H. T., & Ineson, E. M. (2015). The role of stakeholder collaboration in culture-led urban regeneration: A case study of the Gwangju project, Korea. *Cities*, 44, 29-39.

Kaler, J. (2003). Differentiating stakeholder theories. *Journal of Business Ethics*, 46, 71-83.

Καλυβίνου, Μ. Γ. (2019). *Καταγραφή και σύγκριση περιβαλλόντων υποστήριξης των μαθημάτων ανάπτυξης εφαρμογών και προγραμματισμού σε όλες τις τάξεις της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς). Μεταπτυχιακή εργασία

Kamariotou, V., Kamariotou, M., & Kitsios, F. (2021). Strategic planning for virtual exhibitions and visitors' experience: A multidisciplinary approach for museums in the digital age. *Digital Applications in Archaeology and Cultural Heritage*, 21, e00183.

Κόκκινος, Γ., & Αλεξάκη, Ε. (2002). Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή. *Αθήνα. Εκδόσεις: Μεταίχμιο*.

Korzun, D. G., Marchenkov, S. A., Vdovenko, A. S., & Petrina, O. B. (2016). A semantic approach to designing information services for smart museums. *International Journal of Embedded and Real-Time Communication Systems (IJERTCS)*, 7(2), 15-34.

Κορσαβίδη, Α. (2013). *Αξιοποίηση του περιβάλλοντος App Inventor για την ανάπτυξη εφαρμογών για κινητά Android* (Doctoral dissertation, University of Piraeus (Greece)).

Kotler, P., & Scheff, J. (1997). *Standing room only: Strategies for marketing the performing arts*. Harvard Business School Press.

Kristianto, T. A., Ekasiwi, S. N. N., Arifianto, D., Ardianto, O. P. S., & Budianto, C. A. (2021). Digital geometry for virtual museum based on field studies. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 738(1), 012026.

Lin, F. T., & Lin, Y. C. (2017). An ontology-based expert system for representing cultural meanings: An example of an Art Museum. In *Proceedings of the 2017 Pacific Neighborhood Consortium Annual Conference and Joint Meetings: Data Informed Society, PNC 2017* (pp. 116–121). Institute of Electrical and Electronics Engineers Inc.

Li, R. Y. C., & Liew, A. W. C. (2015). An interactive user interface prototype design for enhancing on-site museum and art gallery experience through digital technology. *Museum Management and Curatorship*, 30(3), 208–229

Liu, M., Williams, D., & Pedersen, S. (2002). Alien rescue: A problem-based hypermedia learning environment for middle school science. *Journal of Educational Technology Systems*, 30(3), 255-270.

Li, W., & Xiao, J. X. (2021). User Experience in Digital Museums: A Case Study of the Palace Museum in Beijing. In *Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics)* (pp. 436–448). Springer, Cham

Longo, F., Nicoletti, L., & Padovano, A. (2018). An interactive, interoperable and ubiquitous mixed reality application for a smart learning experience. *International Journal of Simulation and Process Modelling*, 13(6), 589–603.

Manik, H. F., Christanti, R., & Setiawan, W. (2022). Knowledge management and community-based enterprise: An initiative to preserve the shadow puppet traditional knowledge in Yogyakarta, Indonesia. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*. Emerald Publishing Limited.

Markopoulos, E., Markopoulos, P., Liumila, M., Almufti, Y., & Romano, C. (2020). Digital Cultural Strategies Within the Context of Digital Humanities Economics. In *Advances in Intelligent Systems and Computing* (pp. 283–295). Springer, Cham.

Manik, H. F., Christanti, R., & Setiawan, W. (2022). Knowledge management and community-based enterprise: An initiative to preserve the shadow puppet traditional knowledge in Yogyakarta, Indonesia. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*. Emerald Publishing Limited.

Martell, C. R. (2004). DEDICATED FUNDING FOR ARTS, CULTURE, AND SCIENCE. *Public Finance & Management*, 4(1).

Mason, M. (2020). The elements of visitor experience in post-digital museum design. *Design Principles and Practices*, 14(1), 1–14.

Matsiola, M., Dimoulas, C., Kalliris, G., & Veglis, A. A. (2018). Augmenting user interaction experience through embedded multimodal media agents in social networks. In *Information Retrieval and Management: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications* (pp. 1972-1993). Hershey, Pennsylvania: IGI Global.

Morse, C., Lallemand, C., Wieneke, L., & Koenig, V. (2021). Virtual masterpieces: Innovation through public co-creation for digital museum collections. *International Journal of Inclusive Museums*, 15(1), 65–83.

Mukhamediev, R. I., Popova, Y., Kuchin, Y., Zaitseva, E., Kalimoldayev, A., Symagulov, A., Levashenko, V., Abdoldina, F., Gopejenko, V., Yakunin, K., et al. (2022). Review of artificial intelligence and machine learning technologies: Classification, restrictions, opportunities, and challenges. *Mathematics*, 10, 2552.

Νάκου, Ε. (2001). Μουσεία: Εμείς, τα πράγματα και ο πολιτισμός. *Αθήνα: Νήσος*.

Νάκου, Ε. (2002). Το επιστημολογικό υπόβαθρο της σχέσης Μουσείου, εκπαίδευσης και ιστορίας» στο *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, Επιμ. *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, 115-128.

Narumi, T., Yabe, H., Yoshida, S., Tanikawa, T., & Hirose, M. (2016). Encouraging people to interact with interactive systems in public spaces by managing lines of participants. In *Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics)* (pp. 290–299). SpringerVerlag.

Νικονάνου, Ν. (2010). Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη θεωρία στην πράξη. *Πατάκη*

Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλίππουπολίτη, Α., Χουρμουζιάδη, Α., & Γιαννούτσου, Ν. (2016). Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα.

Oken-Wright, P. (2001). Documentation: Both mirror and light. Innovations in early education: the international Reggio exchange. *The quarterly periodical of the North American Reggio Emilia Alliance*, 8(4), 5-15.

Orhanoudakis, T., Aristeidou, M., Kouvara, T., Karachristos, C., Kalatzi, R., Spyropoulou, N., & Stamati, M. (2022). New educational and technological methodologies for digital museum tours in the COVID-19 era: The VISITOR project. Hellenic Open University, Greece.

Παπαδάκης, Σ., Ορφανάκης, Β., Καλογιαννάκης, Μ., & Ζαράνης, Ν. (2014). Περιβάλλοντα προγραμματισμού για αρχάριους. Scratch&AppInventor: μια πρώτη σύγκριση. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 020-029.

Παρασκευοπούλου - Κόλλια, Ε. Α. (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72-81.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, Cal.: Sage Publications, 4.

Payne, A., Holt, S., & Frow, P. (2001). Relationship value management: exploring the integration of employee, customer and shareholder value and enterprise performance models. *Journal of Marketing management*, 17(7-8), 785-817.

Petridis, P., Dunwell, I., Liarokapis, F., Constantinou, G., Arnab, S., De Freitas, S., et al. (2013). The Herbert virtual museum. *Journal of Electrical and Computer Engineering*.

Podsukhina, E., Smith, M. K., & Pinke-Sziva, I. (2022). A critical evaluation of mobile guided tour apps: Motivators and inhibitors for tour guides and customers. *Tourism and Hospitality Research*, 22(4), 14673584211055819

Quero, M. J., & Ventura, R. (2009). The role of stakeholders in the management of cultural organisations: The case of performing arts organisations in Spain. *Journal of relationship marketing*, 8(1), 17-35

Rankin, B. (1997). Education as collaboration: Learning from and building on Dewey, Vygotsky, and Piaget. In J. Hendrick (Ed.), *First Steps toward Teaching the Reggio Way* (pp. 70–83). Prentice-Hall: Upper Saddle River, NJ, USA.

Robson, C. (2010). *Real-World Research—A Tool for Social Scientists and Professional Researchers* (Translated by Dalakou, V., Vasilikou, K.). Gutenberg (1993 Edition), Athens.

Sabiescu, A., & Charatzopoulou, K. (2015). Shaping a culture of lifelong learning for young audiences: A case study on the Samsung Digital Discovery Centre at the British Museum. *RICHERS EU Project Deliverable*, 5(1), 1-33.

Viner, R., Russell, S., Saulle, R., Croker, H., Stansfield, C., Packer, J. & Minozzi, S. (2022). School closures during social lockdown and mental health, health behaviors, and well-being among children and adolescents during the first COVID-19 wave: a systematic review. *JAMA Pediatrics*

Ξένου, Μ. Μ., & Ρίζου, Β. (2021). Υπηρεσίες, εργαλεία και εφαρμογές του Υπολογιστικού Νέφους στην εκπαιδευτική διαδικασία-Μελέτη περίπτωσης στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.

Φουρλίγκα, Ε., Νικονάνου, Κ., Κασβίκης, Κ. και Γαβρηλίδου, Ι., 2002, "Μουσειακή Εκπαίδευση και Αρχαιολογία. Παραδείγματα από τρεις ευρωπαϊκές χώρες", *Αρχαιολογία και Τέχνες*, 85/2.

Χορταρέα, Ε. (2002). Ιστορική εξέλιξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στο: Γ. Κόκκινος και Ε. Αλεξάκη (επιμ.), *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στη Μουσειακή Αγωγή*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 179.

Wiastuti, R. D., Lestari, N. S., Triana, I., Masatip, A., Ngatemin, N., & Mulyadi, B. (2020). Enhancing visitor experiences at digital museum concept in Jakarta. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 11(6), 1435–1444

Zagona, A. L., Kurth, J. A., & MacFarland, S. Z. (2017). Teachers' views of their preparation for inclusive education and collaboration. *Teacher Education and Special Education*, 40(3), 163-178

Zhong, Z., Coates, H., & Jinghuan, S. (Eds.). (2019). *Innovations in Asian Higher Education*. Oxfordshire, England, UK: Routledge

Διαδικτυακές πηγές:

<https://edu.klimaka.gr/drasthriothtes/genika/1037-sxediasmos-ylopoihs-programmatwn-scholikwn-drasthriothwn>

<https://www.glasgowlife.org.uk>

<https://eclass.sch.gr/>

https://icom-greece.mini.icom.museum/wp-content/uploads/sites/38/2018/12/code-of-ethics_GR_01.pdf

<http://appinventor.mit.edu>

<https://eclass.sch.gr/>

<https://amalexandroupolis.gr/https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1700>

www.odysseus.culture.gr

<https://schoolpress.sch.gr/4epalalex/>

Παράρτημα:

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

1η Συμμετέχουσα (Σ1) : Παρδαλίδου Φένια(Αρχαιολόγος στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης).

2η Συμμετέχουσα (Σ2) : Πέππα Έφη (Αρχαιολόγος στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης).

3ος Συμμετέχων (Σ3) : Κουντουράκης Δημήτρης (Αρχαιολόγος στο Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης και Εκπαιδευτικός, φιλόλογος).

4η Συμμετέχουσα (Σ4) :Λουκά Δήμητρα (Εκπαιδευτικός, Διευθύντρια σε Δημοτικό Σχολείο της Δάφνης Αττικής).

Α' ΑΞΟΝΑΣ

1.Πώς αντιλαμβάνεται το επιστημονικό προσωπικό ενός μουσείου ή τα στελέχη εκπαίδευσης τη συνεργασία μουσείου και σχολείου;

Σ1:«Η προσωπική μου γνώμη είναι ότι πρέπει να είναι μια αμφίδρομη επικοινωνία που έχει πολλαπλά οφέλη και για τον πομπό και για τον δέκτη, μπορεί και οι δύο πλευρές να είναι πομποί και δέκτες ταυτόχρονα. Ως προς το σχολείο, επειδή θεωρεί ότι η προσέγγιση του πολιτισμού για τους μαθητές εντάσσεται μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία, οπότε η σχέση αυτή συμβάλλει στο να διαμορφώσει το παιδί/μαθητής την πολιτιστική του ταυτότητα και στη συνέχεια, πιο συνειδητά πρέπει να καταλάβει για ποιον λόγο πρέπει να προστατεύσουμε την πολιτιστική μας κληρονομιά. Από την πλευρά του πολιτιστικού οργανισμού, το όφελος είναι ότι η επαφή με τους μαθητές βοηθά όλους όσοι εμπλέκονται στη διαδικασία, να γίνονται καλύτεροι και να προσαρμόζονται στις δικές τους ανάγκες ».

Σ2:«Ως ΥΠ.ΠΟ. Αποτελεί έναν από τους στρατηγικούς πυλώνες μας να ανοίξει το Μουσείο σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη γκάμα κοινού. Στο παρελθόν, αντιλαμβανόμασταν τον ρόλο του μουσείου ως κομμάτι της διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος, τώρα θέλουμε ο επισκέπτης να έχει μια εξατομικευμένη εμπειρία. Τώρα, στο πλαίσιο της εξατομικευμένης εμπειρίας προσπαθούμε να κάνουμε προγράμματα που να απευθύνονται σε κάθε κατηγορία κοινού και μια από αυτές τις κατηγορίες, είναι και η εκπαιδευτική κοινότητα, οι μαθητές...Γι'αυτό και θεωρούμε πολύ σημαντική τη συνεργασία με αυτή την κοινότητα».

Σ3: «Η συνεργασία με τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κρίνεται απαραίτητη. Η τριπλή μου ιδιότητα (αρχαιολόγος, εκπαιδευτικός, υπεύθυνος του Εκκλησιαστικού μου Μουσείου Αλεξανδρουπόλεως) μου επιτρέπει να έχω μία σφαιρικότερη αντίληψη και να βλέπω το θέμα και από τις τρεις πλευρές. Για αυτό τον λόγο, στο Εκκλησιαστικό Μουσείο επιδιώκουμε τη συνεργασία με τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η συνεργασία αυτή είναι απαραίτητη, όχι μόνο για να καταστούν γνωστά τα κειμήλια και τα εκθέματα του Μουσείου στους μαθητές και εν γένει στο ευρύ κοινό, αλλά επιδιώκεται οι ίδιοι οι μαθητές να κατακτήσουν τη γνώση που βασίζεται στα αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας των τάξεών τους και ταυτόχρονα να γίνουν φορείς μετάδοσης της γνώσης που αποκτούν κατά την επίσκεψή τους στο Μουσείο και την παρακολούθηση των ενδιαφερόντων προγραμμάτων».

Σ4: «Με πολύ θετικό τρόπο, το σχολείο που εκπροσωπώ είναι πάντα ανοιχτό σε προτάσεις και προκλήσεις με τοπικές πολιτιστικές μονάδες, αποδεχόμενες τις προσκλήσεις τους και πραγματοποιούμε επισκέψεις. Θεωρώ ότι πρέπει να υπάρχει μια σταθερή επικοινωνία και συνεργασία, ειδικά με τους τοπικούς πολιτιστικούς οργανισμούς».

2. Πώς αντιλαμβάνονται το επιστημονικό προσωπικό των μουσείων και τα στελέχη της εκπαίδευσης την έννοια του σχολείου ως ομάδας ενδιαφέροντος ενός πολιτιστικού οργανισμού;

Σ1: «Το σχολείο με την έννοια της εκπαιδευτικής και κυρίως της μαθητικής κοινότητας είναι η πρωταρχική ομάδα ενδιαφέροντος για έναν πολιτιστικό οργανισμό, χωρίς να υποτιμάται η σημασία άλλων ομάδων, καθώς ο οργανισμός στοχεύει στη συνεργασία με όλες τις ομάδες, ηλικιακές και πληθυσμιακές. Απλά για εμένα η μαθητική κοινότητα είναι η πρωταρχική, γιατί οι σημερινοί μαθητές είναι οι αυριανοί πολίτες, αυτοί που με κάποιον τρόπο θα πρέπει να ενδιαφερθούν για την πολιτιστική τους κληρονομιά, για τον τόπο και την ιστορία του, να αγαπήσουν τον πολιτισμό, να αγαπήσουν τη γνώση, να ασκήσουν την κριτική τους ικανότητα μέσα από αυτή τη διαδικασία... Οπότε θεωρώ ότι αυτό είναι ο βασικότερος στόχος, τα παιδιά».

Σ2: (Έγινε διευκρίνιση της έννοιας, μετά από ερώτηση της συμμετέχουσας) «Επειδή είμαστε ένα περιφερειακό μουσείο που απευθύνεται σε πολλές και ετερόκλητες κοινωνικές ομάδες, όπως και το μαθητικό κοινό (π.χ. μουσουλμάνοι της περιοχής), οι διαφορετικές κουλτούρες έχουν έναν βαθμό δυσκολίας για εμάς, για το πώς θα τις αντιμετωπίσουμε στη μαθητική κοινότητα. Θέλουμε να είμαστε ανοιχτοί για όλους και πιστεύω ότι αυτό είναι πολύ σημαντικό για την περαιτέρω εξέλιξη του μουσείου ». (Σε αυτό το σημείο τέθηκε το ερώτημα, αν θα μπορούσε να βρεθεί ένας τρόπος το μουσείο να κοινοποιεί το περιεχόμενό του σε αυτές τις ομάδες), «Ναι, θα μπορούσε, γιατί στόχος μας είναι να μην αποκλείουμε κανέναν, αυτό μας ενδιαφέρει κυρίως και γιατί το μουσείο δεν είναι πλέον ένας χώρος παρωχημένος που διαχέει πληροφορίες. Θέλουμε ο επισκέπτης να έχει μια ολοκληρωμένη εμπειρία που θα μιλάει μέσα στην ψυχή του και θα αναφέρεται σε κάθε άτομο ξεχωριστά».

Σ3:« Ως μουσείο, θεωρούμε την εκπαιδευτική κοινότητα μια πρωτεύουσα κατηγορία κοινού. Τα σχολεία είναι απαραίτητο να εντάσσουν στο ωρολόγιο πρόγραμμά τους αυτού του είδους τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, οι οποίες μάλιστα προβλέπονται και από τα ισχύοντα προγράμματα σπουδών. Μέσω αυτών των εκπαιδευτικών επισκέψεων οι μαθητές μας γίνονται κοινωνοί της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και φορείς μετάδοσής της σε τρίτους, συγγενείς ή μη, αλλά και στις επερχόμενες γενιές. Για αυτό και με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση υποδεχόμαστε τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας της περιοχής μας, αλλά και από άλλες περιοχές. Επιπλέον, επειδή η εκπαιδευτικές επισκέψεις απαιτούν προετοιμασία και οργάνωση, αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους συναδέλφους που αναλαμβάνουν ένα τέτοιο εγχείρημα, αλλά και στις κατά τόπους διευθύνσεις και συλλόγους καθηγητών που τις στηρίζουν. Αν τώρα, αυτές οι επισκέψεις εξελιχθούν σε μια μορφή σταθερής συνεργασίας που θα ενισχύσει τον ρόλο του μουσείου μας στην πόλη, αυτό αποτελεί μεγάλο κέρδος για εμάς».

Σ4:«Δεν έχω υπ' όψιν μου μια τέτοια συνεργασία, δηλαδή το σχολείο να λειτουργεί ως ομάδα ενδιαφέροντος για κάποιον πολιτιστικό φορέα και δεν θα ήμουν αρνητική στο να συμβεί με όποια μορφή λειτουργίας αυτής της ομάδας, ειδικά όταν πρόκειται για έναν πολιτιστικό οργανισμό που αναφέρεται στην ιστορία του τόπου ή πραγματοποιεί εκθέσεις που εμπλουτίζουν την πολιτισμική γνώση και καλλιέργεια των μαθητών και των εκπαιδευτικών».

3. Μπορεί το σχολείο να αποτελέσει ομάδα ενδιαφέροντος για έναν πολιτιστικό οργανισμό και ποιες οι προϋποθέσεις για να φέρει αποτέλεσμα αυτή η συνεργασία;

Σ1: «Φυσικά και μπορεί μέσα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα που εκπονούνται τόσο στο μουσείο, όσο και στους αρχαιολογικούς χώρους ευθύνης μας. Για να φτάσουμε σε μια εκπόνηση προγράμματος, πρέπει να υπάρχει μια συνεργασία με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό, το σχολείο, να 'χει γίνει κάποια ενημέρωση». (Σε αυτό το σημείο διευκρινίστηκε στη συμμετέχουσα η έννοια της ομάδας ενδιαφέροντος) «Δεν το είχα αντιληφθεί έτσι, αλλά φυσικά, ακόμη και από την προφορική μετάδοση του μηνύματος από τον μαθητή που θα έχει επισκεφθεί τον χώρο ή θα έχει συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα μπορεί το σχολείο να προωθήσει το περιεχόμενο του μουσείου... και πόσω μάλλον με τη συνεργασία σε άλλο επίπεδο, όπως έχει γίνει και με το σχολείο και την ιστοσελίδα σας».

Σ2:«Αυτό είναι και το πιο ιντριγκαδόρικο! Νομίζω ότι αυτό απαιτεί ξεχωριστή συνεργασία κάθε σχολείου με το μουσείο και μια πρότερη επικοινωνία σχετικά με το τι ενδιαφέρει την κάθε μαθητική ομάδα, γιατί οι μαθητικές ομάδες έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα...αν υπάρξει μια ξεχωριστή συνεργασία με κάθε σχολείο, νομίζω ότι θα υπάρχουν και διαφορετικά αποτελέσματα».

Σ3: « Εννοείται ότι τα σχολεία μπορούν να αποτελέσουν μία ομάδα ενδιαφέροντος για το Μουσείο μας. Είναι φανερό ότι ένα σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως διάυλος επικοινωνίας μεταξύ του Εκκλησιαστικού Μουσείου και της τοπικής κοινωνίας. Για παράδειγμα, μπορεί το σχολείο να γνωστοποιήσει το περιεχόμενο του Μουσείου και τα προγράμματά του στο ευρύτερο κοινό μέσω των δράσεων που αναρτά στην ιστοσελίδα του. Για να το θέσω πιο απλά θα έλεγα ότι το σχολείο θα λειτουργούσε τρόπον τινά ως διαφημιστής μας, και μάλιστα δωρεάν... »

Σ4: «Θα μπορούσε να υπάρχει μια μόνιμη συνεργασία με την προϋπόθεση να άπτεται των ενδιαφερόντων των παιδιών. Η υλοποίηση μπορεί να γίνει με κοινοποίηση e-mails στους γονείς. Έχω υπ'όψιν μου τη συνδιοργάνωση εκδηλώσεων με το τοπικό μουσείο Μπουζιάνη από γειτονικό με το σχολείο που εκπροσωπώ, σχολείο. Πραγματοποιεί κάθε χρόνο θεματικές εκθέσεις έργων μαθητών (π.χ. για το 1821) που συνδυάζονται με τα ήδη εκτεθειμένα στο μουσείο έργα».

4.Υπάρχει προηγούμενη εμπειρία τέτοιου είδους συνεργασίας;

Σ1:«Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης είναι καινούριο, ξεκίνησε από τον Ιούνιο του 2022, ήδη εκπονούνται εκπαιδευτικά προγράμματα με μεγάλη ανταπόκριση στα σχολεία όλων των βαθμίδων, άλλα αυτής της μορφής η συνεργασία, πέρα από αυτή με το σχολείο σας, δεν έχει προλάβει να φτάσει σε κάποιο άλλο επίπεδο».

Σ2:«Όχι δεν υπάρχει, γιατί είναι καινούριο μουσείο και δεν υπήρχε τέτοιου είδους σχεδιασμός. Καλό όμως, θα ήταν να υπάρχει, γιατί βοηθάει και εμάς, ώστε να ξέρουμε με ποια κριτήρια οι εκπαιδευτικές κοινότητες επιλέγουν τα προγράμματά μας, για παράδειγμα. Μέσω δράσεων κοινοποίησης, μπορούμε να έχουμε στοιχεία για τους λόγους επιλογής συγκεκριμένων δράσεων που αφορούν στο μουσείο ή εκπαιδευτικών προγραμμάτων... ενδεχομένως, να μπορούμε να προσαρμόζουμε καλύτερα και τις δικές μας ενέργειες μέσα στο μουσείο, όσον αφορά σε προγράμματα και δράσεις. Η ηλικιακή ομάδα π.χ. που απευθύνεται κάθε δράση δεν αποτελεί κριτήριο τόσο στεγανό, γιατί μπορεί κάποια δραστηριότητα να ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα ή την κουλτούρα μιας άλλης ηλικιακής ομάδας μαθητών, όπως για παράδειγμα, η αντιγραφή των αρχαίων γραφών που ενέχει το στοιχείο της διαφορετικότητας, λόγω της ειρηνικής συνύπαρξης διαφορετικών πληθυσμών στην περιοχή. Η αναζήτηση της ανατροφοδότησης από την άλλη πλευρά είναι σημαντική για εμάς κι ίσως η ομάδα ενδιαφέροντος να μπορεί να συμβάλλει σε αυτή τη διαδικασία».

Σ3: «Βεβαίως και υπάρχει, αλλά στο επίπεδο της συμμετοχής στα εκπαιδευτικά προγράμματα του μουσείου μας. Το Μουσείο υλοποιεί τα εκπαιδευτικά του προγράμματα από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 και προσπαθεί να οικοδομήσει μία σχέση εμπιστοσύνης με τα σχολεία, ώστε να είναι... να αποτελεί μία εναλλακτική μέθοδο διδασκαλίας και κατάρκτησης της διδακτέας ύλης και της τοπικής ιστορίας.

Βέβαια, η σχέση σχολείων-Μουσείου κλονίστηκε αρκετά κατά τα δύο-τρία παρελθόντα έτη, λόγω της πανδημίας του COVID-19, όπως όμως κλονίστηκε όλη η κοινωνία. Τα Μουσεία ως φορείς πολιτισμού επιδιώκουν τη σχέση Μουσείου-κοινού. Άλλωστε, αυτός είναι και ένας από τους λόγους ύπαρξής τους, εκτός του επιστημονικού ενδιαφέροντος και της διάσωσης του πολιτισμικού πλούτου. Μετά την αντιμετώπιση της πανδημίας και την σχετική εξομάλυνση της κατάστασης φιλοδοξούμε ότι η επισκεψιμότητα στο Μουσείο μας θα φτάσει στις προ COVID εποχές, γιατί όχι και να αυξηθεί...και μια συνεργασία προώθησης με το σχολείο σας, μπορεί να ενισχύσει αυτή την προσπάθεια».

Σ4: « Εκτός από το παράδειγμα που προανέφερα, όχι δεν υπάρχει τέτοια συνεργασία για το σχολείο που διευθύνω».

Β' ΑΞΟΝΑΣ

5. Ποιες είναι οι κύριες προκλήσεις στη συνεργασία σχολείου και μουσείου;

Σ1: «Το βασικό είναι να βρεθεί ένας κοινός τόπος συνεργασίας με τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό και τον υπεύθυνο των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων του μουσείου, να υπάρχει δηλαδή, μια καλή συνεργασία μουσείου και σχολείου και μέσω των υπευθύνων των δράσεων. Αν υπάρξει αυτή η επικοινωνία σε κάθε στάδιο συνεργασίας, από την πρώτη στιγμή, από την ενημέρωση του μουσείου, τι ακριβώς κάνει, ποιοι είναι οι στόχοι του, έχουν εκπαιδευτικά προγράμματα; Από την άλλη και ο εκπαιδευτικός θα νοιαστεί να συμμετάσχει η τάξη του στα εκπαιδευτικά μας προγράμματα, οπότε πρέπει να βρεθεί η χρυσή τομή στη συνεργασία των δύο φορέων ».

Σ2: «Στο σύντομο χρονικό διάστημα που εκπονούνται τα εκπαιδευτικά προγράμματα, αυτό που αντιλαμβάνομαι είναι ότι υπάρχει προθυμία και λαχτάρα να παρακολουθήσουν και να συμμετάσχουν στα προγράμματα και να γνωρίσουν το μουσείο...όμως, πολλές φορές δεν υπάρχει και τόσο καλή προετοιμασία στους μαθητές για το τι θα δουν και πώς θα αντιμετωπίσουν το μουσείο. Ενδεχομένως, μια συζήτηση από την πλευρά του εκπαιδευτικού για το τι θα δουν και πώς θα συμπεριφερθούν στο μουσείο, να βοηθάει, γιατί σε κάποιες περιπτώσεις δεν ήταν τα παιδιά προετοιμασμένα για το είναι και τι περιμένουν να δουν στο μουσείο. Ήταν λίγο προβληματικό αυτό». (Στο σημείο αυτό ερωτήθηκε η συμμετέχουσα, αν θεωρεί ότι πρέπει να προηγείται προετοιμασία των παιδιών πριν την επίσκεψή τους). «Σε ορισμένες περιπτώσεις. Όταν ξεκινάμε ένα πρόγραμμα, κάνουμε ένα brain-storming ρωτώντας τα παιδιά τι είναι μουσείο για αυτά και τι περιμένουν να δουν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, κυρίως μικρότερης βαθμίδας εκπαίδευσης, χρειάστηκε από τον εκπαιδευτικό να κάνει μια συζήτηση στο σχολείο, γιατί ήταν μεγάλος ο βαθμός δυσκολίας για να επικοινωνήσουν αυτό που θέλανε στο μουσείο. Οπότε καλό θα ήταν να είχε προηγηθεί μια προεργασία από το σχολείο».

Σ3:«Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι να δείξουμε στα παιδιά μας ότι το Μουσείο δεν είναι κάτι πεπαλαιωμένο, το οποίο αναφέρεται σε περασμένες εποχές και ανθρώπινα κατάλοιπα. Άλλο ένα σπουδαίο ζήτημα είναι να επιχειρήσουμε τη σύνδεση του μουσείου με τα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών, ώστε οι μαθητές μας να μπορούν να βλέπουν -έστω και σε προθήκες- κάποιες από τις ιστορικές περιόδους της Ελλάδας, με έμφαση κυρίως στην τοπική ιστορία. Για παράδειγμα, στο Μουσείο μας έχουμε πολλά κειμήλια, τα οποία είναι αντικείμενα προσφυγιάς. Είναι καλό λοιπόν οι μαθητές να κατανοήσουν όχι μόνον το υλικό, τον τρόπο κατασκευής και το τι απεικονίζουν, αλλά και να αντιληφθούν τον άνθρωπο μίας άλλης εποχής και την ιστορία πίσω από το αντικείμενο, με λίγα λόγια φτάσουν στην ενσυναίσθηση».

Σ4:«Ο κοινός χρόνος που όποια συνεργασία γίνεται, θα πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο του σχολικού χρόνου, καθώς τα παιδιά έχουν εξωσχολικές δραστηριότητες. Αυτό είναι η βασικότερη προϋπόθεση, κατά τη γνώμη μου. Από 'κει και πέρα, ο κοινός τόπος που ενδιαφέρει το μουσείο και το σχολείο».

6. Πώς μπορεί να αξιοποιηθεί η τεχνολογία στην επίτευξη στόχων ή και τη διευκόλυνση της συνεργασίας μουσείου και σχολείου;

Σ1: (Πριν απαντήσει, η συμμετέχουσα ρώτησε αν εννοώ την τεχνολογία ως μέρος της μουσειακής εμπειρίας ή ως εργαλείο για την προβολή του μουσείου και απάντησα ότι περιλαμβάνει και τα δύο)«Από τη μια πλευρά υπάρχουν στο μουσείο διαδραστικές οθόνες που να τις επεξεργαστούν τα παιδιά και να αντλήσουν πληροφορίες για κάποια εργασία ή απλά, γιατί τους αρέσει να παίζουν με την ψηφιακή τεχνολογία και μέσα από αυτό μπορούν να δουν και να πάρουν κάποιες πληροφορίες, είτε με το να δημιουργήσουν κάτι τα ίδια τα παιδιά, ώστε να βοηθήσουν τους συμμαθητές ή την οικογένειά τους να γνωρίσουν καλύτερα το μουσείο. Νομίζω ότι είναι βασικό εργαλείο, από 'κει και πέρα, οποιαδήποτε εφαρμογή μπορεί να χρησιμοποιηθεί μέσα στο μουσείο από τον επισκέπτη, μαθητή ή ενήλικα...είναι οπωσδήποτε, προς όφελος της επίσκεψης. Ακόμη και για πιο απλά πράγματα, όπως π.χ. μια ανατροφοδότηση ή για να ενημερώσει το μουσείο το σχολείο για τα εκπαιδευτικά του προγράμματα ή να κατεβάσει ο εκπαιδευτικός σε μορφή pdf τους φακέλους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και να τους αξιοποιήσει όπως νομίζει ή να επιλέξει τις δραστηριότητες που τον ενδιαφέρουν, ώστε να έρθει έπειτα σε συνεννόηση μαζί μας και να συνεργαστούμε...ακόμη και ο οδηγός του μουσείου υπάρχει στην ιστοσελίδα του μουσείου κι ο εκπαιδευτικός για να προετοιμάσει μια επίσκεψη με τα παιδιά, μπορεί να αντλήσει πληροφορίες».

Σ2:«Αυτό είναι το σημαντικότερο, νομίζω. Τώρα όλες οι ομάδες μαθητών είναι εξοικειωμένες με την τεχνολογία. Υπάρχει περίπτωση, οι ίδιοι οι εργαζόμενοι στις αρχαιολογικές υπηρεσίες να μην είναι τόσο εξοικειωμένοι, πράγμα που είναι πολύ σημαντικό και θα πρέπει να το λύσουμε οι ίδιοι από μέσα. Το δεύτερο πράγμα που είναι πρόβλημα, είναι το πώς μπορεί η ψηφιακή τεχνολογία να αξιοποιηθεί στο μουσείο. Θεωρώ ότι είναι μια αναγκαιότητα που δεν μπορούμε να αποφύγουμε πλέον, γιατί αν θέλουμε να πραγματοποιούμε προγράμματα που να συμβαδίζουν με το σήμερα, πρέπει κι εμείς να αναβαθμιστούμε ψηφιακά, αλλά είναι πολύ μεγάλη πρόκληση για εμάς... χρειάζεται συνεργασία πολλών διαφορετικών ειδικοτήτων,

δηλαδή από αυτόν που θα σχεδιάσει το πρόγραμμα, από τον αρχαιολόγο που θα του δώσει το περιεχόμενο, μετά πώς θα γίνει η εγκατάσταση στο μουσείο, γιατί το μουσείο όταν υπάρχουν ήδη εγκατεστημένα πράγματα, μετά θα πρέπει να γίνει σχεδιασμός εκ νέου για το πώς θα τοποθετηθούν όλες αυτές οι εγκαταστάσεις κ.ά. » (Σε αυτό το σημείο, επισημάνθηκε και η αδειοδότηση για τις ψηφιακές εγκαταστάσεις ή όποια άλλη παρέμβαση, που είναι μια χρονοβόρα διαδικασία) «Ναι η αδειοδότηση είναι πάρα πολύ σύνθετη διαδικασία, γιατί οι περισσότερες αλλαγές πρέπει να ελεγχθούν κεντρικά, καθώς είμαστε μία περιφερειακή υπηρεσία. Είναι μια μακρά και αρκετά χρονοβόρα διαδικασία».

Σ3:«Η τεχνολογία είναι απαραίτητη στη συνεργασία μουσείου και σχολείου. Αρχικά, σε επίπεδο ενημέρωσης, αφού κατ' αυτόν τον τρόπο το σχολείο θα ενημερωθεί για τα ποικίλα προγράμματα των μουσείων, ώστε να οργανώσει κάποια επίσκεψη σε αυτά και υλοποίηση ενός προγράμματος. Μετά, σε επίπεδο επικοινωνίας και συνεννόησης. Αυτό δεν αφορά μόνο στις ώρες επίσκεψης, αλλά και μία ψηφιακή παρουσίαση των προγραμμάτων από τους υπευθύνους του μουσείου προς τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές που θα επισκεφτούν το μουσείο και θα υλοποιήσουν το πρόγραμμα. Σε ένα τρίτο επίπεδο, η τεχνολογία μπορεί να αξιοποιηθεί ως εναλλακτική μέθοδος διδασκαλίας και κατάρτισης της γνώσης. Σε πολλά σχολεία υπάρχουν διαδραστικοί πίνακες, όπου οι μαθητές γνωρίζουν τα αντικείμενα, τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Επιπλέον, υπάρχουν στις αίθουσες των περισσότερων σχολείων υπολογιστές και μηχανήματα προβολής. Η αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού από τους εκπαιδευτικούς είναι πλέον πιο εύκολη και άμεση με τη χρήση της τεχνολογίας. Από την άλλη, σε πολλά μουσεία υπάρχουν διαδραστικοί πίνακες, όπου οι μαθητές διδάσκονται παίζοντας...ή χρησιμοποιούνται πολύγλωσσες ψηφιακές ξεναγήσεις, εικονικές επισκέψεις και κινούμενες εικόνες. Στο μουσείο μας, για παράδειγμα, μετά το πέρας του προγράμματος δίνουμε στους μαθητές tablet με ψηφιακές εικόνες, τις οποίες οι μαθητές ζωγραφίζουν με ψηφιακά χρώματα».

Σ4:«Η ιστοσελίδα του σχολείου μπορεί να αποτελέσει χώρο φιλοξενίας, καθώς και η αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων. Αυτά θεωρώ ότι είναι τα βασικότερα στοιχεία που θα εξυπηρετήσουν τους στόχους της συνεργασίας σχολείου και μουσείου».

7. Θεωρείται σημαντική η προετοιμασία των μαθητών πριν από κάθε επίσκεψη ή δραστηριότητα που αφορά στο μουσείο;

Σ1:«Θα μπορούσε να υπάρξει μια προετοιμασία εκ μέρους του εκπαιδευτικού, είναι θεμιτό, αλλά όχι και απαραίτητο. Είναι ανάλογα με την περίπτωση, γιατί υπάρχουν εκπαιδευτικές δράσεις που θέλουν να διατηρήσουν το στοιχείο της έκπληξης, οπότε δεν θέλουμε να έρθουν προετοιμασμένα τα παιδιά (να τ' ανακαλύψουν μόνα τους) και οι περισσότερες εκπαιδευτικές μας δράσεις έχουν το στοιχείο αυτό. Από την άλλη όμως, υπάρχουν και κάποια στοιχεία που καλό θα ήταν να υπάρχει μια προετοιμασία, κυρίως όχι ως προς το γνωστικό κομμάτι, γιατί δεν είναι αυτό που μας ενδιαφέρει, δηλαδή δεν μας ενδιαφέρει τα παιδιά να φύγουν από το μουσείο γνωρίζοντας όλη την τοπική ιστορία και όλα τα εκθέματα, αλλά το πώς συμπεριφερόμαστε σε ένα μουσείο. Θα θέλαμε να υπάρχει ως προς αυτό μια προετοιμασία από τον εκπαιδευτικό, αλλά το

κάνουμε κι εμείς ως συμβόλαιο πριν την έναρξη της ξενάγησης ή του προγράμματος...αλλά καλό θα ήταν να το κάνουν και οι εκπαιδευτικοί πριν. Ενδεχομένως κάποια παιδιά να μην έχουν μια προηγούμενη εμπειρία σε μουσείο, γι' αυτό πρέπει να γνωρίζουν ότι πρέπει να σέβονται τον χώρο, τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν. Η προεργασία δηλαδή, θα πρέπει να έχει γίνει ως προς τη συμπεριφορά, όχι ως προς το γνωστικό αντικείμενο».

Σ2: «Αυτό θα μπορούσε να απαντηθεί καλύτερα από τον κάθε εκπαιδευτικό που συμμετέχει με την τάξη του σε μια δραστηριότητα, καθώς ξέρει καλύτερα τους μαθητές του».

Σ3: «Όπως προανέφερα, η προετοιμασία των μαθητών κρίνεται απαραίτητη, πριν από την επίσκεψη στο μουσείο και την υλοποίηση κάποιου προγράμματος ή δράσης. Η προετοιμασία βαρύνει κυρίως τον/την εκπαιδευτικό που αναλαμβάνει τη διδακτική επίσκεψη. Ο ίδιος πρέπει να προετοιμάσει τους μαθητές και να θέσει τους διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους, βάσει του αναλυτικού προγράμματος σπουδών και του μαθήματός του, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιείται η διδακτική επίσκεψη. Ο ίδιος πρέπει να θέσει τους στόχους και το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Αλλιώς, η επίσκεψη μπορεί να θεωρηθεί από κάποιους μαθητές ως «παιχνίδι» ή απλή εκδρομή «για να περάσουμε καλά», χωρίς να επιτευχθούν οι διδακτικοί και παιδαγωγικοί στόχοι της. Ωστόσο, το εξειδικευμένο προσωπικό των μουσείων προσφέρει απλόχερα το χέρι του με την αποστολή φακέλου υλικού και οδηγιών στους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να τους βοηθήσει τόσο στην προετοιμασία των παιδιών, όσο και στην επίτευξη των στόχων της διδακτικής επίσκεψης.»

Σ4: «Καλό είναι να είναι προετοιμασμένοι οι μαθητές, γιατί οι ομάδες δεν είναι ομοιογενείς, οπότε πάντα υπάρχουν ζητήματα του τρόπου που μπορείς να παρακολουθήσεις μια έκθεση ή ένα πρόγραμμα σε ένα μουσείο, οπότε πρέπει να οργανωθούν πάρα πολύ σωστά οι ομάδες, να εξηγηθεί το τι θα δούνε, ο τρόπος που θα το δούνε ή τι δραστηριότητες μπορούν να κάνουν και ο τρόπος που τις κάνουν, γιατί μία φορά που δεν έγινε αυτό, χάλασε όλη η επίσκεψη...οπότε, ναι! Είναι σημαντικό να υπάρχει τέτοιου είδους προετοιμασία».

8. Θεωρείτε ότι μια τέτοιου είδους συνεργασία αποτελεί μια εναλλακτική μορφή μάθησης για τα παιδιά;

Σ1: «Όπωςδήποτε ναι, απλά για μένα η επίσκεψη ή η συμμετοχή σε μια εκπαιδευτική δράση του μουσείου ή για το μουσείο, είναι μια ολιστική εμπειρία, γιατί εμπλέκονται οι προσωπικότητες των μαθητών, των εμπνευστών και ενδεχομένως των εκπαιδευτικών. Μέσα από αυτή τη διαδικασία το παιδί ανακαλύπτει την πατρίδα του, την ιστορία του και τελικά τον ίδιο του τον εαυτό. Ακόμη, του δίνεται η ευκαιρία να ασκήσει την κριτική του ικανότητα, την φαντασία του... το μουσείο δεν είναι απλά ένας χώρος που πάω για να μάθω πότε έγιναν κάποια αντικείμενα ή γεγονότα, αλλά και να περάσω δημιουργικά τον χρόνο μου».

Σ2: «Βέβαια, γιατί τους δίνει τη δυνατότητα της αυτενέργειας, της παρατήρησης...η σύνθεση, η διόρθωση είναι μια εναλλακτική μορφή μάθησης που τη θεωρώ πολύ σημαντική και βοηθάει, βέβαια, και στην κοινωνικοποίηση των μαθητών».

Σ3: «Οποσδήποτε η διδακτική επίσκεψη σε ένα μουσείο ή σε έναν αρχαιολογικό χώρο ή η συμμετοχή σε κάποιο πρόγραμμα που τα αφορά, συνιστά μία εναλλακτική μορφή διδασκαλίας και μάθησης ενός μαθήματος. Στα νέα αναλυτικά προγράμματα στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της ιστορίας δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον χώρο και τον χρόνο. Η επίσκεψη των μαθητών σε ένα μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο, τους φέρνει άμεσα σε επαφή με τα ίδια τα αντικείμενα ή τα αρχαιολογικά κατάλοιπα, τα οποία θα δουν εκ του σύνεγγυς. Θα κατανοήσουν καλύτερα τα μεγέθη, τις διαστάσεις, τα χρώματα, την έκταση, τα υλικά κατασκευής, την ιστορία τους, την προσπάθεια συντήρησης και διάσωσης τους κλπ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα αποκτήσουν προσωπική εικόνα και άποψη για τα αντικείμενα, τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία, γιατί όλα αυτά δεν θα είναι μόνον κάποια φωτογραφία στο σχολικό εγχειρίδιο».

Σ4: «Οποσδήποτε ναι! Είναι πολύ σημαντική παράμετρος στο θέμα μόρφωση κι όχι εκπαίδευση, άτυπη ή τυπική ή γενικότερη παιδεία...δηλαδή, οι τέχνες όποιας μορφής αποτελούν τον πιο δόκιμο τρόπο παιδείας των αυριανών πολιτών και όποια ενασχόληση με αυτές άμεση ή έμμεση, είναι εξαιρετικά σημαντική».

Γ' ΑΞΟΝΑΣ

9..*Ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης στελεχών του μουσείου και εκπαιδευτικών στην επιτυχή συνεργασία μουσείου και σχολείου; Πραγματοποιείται κάποια αντίστοιχη διαδικασία και αν ναι, θεωρείτε ότι επαρκεί;*

Σ1: «Από την πλευρά του μουσείου, ο ρόλος των εμπυχωτών είναι πάρα πολύ σημαντικός για τη διαδικασία που συζητάμε, δυστυχώς δεν υπάρχει η εκπαίδευση εκτός κι αν υπάρχει στο μουσείο ένας ειδικός μουσειοπαιδαγωγός. Εμείς βέβαια, ως αρχαιολόγοι, έχουμε ασχοληθεί πάρα πολλά χρόνια με το αντικείμενο, όμως δεν έχουμε τις ειδικές γνώσεις των μουσειοπαιδαγωγών. Στα περιφερειακά μουσεία, όπως το δικό μας, δεν υπάρχουν μουσειοπαιδαγωγοί, οπότε αυτός ο ρόλος, όπως και η ενημέρωση των εκπαιδευτικών έγκειται σε εμάς και στην καλύτερη περίπτωση, βοηθάει αν έχουμε κάποιο σχετικό μεταπτυχιακό. Δεν επαρκεί η εκπαίδευση». (Σε αυτό το σημείο αναφέρθηκε στη συμμετέχουσα ότι και οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν κάποια αντίστοιχη εκπαίδευση στη διαχείριση πολιτιστικών προγραμμάτων και αποτελεί ένα από τα ζητούμενα, σίγουρα όσων ασχολούνται με εκπόνηση πολιτιστικών προγραμμάτων). «Συμφωνώ, καθώς ο ρόλος ο δικός μας σε ένα καινούριο και περιφερειακό μουσείο, με σαφείς ελλείψεις σε προσωπικό, είναι πολλαπλός, με αυξημένες αρμοδιότητες και αποτελεί ένα από τα πολλά αντικείμενα της εργασίας μας που προσπαθούμε να ενημερωνόμαστε διαβάζοντας, συμμετέχοντας

σε κάποια σεμινάρια ή έχοντας κάνει κάποιο μεταπτυχιακό. Δεν παρέχεται όμως, από το Υπουργείο σχετική εκπαίδευση, ούτε υπάρχει κάποιος ειδικός σε κάθε περιφερειακό μουσείο. Προσπαθούμε στο μουσείο μας να έρθουμε σε επαφή με το Παιδαγωγικό Τμήμα του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου, μήπως μπορέσει να υπάρξει κάποια συνεργασία, ώστε έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα οι μεταπτυχιακοί φοιτητές της Μουσειοπαιδαγωγικής, να έρχονται να κάνουν την πρακτική τους στο μουσείο και εμείς να αποκτούμε κάποιες πιο εξειδικευμένες γνώσεις».

Σ2: «Εμείς δεν έχουμε υλοποιήσει κάποια τέτοια διαδικασία, γιατί είμαστε ένας νέος οργανισμός που τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα ξεκίνησαν τον Οκτώβριο του 2022. Σίγουρα είναι σημαντική η συνεργασία μουσείου και εκπαιδευτικής κοινότητας. Είχαμε διοργανώσει μια ημερίδα ενημέρωσης των εκπαιδευτικών των δύο βαθμίδων τον Σεπτέμβριο του 2022. Το θέμα είναι ότι αφού ολοκληρωθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα, να υπάρχει μια αντίστοιχη ημερίδα που θα αφορά τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στα προγράμματά μας και το επιστημονικό μας προσωπικό προκειμένου να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων για να δούμε το τι πήγε καλά, το δεν πήγε, προκειμένου να προχωρήσουμε στον επανασχεδιασμό...αλλά για να επιφέρουμε αλλαγές ως προς αυτό το κομμάτι, χρειάζεται συγκεκριμένη αδειοδότηση. Δεν μπορούμε να επιφέρουμε ριζικές αλλαγές σε ένα ήδη αδειοδοτημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, μπορούμε να κάνουμε κάποιες διορθωτικές αλλαγές ως προς τον τρόπο υλοποίησης, αλλά όχι ως προς το ίδιο το πρόγραμμα που απαιτεί άλλη διαδικασία». (Σε αυτό το σημείο διευκρινίστηκε στη συμμετέχουσα ότι η ερώτηση αφορά σε μια γενικότερη διαδικασία και αν θεωρεί ότι πρέπει να υπάρχει μια μονιμότερη επιμόρφωση σε εκπαιδευτικούς για θέματα μουσειακής αγωγής). «Ναι, θεωρώ ότι πρέπει να υπάρχει, αλλά πρέπει να υπάρξει και ένας σχεδιασμός και το πώς θα υλοποιηθεί είναι ένα πολύ δύσκολο κομμάτι. Αν κάνουμε εμείς ως μουσείο μια τέτοια πρόταση προς τις κεντρικές υπηρεσίες, αυτές θα συμφωνήσουν, όμως ο τρόπος υλοποίησης θα πρέπει να εξαχθεί από το μουσείο. Δεν ξέρω αν από πλευράς σχολείου υπάρχει η δυνατότητα ή οι εκπαιδευτικοί που συνοδεύουν τα παιδιά έχουν κάποιο αντίστοιχο είδος επιμόρφωσης». (Υπήρξε αρνητική απάντηση ως προς αυτό). «Η επιμόρφωση δεν μπορεί να γίνει μονόπλευρα, αλλά μέσω συνεργασίας. Για κάποια συνεργασία των δύο φορέων το βάρος πέφτει περισσότερο στην Υπηρεσία της Εφορείας Αρχαιοτήτων. Είναι λίγο δύσκολο να πραγματοποιηθεί, αν και ως ιδέα βρίσκει σύμφωνους κι εμάς. Σε πρώτη φάση, η πραγματοποίηση ημερίδας είναι σημαντικό να παγιωθεί, για να ανταλλάσσουν απόψεις και οι δύο πλευρές σε μια συζήτηση απολογισμού, είναι σημαντικό επίσης για εμάς να μας λένε οι εκπαιδευτικοί με ποια κριτήρια επιλέγουν να συμμετέχουν στα προγράμματά μας ή σχετίζονται με το μουσείο μας. Η ανατροφοδότηση σε αυτή την αρχική φάση που βρισκόμαστε ως οργανισμός, είναι πολύ καλή και η συμμετοχή και προσέλευση του κόσμου το ίδιο. Όμως, το θέμα είναι το τι μπορείς να κάνεις μετά για να το εξελίξεις ».

Σ3: «Στην περιοχή μας γίνονται κατά καιρούς δράσεις από τα διάφορα μουσεία, οι οποίες έχουν και ενημερωτικό χαρακτήρα και περιλαμβάνουν την υλοποίηση κάποιων

δράσης/ προγράμματος. Τις δράσεις αυτές αναλαμβάνουν εξειδικευμένα στελέχη των μουσείων (αρχαιολόγοι, μουσειολόγοι, μουσειοπαιδαγωγοί), οι οποίοι επιδιώκουν να καταστήσουν γνωστές τις δράσεις του μουσείου στο ευρύ κοινό, αλλά και να προκαλέσουν το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών, ώστε να τις εντάξουν στη διδασκαλία του μαθήματός τους. Για την υλοποίησή τους στις δύο βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι απαραίτητη οι συνεργασία των εκπαιδευτικών και των μουσειακών στελεχών. Πιστεύω ότι θα ήταν καλό αυτή η συνεργασία σχολείου-μουσείου να γίνεται συχνότερα. Ωστόσο, ο πιο ανασταλτικός παράγοντας, κατά τη γνώμη μου, είναι το βεβαρυμένο πρόγραμμα και οι πολλές και ποικίλες αρμοδιότητες των δύο πλευρών, οι οποίες συχνά δεν επιτρέπουν αυτή τη συνεργασία».

Σ4: «Υπάρχουν στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης τομείς σχολικών δραστηριοτήτων που σε αυτούς περιλαμβάνονται και τα πολιτιστικά προγράμματα. Κατά καιρούς διοργανώνονται σεμινάρια και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών είναι πολύ μεγάλη, αν λάβει κανείς υπ' όψιν το γεγονός ότι δεν δίνουν μετρήσιμα μόρια. Σε μονιμότερη βάση γίνονται αποσπασματικά από διάφορους φορείς, όχι όμως από το Υπουργείο Παιδείας».

9. Ποιος είναι ο ρόλος της αξιολόγησης στη συνεργασία μεταξύ σχολείου και μουσείου, για τον στρατηγικό σχεδιασμό του μουσείου; (Η ερώτηση αυτή απαντήθηκε από τους τρεις πρώτους συμμετέχοντες, καθώς δεν σχετίζεται με την τέταρτη, λόγω επαγγελματικής ιδιότητας).

Σ1: «Η αξιολόγηση είναι φυσικά σημαντική, γι' αυτό και την έχουμε εντάξει ως το τελικό στάδιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων. Πάντα ζητούμε από τους μαθητές από το Νηπιαγωγείο έως το Λύκειο, που συμμετέχουν στα προγράμματά μας, μια ανατροφοδότηση. Είναι πολύ σημαντικό να μεταφέρεται η εμπειρία τους, καθώς και των υπεύθυνων εκπαιδευτικών. Αυτή η ανατροφοδότηση λαμβάνεται υπόψη και στον μελλοντικό σχεδιασμό των βημάτων μας, σας αναφέρω το παράδειγμα της ημερίδας προς τους εκπαιδευτικούς που διοργανώσαμε τον Σεπτέμβριο και που ακολούθησε στο τέλος ανοιχτή συζήτηση με τους εκπαιδευτικούς. Ακούστηκαν απόψεις, υπήρξαν κάποιες ενστάσεις και αναπροσαρμόστηκαν κάποια πράγματα σε συγκεκριμένο πρόγραμμα...είναι πολύ σημαντική η ανατροφοδότηση και από τον εκπαιδευτικό και από τον μαθητή».

Σ2: «Αυτό είναι βασικός πυλώνας, το περιμένουμε, είναι αυτονόητο ότι πρέπει να υπάρχει, αλλά ουσιαστική αξιολόγηση όχι απλά με την επίδοση και τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου. Η αξιολόγηση πρέπει να περιλαμβάνει συζήτηση και επικοινωνία σε τακτική βάση για να επιτευχθούν ουσιαστικές αλλαγές».

Σ3: «Η αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση της συνεργασίας είναι απαραίτητη και από τις δύο πλευρές, γιατί με βάση αυτή προσδοκάται ότι θα εξαχθούν γόνιμα συμπεράσματα για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την αποφυγή σφαλμάτων ή ατοπημάτων, την καλύτερη οργάνωση της εκπαιδευτικής επίσκεψης,

την αφομοίωση της διδακτέας ύλης από τους μαθητές κλπ. Θεωρώ ότι η αξιολόγηση στη συνεργασία σχολείου – μουσείου είναι ευεργετική και για τις δύο πλευρές: οι εκπαιδευτικοί γίνονται καλύτεροι μέσα από εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας τους μαθήματός τους και, αλλά και τα μουσειακά στελέχη βελτιώνουν τις πρακτικές προσέγγισης των μαθητών καθιστώντας τες ενδεχομένως πιο προσιτές, θελκτικές και ευπαρουσίαστες»

10. Πιστεύετε ότι τέτοιες πρωτοβουλίες διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος επιφέρουν όφελος στη βιωσιμότητα του μουσείου/πολιτιστικού οργανισμού;

Σ1: «Σίγουρα ισχύει όταν μιλάμε για ένα ιδιωτικό μουσείο το οποίο στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο από τα έσοδα των εισιτηρίων του κοινού ή στη συμμετοχή σε κάποιες δράσεις του. Ακόμη κι αν δεν ενδιαφερθεί κανένα μουσείο να έρθει στο μουσείο μας, πράγμα που δεν νομίζω ότι θα συμβεί, δεν θα πάψει να υπάρχει το μουσείο. Είναι ένα δημόσιο μουσείο. Αν ήταν ιδιωτικό, θα μιλούσαμε για βιωσιμότητα, θα μιλούσαμε για άλλο κριτήριο. Αν το δούμε από την άποψη της επισκεψιμότητας, σαφώς, γιατί το βλέπουμε και στην πράξη. Η επίσκεψη και η συμμετοχή ή εκπόνηση προγραμμάτων από σχολεία βοηθά στη διάδοση της πληροφορίας, έστω και προφορικής, πρώτα στην εκπαιδευτική κοινότητα κι έπειτα στην υπόλοιπη κοινότητα. Ακόμα και από τα εισιτήρια ελευθέρως που κόβονται από την επίσκεψη ενός σχολείου στο μουσείο, αυτά καταγράφονται ως αριθμοί και σαφώς ενισχύουν την επισκεψιμότητα».

Σ2: «Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό για τα περιφερειακά μουσεία, γιατί θα πρέπει ν' αποδείξουν και αυτά ότι έχουν μια αξία. Απευθύνονται κυρίως στην τοπική κοινωνία, γιατί δεν μπορούν να έχουν την επισκεψιμότητα των μεγάλων μουσείων της Ελλάδας. Άρα, αφού έχουν, κατά κάποιον τρόπο, έναν τοπικό χαρακτήρα, θα πρέπει αυτός ο χαρακτήρας να αποδειχθεί από το μουσείο κάπως. Αν δεν αποδειχθεί μέσω των προγραμμάτων και της συνεργασίας με το σχολείο, χάνουμε ένα σημαντικό ποσοστό της βιωσιμότητας και της επισκεψιμότητάς μας, γιατί ακόμη και τα σχολεία που έρχονται χωρίς να πληρώνουν κάποιο αντίτιμο, αυτό μετράει ως επισκεψιμότητα. Το θέμα είναι να προσφέρει κάτι το μουσείο στην τοπική κοινωνία. Για να το προσφέρει αυτό, φυσικά το ενδιαφέρει να είναι ανοιχτό, να έρχεται κόσμος, να εκπονούνται εκπαιδευτικά προγράμματα και συνεργασίες με τη σχολική κοινότητα, γιατί ο μαθητικός πληθυσμός είναι ένα μέρος του κοινού που απευθύνεται το μουσείο».

Σ3: «Σαφώς και η διάχυση του πολιτιστικού προϊόντος πρέπει να είναι ένας από τους επιδιωκόμενους στόχους ενός μουσείου. Είναι φανερό ότι με αυτόν τον τρόπο τα μουσεία βγαίνουν από εσωστρέφεια και ανοίγονται προς την τοπική και την ευρύτερη κοινωνία. Η διάχυση καθιστά τα μουσεία και τα εκθέματά τους ευρέως γνωστά και είναι λογικό να αυξάνεται η επισκεψιμότητά τους. Όσον αφορά τη βιωσιμότητα του Μουσείου, αυτή στηρίζεται κατά βάση στη χρηματοδότηση από τη Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως. Για να καταλάβετε, το Εκκλησιαστικό Μουσείο έχει ένα ιδιότυπο καθεστώς: ως φορέας ανήκει στη Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως, αλλά την επιστημονική επίβλεψη έχει το Υπουργείο Πολιτισμού. Δεν ανήκει στα δημόσια μουσεία, ωστόσο, ανήκει στο δίκτυο των μουσείων και των συλλογών που αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και επιβλέπονται

από αυτό. Επιπλέον, την ευθύνη του ως διατηρητέο κτήριο έχει η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων (Ξάνθη). Η βιωσιμότητα λοιπόν του μουσείου εξαρτάται σε μεγάλο μέρος από τη Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως και από τους μεμονωμένους επισκέπτες του. Υπό αυτή την έννοια, η διάχυση του πολιτιστικού προϊόντος των μουσείων θα συμβάλει ταυτόχρονα στην αύξηση της επισκεψιμότητάς τους και κατ' επέκταση στη βιωσιμότητά τους».

Σ4: «Είναι απαραίτητο, γιατί το κοινό που θα επισκεφθεί το μουσείο είναι περιορισμένο στις μικρότερες πόλεις, όπως η Αλεξανδρούπολη από την οποία κατάγομαι. Επίσης, δεν ανταποκρίνεται πάντα στο σύνολο του πληθυσμού, οπότε θα πρέπει να γίνεται μια ενημέρωση κοινού, ίσως και με προνομιακούς όρους που θα παρακινήσουν περισσότερο κόσμο να το επισκεφθεί».

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Αξιότιμε κύριε/Αξιότιμη κυρία,

Ονομάζομαι Λουκά Μαρία, είμαι εκπαιδευτικός ΠΕ 02 στο 4ο ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης και μεταπτυχιακή φοιτήτρια στη Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Η παρούσα συνέντευξη αποτελεί μέρος της εκπαιδευτικής έρευνας στο πλαίσιο εκπόνησης της Διπλωματικής μου εργασίας με τίτλο «Η σύνδεση των Πολιτιστικών οργανισμών με τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Το σχολείο ως ομάδα συμφερόντων Πολιτισμικών μονάδων. Η περίπτωση συνεργασίας του 4ου Επαγγελματικού Λυκείου Αλεξανδρούπολης με το Αρχαιολογικό και το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης».

Η συγκεκριμένη έρευνα αποσκοπεί στο να εξετάσει τις προοπτικές συνεργασίας μεταξύ μουσείων και εκπαιδευτικών μονάδων στο πλαίσιο της επικοινωνίας και διάχυσης του πολιτιστικού προϊόντος των πρώτων, όπως επίσης και τα ενδεχόμενα εκπαιδευτικά οφέλη που μπορούν τέτοιες συνέργειες να επιφέρουν. Για τον λόγο αυτό, απευθύνεται στο επιστημονικό προσωπικό ή τους πολιτιστικούς διαχειριστές των προαναφερθέντων στον τίτλο της εργασίας μουσείων , όπως επίσης και σε στελέχη της Εκπαίδευσης.

Τα στοιχεία της συνέντευξης θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς .Να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις , διότι ο καθένας έχει τις προσωπικές του αντιλήψεις, εμπειρίες και στάσεις . Αν θεωρείτε ότι θέλετε να διακόψετε τη συνέντευξη ,έχετε κάθε δικαίωμα να το κάνετε δηλώνοντάς το. Τέλος, η συνέντευξη θα αποτελέσει παράρτημα της εργασίας, θα ηχογραφηθεί και θα απομαγνητοφωνηθεί με τη σύμφωνη γνώμη σας.

Με εκτίμηση
Λουκά Μαρία

ΣΥΝΑΙΝΩ

ΔΕΝ ΣΥΝΑΙΝΩ

Όνομα και υπογραφή:

Όνομα και υπογραφή:

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ & ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Αλεξανδρούπολη, 25/05/2023
Αριθμ. Πρωτ.: 772

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΒΡΟΥ
4^ο ΕΠΑ.Λ Αλεξ/πολης

Ταχ. Διεύθυνση: Α μ μ ο χ ώ σ τ ο υ 4
Πόλη – Τ.Κ.: Α λ ε ξ α ν δ ρ ο ύ π ο λ η
Πληροφορίες: Καλαμάρη Βασιλική
Τηλέφωνο: 2551022616
Fax:
E-mail: mail@4epal-alexandr.evr.sch.gr
Ιστοσελίδα: 4epal-alexandr.evr.sch.gr

ΒΕΒΑΙΩΣΗ

Βεβαιώνουμε ότι, επιτρέπουμε στην εκπαιδευτικό Λουκά Μαρία ΠΕ02 να χρησιμοποιήσει το όνομα και το πρόγραμμα που υλοποιήθηκε στο 4ο ΕΠΑ.Λ. - Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξ/πολης “Υιοθετήστε ένα μουσείο” στη διπλωματική της εργασία του Π.Μ.Σ του Ε.Α.Π. “Διοίκηση Πολιτισμικών Μονάδων”. Το παρόν έγγραφο χορηγείται για κάθε νόμιμη χρήση.

Η Διευθύντρια του 4^{ου} ΕΠΑ.Λ - Π.ΕΠΑ.Λ
Αλεξ/πολης

Ψηφιακά υπογεγραμμένο από ΚΑΛΑΜΑΡΙ
VASILIKI
Ημερομηνία: 2023.05.25 09:51:20 EEST

Καλαμάρη Βασιλική

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ:

Εικόνα 1. Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης

Εικόνα 2. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης

Εικόνα 3. Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης: Τα στάδια δημιουργίας μιας αγιογραφίας

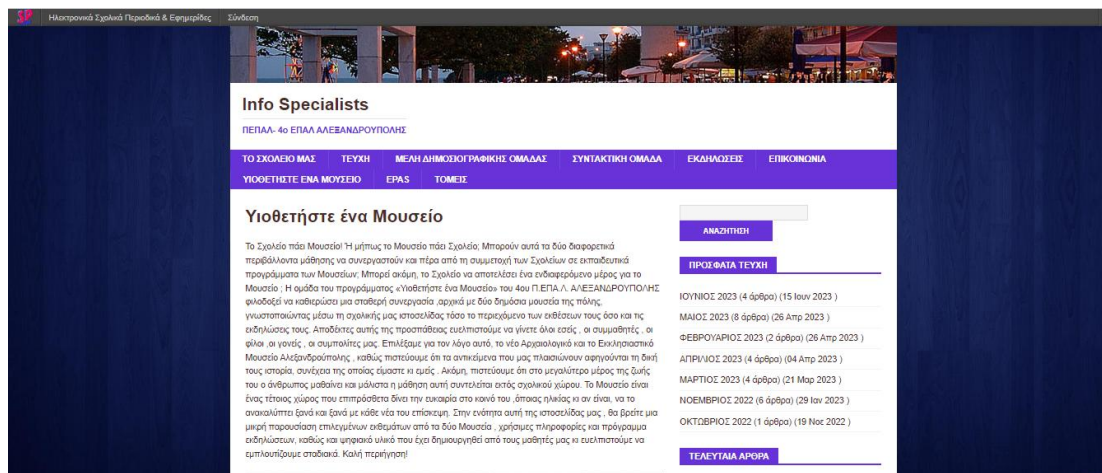
Εικόνα 4. Εκκλησιαστικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης: Χρώματα και υλικά αγιογραφίας

Εικόνα 5. Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης: Επίσκεψη της ομάδας για παρακολούθηση εκπαιδευτικού Προγράμματος

Εικόνα 6. Αρχαιολογικό Μουσείο Αλεξανδρούπολης: Επίσκεψη της ομάδας για συζήτηση ως προς τη διαμόρφωση του προγράμματος «Υιοθετήστε ένα μουσείο»

Εικόνα 7: Η Ενότητα «Υιοθετήστε ένα Μουσείο» στην ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα του 4ου ΕΠΑ.Λ./Π.ΕΠΑ.Λ. Αλεξανδρούπολης που προσωρινά λειτουργεί και ως σχολική ιστοσελίδα.